

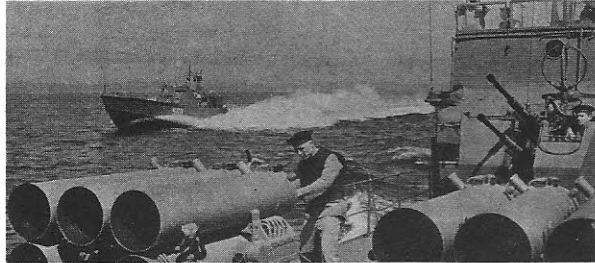
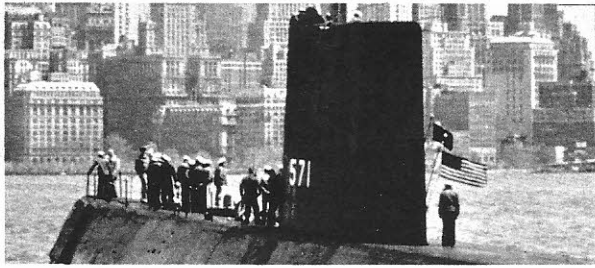

מערכות ים
בטאון חיל הים

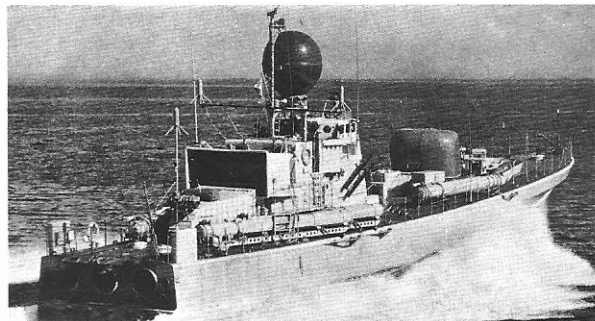

92-93

אדר תשכ"ט
מרס 1969

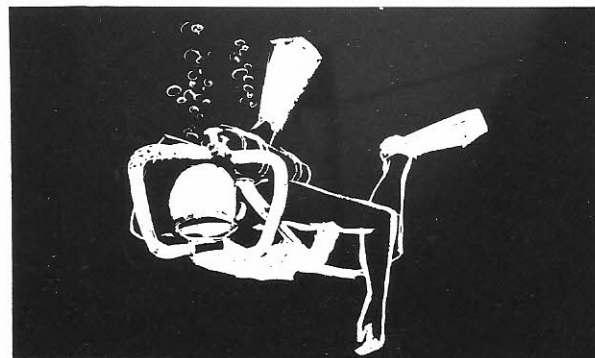
כלי שיט של בריה"מ וארה"ב

ה"ספיקה" — ממשפחת הכלים הקטנים

טרפדות בפריסה

מערכת ים בטאון הבטאון

קורא יקר

ח לק נכבד של הבטאון הוקדש לכתבה מקיפה על חלקן של הטרפדות בחיל הים, בשנים 1948-1968. אכן, היחידה התפתחה מספינות אטיות ודלות בנשק, עד שברבות השנים היתה לזרוע בעלת עוצמה במערך החיל. היא גבשה צוותי לחימה נועזים, העומדים גם כיום על משמר ריבונות ישראל בים. הכתבה משולבת סיפורים וסקירות משופעים צילומים, וביניהם גם טרפדות בצבעים — שי לקוראי הבטאון.

✦ כידוע, עוררה החזירה של הצי הסובייטי לאגן הים התיכון תשומת-לב רבה בישראל ובעולם. המאמר הראשי על "העימות בין הציים באגן הים התיכון" מנסה להשיב על מהותה של הבעיה גם מבחינתנו.

✦ בשנים האחרונות עולה חשיבותם של כלי שיט קטנים בצי העולם. בסקירה על נושא זה צוינו המגמות והחידושים המאפיינים אותם; הסיבות שגרמו לבנייתם מחדש, ויכולתם למלא את מקומן של המשחתות והפריגטות.

✦ לא נפקד מקומן של המשחתות בחיל. הסיפור "הפלגת שגרה", מביא תיאור של סערה, בה נתנסו גם הניכי קורס החובלים, במבחנם המעשי.

✦ ראשוני לוחמי הקומנדו הימי מוצאים מקומם בבטאון ברשימה על מפגש ריעים, ביטוי למסגרת שנת העשרים של המדינה. אחת מעלילותיהם היתה טיבועה של "האמיר פארוק", המשמשת דוגמה לתושיה, לאומץ-רוח ולהקרבה. ענין רב יש למהלכי הקרב ולסירות הנפיצות.

✦ הדגם בחוברת זו הוא של אחי "מעוז" (ק. 24) אשר שימשה, בין היתר, כאנית-האם לסירות הנפיצות במבצע טיבוע אנית הזגל המצרית, כמסופר לעיל. בחוברת זו ניתן גם חידון ימי על טרפדות. בין המשיבים יוגרלו שלשה פרסיספרים מהוצאת "מע-רכות".

✦ השאלון, אשר צורף לבטאון "מערכות-ים" מס. 91, נענה בהרבה תשובות, המשקפות נאמנה את משאלותיהם של הקוראים. רובם מאוחדים בנושאי היסוד, כגון על לוחמה ועוצמה ימית, על חיל הים עצמו, מבצעיו ולוחמיו, בעבר וכיום. היו בקשות רבות למדורים הקבועים על אירועי החיל ועל הנעשה בצי עולם. המדור "מכתבים למערכת" ישמש מעתה במה קבועה לתגובות ולהערות הקוראים.

✦ 1000 פרסים מוענקים למנויי "מערכות-ים". רשימת הזוכים מתפרסמת בסוף הבטאון. ההזמנות להופעות הלהקה נשלחו כבר ובקרוב נודיע גם על מועדי הביקורים וההפלגות בכלי השיט, לרבות למפרץ שלמה. אנו תקווה, שהזוכים יתברכו בפרסים ויתנו ידם להחתמת מנויים חדשים על הבטאון, בין חבריהם, כדי לקדם את נושאי הים במדינה.

מכתבים	2
בשולי הימים	3
העימות בין הציים באגן ים התיכון	4
מגמות וחידושים בספינות מלחמה קטנות	12
עוצמה עם אופי	15
<ul style="list-style-type: none"> ● השיטת הקטנה בראשיתה ● הסנוניות הראשונות ● צו תנועה 	
דיוקן הטרפדת	20
<ul style="list-style-type: none"> לוחמת טרפדות ● לילה בים ● משברי ים ● הטרפדות מול משחתת ● במבחן התושיה ● תגבורת ימית ל-אילת ● בחברתה של "סרטוגה" ● בנמלי חורל 	
הקרב בפורט-סעיד	35
<ul style="list-style-type: none"> ראשונים במיצרים ● קרב הרומני ● ספינות מחץ ב-מרחבי הזירה ● כור ההיתוך ● הפלגה כיום 	
הפלגת שגרה	46
<ul style="list-style-type: none"> הסופה ● המזכיר בחדר הדוודים ● כבל מעל מיצר מסינה ● הסעה לסופרמרקט 	
מפגש לוחמים	50
<ul style="list-style-type: none"> כך טובעה ה"אמיר פארוק" ● סירות נפיצות 	
שבילי אימוץ	55
אירועי החיל	56
<ul style="list-style-type: none"> טכסים ● ביקורים בחיל ● ספורט 	
בספנות הישראלית	59
1000 פרסים למנויי "מערכות-ים"	61
חידון לזיהוי טרפדות	63

עורך - רס"ן מאיר שפיר

סגן עורך - אריה סמסונוב

עיצוב גרפי ודגם
אלי שפיר - חיפה

צלם המערכת
רס"ד עודד עגור

כתובת המערכת - דאר צבאי 1074 צה"ל

מחיר חוברת בודדת 1.50 ל"י. דמי מנוי לשנה (6 חוברות) - 4 ל"י.
בענייני מנויים, דגמים וחברות קודמות, יש לפנות אל: ההוצאה לאור מח' ההפצה, רח' ב' מס. 29 - טל. 230516, הקריה-ת"א.

חוברת מס. 92-93 אדר תשכ"ט - מרס 1969

הודפס באמצעות משרד הבטחון - ההוצאה לאור בדפוס "אמנות" - חיפה.
לוחות אופסט - "חרט", חיפה.

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

מערכות

עורך ראשי: אל"מ גרשון ריבלין
עורך "מערכות": סא"ל צבי סיני
צוות המערכת: סא"ל ל. מרתב, א. גולדברשט, ממ"ק א. רובינשטיין

מרכזת המערכת: מ. דרורי
"מערכות-חימוש": קצין-עריכה רבי-סרן (מיל.) יעקב להט
"מערכות-פלס": קצין עריכה רס"ן א. כץ
"קשר ואלקטרוניקה": קצין עריכה סא"ל מהנדס י. בעל-שם

תורת לוחמים ללהקת ח"י

ברצוננו להביע את הערכת היחידה ללהקת חיל-הים, אשר הופיעה בפנינו במשך שבוע ימים, בגיזרה קשה ובנוף משעמם למדי. למרות זאת בידרה אותנו הלהקה בצורה יעילה ביותר והשאירה על המוצבים רושם שלא ימחה במהרה. כל הכבוד ללהקה על רצונה העז להתגבר על הקור והרוח. מקוים לראותכם אצלנו שנית בקרוב.

חיילות וחיילים
שעל גדת תעלת סואץ

ספרות ימית מחנכת

עלינו לבחון בכנות, אם טפחנו בקרב הנור ער את המשיכה לים, במשך שנות קיומה של המדינה. עוד נכוניס לנו מבחנים בחזית הימית, ויש לעשות רבות למען גיוס צעירים לתפקידי ים.

לפיכך, ראוי כי ניתן דעתנו להגביר את יכול ספרותנו הימית. מכאן גם המחשבה ש"מערכות ים" חייב להושיט יד לקידום מגמה זו.

ד"ר א. צבי לב
ר'ח' הרצל, זכרון יעקב

למי לפנות?

טרם קבלתי את החוברת האחרונה — למי עלי לפנות?

צבי חוברס

ר'ח' יואב 9/א, ק. אליעזר חיפה.
הכתובת לפנייה: מח' ההפצה/ההוצאה לאור
משרד הבטחון, ר'ח' ב' 29
הקריה תל-אביב

צלם המערכת רס"ר עודד בכוננות מקצועית

מכתבים למערכת

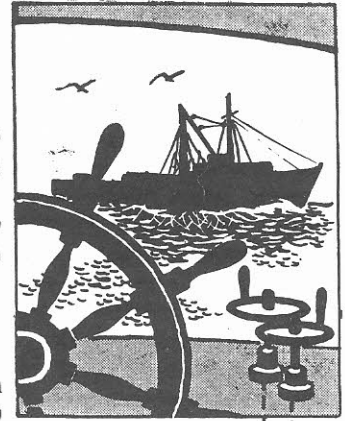
מערכות ים
בגזון חיל הים

על החדירה הסובייטית

נוכח החדירה הסובייטית לאגן הים התיכון יהיה זה מן הראוי, לעמוד על מדיניותה באיזור, במקרה של מלחמה עם מדינות ערב. בטאון חיל הים חייב, לפי עניות דעתי, להעמיק בסוגיה זו, וכקורא ותיק הייתי מבקש תשומת לבכם לביורר הנושא.

ישראל רוזנבאום
רחוב הנשיא, זכרון יעקב

אנו מקוים שהמאמר על "עימות הצייס באגן הים התיכון", המתפרסם בבטאון זה, יענה על בקשתך.

"רק בישראל"

פזמון "רק בישראל" של להקת חיל הים מושמע זה מספר שבועות "במצעד הפזמונים" של גלי צה"ל. אודה למערכת אם תוכל להעביר לי את מילות השיר.

אורה קובו

בנימינה

אנו שמחים לפרסם את הפזמון, אשר זכה להצלחה רבה חאז הושמע בפומבי.

רק בישראל

כל העם במלואים — רק בישראל,
מתנדבים עושים חיים — רק בישראל.
הכרמל יורד לים
דיסקוטק נסגר מוקדם — רק בישראל.

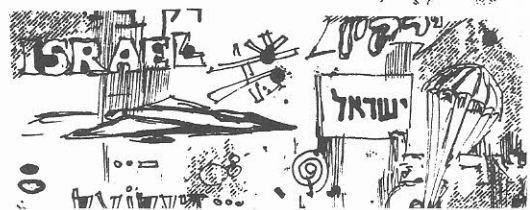
הקבוץ והמושב — רק בישראל,
ירושלים של זהב — רק בישראל
ילדים בגן חובה
כל אחד רוצה טובה — רק בישראל.

התפוז הכי מתוק — רק בישראל
הירקון תמיד ירוק — רק בישראל!
יום הולדת לאילן
וכנרת מול גולן — רק בישראל.

כל אדם הוא בן-אדם — רק בישראל
תקבל עצות חיים — רק בישראל
איזה יופי של מוראל
כל אחד הוא גנרל — רק בישראל.

צנחנים הם צנחנים — רק בישראל
טייסים הם טייסים — רק בישראל
לא ינום ולא יישן
התנדב לחיל הים — רק בישראל.

אהוד מנור

קורטוב של מלח

קראתי בענין רב את הרשימה "קורטוב של מלח" שהתפרסמה בבטאון האחרון. חבל רק שלא הכילה יותר פרטים. אגב, בסיפורכם זה הופיע פרט מענין של איכול חלקי אלומיניום במנוע חיצון, שגרם לביטול השמוש בו. לעומת זאת אני מפעיל כבר כשנתיים מנוע כזה בים המלח והוא עדיין במצב תקין. אשמח לקרוא עוד מאמרים בנושא ים המלח, ואם אפשר גם אודות פעילות שכנינו באיזור זה, לפני ואחרי מלחמת ששת הימים.

גדעון הדם
קב' עין גדי

השלום מותנה בכוח ובעוצמה

הסכסוך הישראלי-ערבי, הנמשך מזה עשרות שנים, מהווה כיום חלק בלתי-נפרד מן ההתמודדות הבין-גושית של מעצמות-העל, אשר שוקדות ככל יכולתן על מניעת-עימות ישיר באיזורנו. אגן הים התיכון, אשר נחשב כנתון עדין כה להשפעה "מערבית", הפך בשנים האחרונות כר נרחב לחדירה מעמיקה של בריה"מ, שמפגינה מדיניות-כוח מחושבת לטווח ארוך.

נוכח התחזקותו של הצי המצרי, הנהיגה מחסותה הרבה של בריה"מ, עובר גם חיל הים הישראלי תהליך של התעצמות, והוא שוקד, ללא הרף, על קידום מערכות לחימה ועל הכשרת כוח-אדם בעל כשירות מעולה.

אין תימה איפוא, שעוצמתו של החיל היא כיום מרכיב חשוב בין מרכיבי כוחו של צה"ל. הזרוע הימית נוטלת חלק נכבד במשימות הבטחון השוטף של המדינה וכן בפעילות, המוצאת את ביטויה מדי יום ביומו בזירות הימיות השונות.

מאז מלחמת ששת הימים התארך גבור לה הימי של ישראל פי חמישה, והוא קרוב לפתחם של בסיסי צי האויב. אין כיום ברירה למצרים אלא להשלים עם ישיבת צה"ל בגדה המזרחית של תעלת-סואץ, ועם העובדה שכלי השיט של החיל משיי-טים דרך קבע במפרץ סואץ, בחופי רצועת עזה ובמצרים.

נוכח אחריות זו, מקדם ומטפח החיל את נתוני הכוח והעוצמה, האצורים בו, כדי שיוכל לעמוד במשימותיו-אתגריו, ולהוכיח ריבונות ישראל במרחבי הים החיוניים לבטחון המדינה — בכל מקום ובכל עת.

הלו אבא!
מה נשמע במפרץ שלמה?

גיוס לקדם צבאיימי הכימד?

נודה לכם באם תוכלו להמציא לי פרטים על השירות הקדם-צבאי, ולהיכן אוכל לפנות בנדון?

אפרים פרכנר

רח' רוזאל 58, חיפה
בקשר לשירות הקדם-צבאי וכן בקשר לגיוס לפנימייה האלקטרונית יש לפנות בכתב לקצין הגיוס ד. צבאי 1074 או לכל לשכת גיוס בארץ.

חיל הים

**בנימייה
ללמודי
אלקטרוניקה**

* חיל הים פותח קורסים ללימודי אלקטרוניקה בתנאי פנימיה.

* משך הלימודים כשנה.

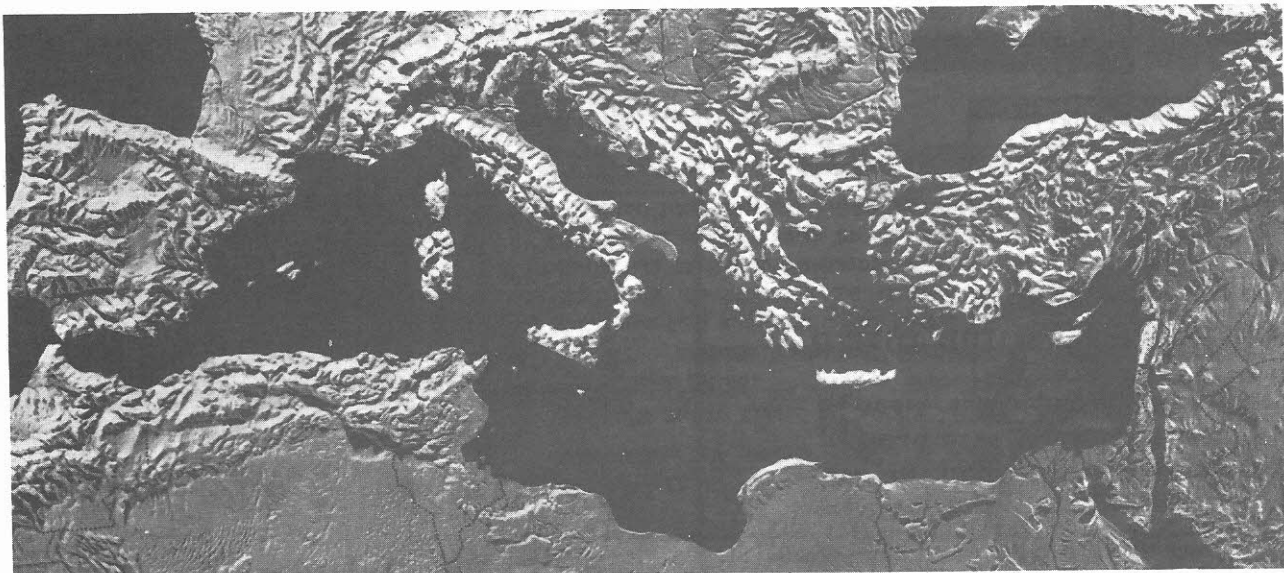
* בתום הלימודים יוסמכו הבוגרים כאלקטרוניאים בחיל-הים.

* במשך השרות הצבאי יועסקו האלקטרוניאים בכלי שיט, בהפעלת ציוד אלקטרוני, בעבודות מעבדה, בהדרכה מקצועית וכד.

* מתקבלים נערים בני 16 ומעלה (מוים פתיחת הקורס). מסיימי כותב "י"א, י"ב בעלי כושר רפואי מתאים לשרות בכלי שיט.

* פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האזוריות. המעוניינים לקבל פרטים בכתב יפנו אל דאר צבאי 1074, נח"ל.

העיקות בין הציים באגן הים התיכון

הנוכחות הסובייטית בים התיכון ובחופיו הפכה לא מכבר למוקד התעניינות בינלאומית. שופרות התעמולה של מוסקבה הופעלו באינטנסיביות, כדי להצדיק את החדירה לאיזור, וגם העתונות העול-מית מרבה לתאר את התעצמותם של הסובייטים.

מה מסתתר מאחורי הפעילות הסובייטית לאיזור זה? הכלולה בה מתקפה ימית-אסטרטגית, כפי שטוענים? מה היקפו של המושג "מתקפה ימית-אסטרטגית" ומהו הקשר בינו לבין הפעלת העוצמה הימית — במצב של אי לוחמות?

להלן נבחן את תוקפה של התיאוריה הקונבנציונלית של האסטרטגיה הימית בעידן האטום והשאלה הראשונה המתעוררת בהקשר זה היא: "העבר זמנה של תורת המלחמה הימית הקונבנציו-נלית? אכן, אין להתעלם מהעובדה שמלחמת-העולם השניה חידשה את השפעתה הרבה של העוצמה הימית על התרחשויות ההיסטוריה, והוכיחה בעליל את חשיבותה: היה לה חלק נכבד בנצחונה של ארה"ב על יפן, ואף גרמניה לא עמדה מול המעצמות הימיות האנגלו-סקסיות.

דריסת רגל בים התיכון

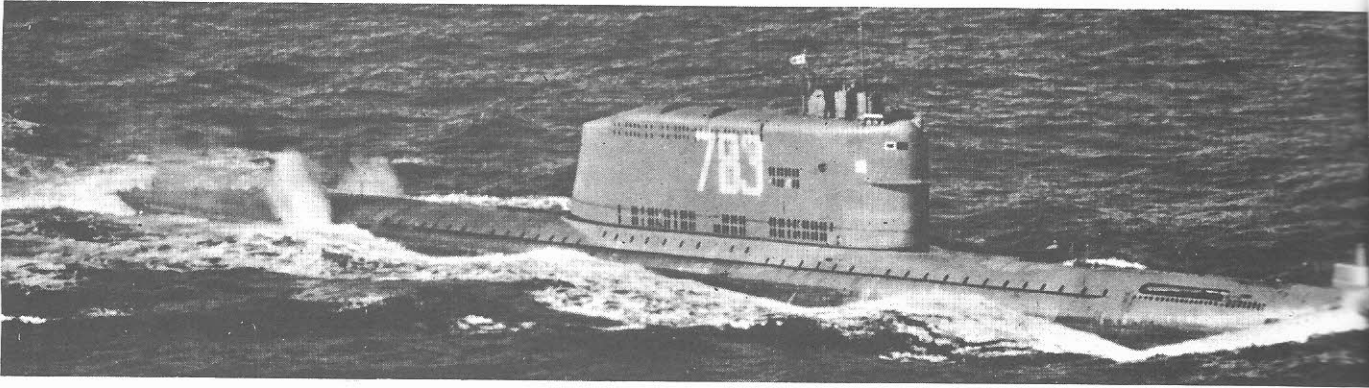
באוגוסט 1966 ביקרו משחתת-הטילים "בוויקיי" וספינות הלוי "פנטרה", 2 צוללות ואנית-אם באלכסנדריה, ולאחר מכן פקדו אף את אלג'יריה כשהמשחתת "נפוריסטי" ביקרה ב- אותה עת בטולון. בעוד שבשנות החמישים הופיעו בים התיכון כלי-שיט סובייטיים עליימיים רק לסיורים חולפים, החלו הסובייטים בשנות השישים מותרים בים זה דרך קבע אניות-מלחמה אחדות, וכן ערכו ביקורים בנמלים ערביים ויוגוסלביים ידיותיים.

אניות אלה היו מסוגלות, מאידך גיסא, לקבל את כל הדרוש להן בים הפתוח מאניות-עזר מודרניות, דבר שהושג עליידי האמרי-קנים עוד בימי מלחמת-העולם השניה, ונהוג אף עתה ביחידות הצי השישי. הואיל ואניות סובייטיות אלה נכנסות רק לעתים נדירות ל-נמלים, קשה לעקוב אחר תנועתיהן. ספינות אחדות נמסרו "לבעלות-הברית" הערביות, ואחדות הוחזרו לנמלים סובייטיים לשם שיפוצים. מלחמת ששת הימים נסתיימה אמנם בתבוסה לערבים, אך דווקא תבוסה זו אפשרה לקרמלין להגביר באורח ניכר את כוחה של ה-שייטת הים-תיכונית שלו, ואף לזכות בדריסת-רגל איתנה בנמלי מצרים. מאז סוף מאי 1967, הועברו לים התיכון אניות-מלחמה סובייטיות רבות, בעיקר מן הים השחור ובחלקן אף מן הים הבלטי. להגברה רבתית זו נתלו גם שינויים ארגוניים; מעתה חוזרות האניות למעגני-המולדת שלהן מדי שלושה חודשים. אך ידוע, כי אחדות מהן שוהות בים התיכון תקופות ממושכות יותר.

לאחר מלחמת-העולם השניה, כוננו משטרים קומוניסטיים ב-יוגוסלביה ובאלבניה. בכך נדמה היה, כי ניתנה לסובייטים אפשרות של דריסת-רגל בים התיכון; אך מיד אחרי תום המלחמה היה הצי הסובייטי חלש עדיין מכדי שיוכל לשגר ספינות לנקודות-משען מחוץ למולדת.

לאחר שנת 1948, נתגלע פילוג אידיאולוגי בין סטאלין, שליט בריה"מ, לבין טיטו, נשיא יוגוסלביה, שמנע כל שיתוף-פעולה למשך קרוב לעשר שנים. אלבניה, לעומתה, הייתה מדינה מפגרת מבחינה תעשיתית ותחבורתית עד כדי כך, שהיה הכרח לבנות לה תחילה נמלים לחניה מתמדת של כוחות-לחימה ימיים בהם. נסיונות סובייטיים לזכות בעקיפין — באמצעות האו"ם — בנקודות-משען בלוב, לא הוכתרו בהצלחה. רק לאחר מות סטאלין שיפרו הרוסים את יחסיהם עם יוגוסלביה ועם מספר מדינות אחרות, ובכך נתאפשרו ביקורי-צי הדדיים.

הנמלים של ארצות אלה היו רק אחד היעדים בניסיונות החדירה הסובייטית לאגן הים התיכון. מנגד קרצו לסובייטים נמלי מצרים ואלג'יריה. שנים רבות הכשירו הסובייטים את הקרקע לקראת היום, שבו תוחדר לתודעת מצרים ואלג'יריה ולתודעת העולם כולו התחושה, כי אלכסנדריה ונמלים אחרים הם נמלי-בית לכל אגיה סובייטית החפצה בכך.

משבר קובה - מפנה בדרכו של הצי הסובייטי

ישנם אומדנים הטוענים כי בשירות הצי הסובייטי נמצאות מאות אחדות של ספינות-מלחמה. החדשות שבהן "אוסה" ו"קומר". שני הסוגים מונעים בדיוול, מהירותן עד 35 קשר, ומותקן בהן הטיל, המכונה במערב "סטיקס".

הצי הסובייטי איננו מעוניין רק בכוח לצורכי ראווה; נוסף על כוונתו לשלול מן היריב תנועה חופשית בים, משתפר וגדל בהתמדה. כוחו ההתקפי, הבא לידי ביטוי בעיקר באמצעי הלוחמה האמפיבית. חיל-הנחתים הסובייטי נבנה מחדש בשנת 1964, וכולל כיום אלפי חיילים. ביטוי נוסף לכוחה ההתקפי של בריה"מ, היא נושאת המסוקים "מוסקבה", המסירות לעתים בים התיכון, כשעל סיפונה כוח-קומנדו, בכוננות לנחיתה ממסוקים בכל נקודה "חמה".

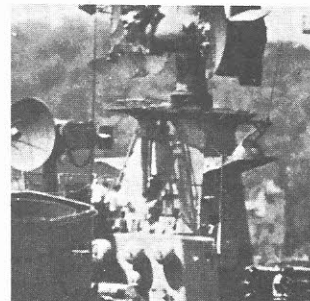
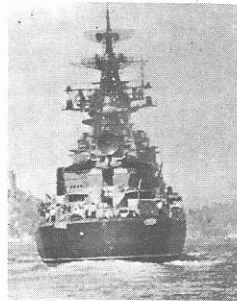
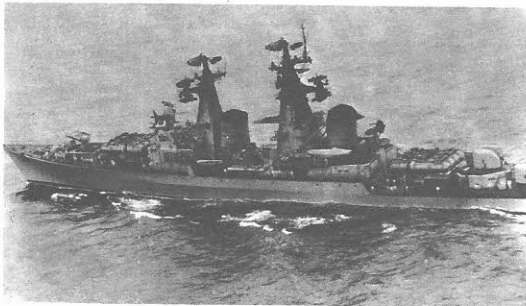
במידה רבה נכון לומר, כי הקריטריונים החשובים ביותר של מאזן הציים שבעולם הם עדיין התנאים הגיאוגרפיים, ולא ההבדל בכמות כוח-האדם ובמספר כלי-השיט או באיכות מערכות-הנשק של כל אחד מהם. בכך לוקה גמישותו של הצי הסובייטי, המפוצל בין ארבעה ימים, "נעולים" בבריחי יבשה או במנועלי קרח, וכן מורגש במערכו היעדר נושאות מטוסים ושותת-תופה צמודים, משום כך משתדלים הסובייטים להרחיב את השפעתם במדינות ידידותיות לחופי הים התיכון — כדי להתגבר על חיסרון זה, בעת עימות עם המערב, אם יארע.

יש הרואים במשבר הטילים בקובה, באוקטובר 1962, את נקודת-המפנה בגישתו של הקרמלין לצי ולהתפרסותו במימי העולם. אחדות מן הצוללות הסובייטיות שהופעלו בחופי הים הקריבי יצאו מכלל שימוש, והיה צורך לגררן למולדתן. צוללות אחרות נרדפו על-ידי צי ארה"ב ונאלצו לעלות על פני הים.

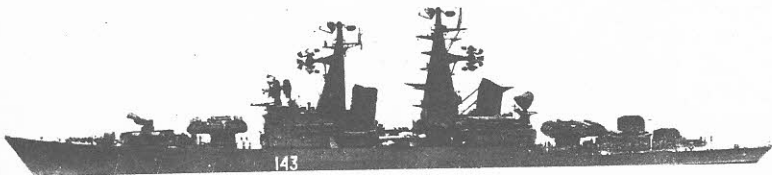
יתכן כי משבר קובה לימד אמנם את הסובייטים לקח מאלף, וכדי למנוע את הישגותו של מבצע מעין זה הוכנסה שייטת סובייטית לים התיכון בשנת 1966. כוח-שימה נראה לאחרונה באוקיינוס ההודי בפיקודו של אדמירל גורשקוב, אבי תורת ההתפשטות החדשה של הצי הסובייטי; ומפציצי-סיוור ואף ספינות-בקרה בעלות מערכות אלקטרוניות מורכבות, מסירות עתה — באורח סדיר — בקרבת סקוטלנד.

הערכתו האחרונה של המכון הבריטי למחקרים אסטרטגיים היא, כי ברשות הצי הסובייטי מאות צוללות דיוול, ועשרות צוללות הי מונעות בכוח הגרעין. ישנם הסבורים גם, כי בצי הסובייטי הוכנס עתה לשירות דגם חדיש של צוללת, החמושה ב-16 טילים בליסטיים בעלי-טווח של 1000 עד 3200 קילומטרים. דומה כי במירוץ להגדלת הצי השיגו הרוסים את שאר מדינות העולם, למעט ארה"ב — ולעובדה זו חשיבות לא מעטה.

משחתות טילים רוטיות

גשיר — 6000 טונות

דגם "קינדה" — 5200 טונות

משימות החדירה של השייטת הסובייטית

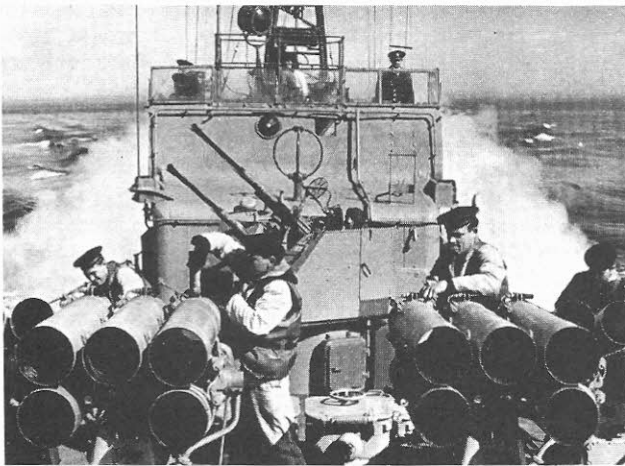
המשען של הצי השישי ובריטניה בנמל רוטא שבספרד, בקפריסין ובמלטה, נתונות ללא הפוגה לתצפית באמצעים אלקטרוניים הנערכת על ידי ספינות מעקב סובייטיות. במלחמת ששת הימים הפריך מעקב הסובייטים על הצי השישי את הודעות הסרק המצריות בדבר עזרת מטוסי ארה"ב לישראל.

וכך, בצד המאמץ העילאי לשקם את עוצמתן הצבאית של מצרים, סוריה ועיראק, ובצד התמיכה המדינית הבלתי-מוגבלת במאבקן של מדינות ערב נגד ישראל, התרה מוסקבה לנוכחות צבאית פיזית במזרח-התיכון, בתמיכה לפעילותה המדינית.

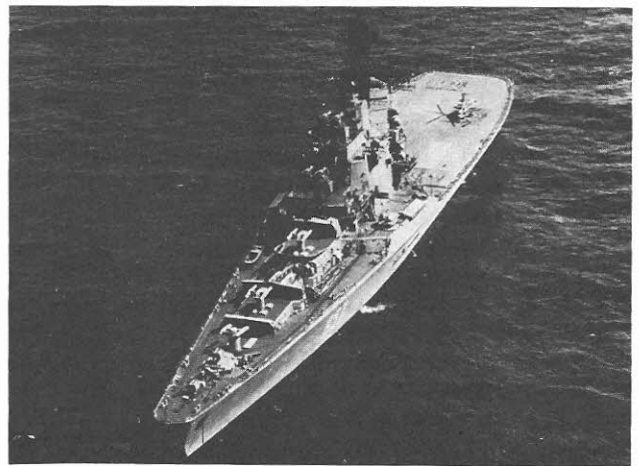
הדגש בפעילות הסובייטית בארצות ערב היה בעיקר בתחום הצבאי, רק לאחריו באה הפעילות המדינית. הפעילות הצבאית היתה רבת-אנפין: היא מצאה ביטויה בהכפלת מספר הטכנאים, המדריכים והיועצים הצבאיים הסובייטיים בארצות ערב; היא התבטאה בהשגת זכויות מעגן ושירותים ל-50 אניות-המלחמה הסובייטיות בנמלי אלג'יריה, מצרים וסוריה; וכן מצאה את ביטויה בנוכחות קבועה של טייסות הפצצה וכלי-שיט סובייטיים אחדים בנמל פורט-סעיד ובשדות-תעופה מצריים וסוריים.

משימותיה של השייטת הסובייטית היסטיכונית הן:

- * נוכחות ימית קבועה לחינוק עמדתם הצבאית של הערבים. בכך הפצים הסובייטים להפוך את הערבים לגרורי מוסקבה, במידה גדלה והולכת.
 - * נוכחות צבאית, ליצירת משקל נגד לנאט"ו, ובראש וראשונה נוכח הצי השישי, ומטרתה בכך — להכביד או למנוע, עקב הגברת הסיכון, התערבות מערבית עתידה במרחב אגן הים התיכון ובמדינות ערב.
 - * "עוצמה ימית בכח", או לפי מונחי האסטרטגיה הימית המודרנית — כוונות צבאית.
 - * מעקב אחר פעילותם ותמרוניהם של ציי המערב וכן תצפית על נקודות-המשען הבריטיות והאמריקניות בים התיכון.
- הריגול והסובייטי נגד תמרוני המערב הביא כבר פעמים רבות למצבים מסוכנים מבהינה ימית, הואיל והסובייטים היו מתקרבים ללא התחשבות לכוחותיהם הימיים של בעלות-הברית; ואולם, החל משלהי שנה זו, נדמה כי מסתמנת הפוגה בתקריות מעין אלה. נקודות-

ימאים רוסיים בכוננות

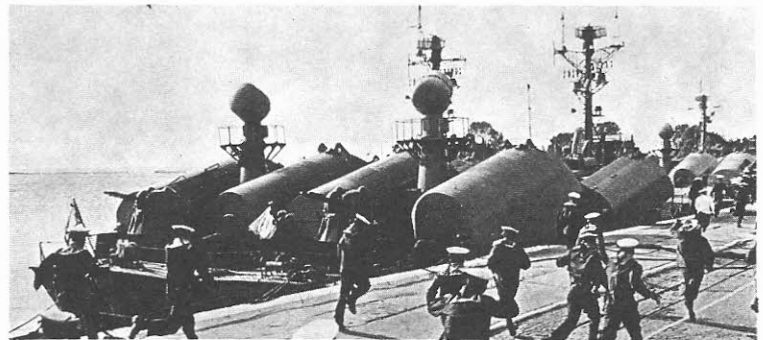

נושאת המסוקים הרוסית — "מוסקבה"

ספינות טילים רוטיות — מדגם "אוסא",

חימושן — טילי י"ם מדגם "סטיקס", מהירותן 35 קשר

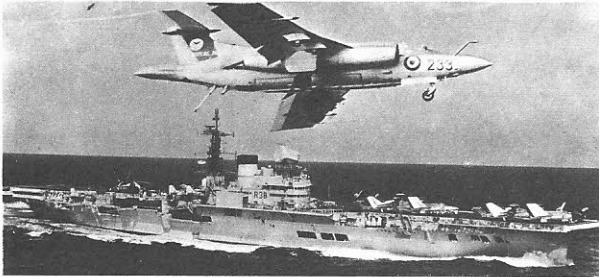
אניות צי זה, שמרבים לכנותן בשם "הדיפלומטים האפורים", נמצאות בים התיכון, כדי למלא שתי משימות-יסוד: האחת — בעצם הפגנת הנוכחות, והאחרת — להגיב על מהלומה סובייטית, אם תבוא. לציי השישי שתי נושאות-מטוסים, המהוות את לב הכוח, שלוש סירות, שאחת מהן משמשת אניית הדגל של הצי; שש-עשרה משחתות וצוללות אחדות. כן מתנופף דגל ארה"ב על אניות-חובלה שמסיעות כ-1800 חיילי נחיתה. נכללות בו אניות דלק, אספקה ובדק, החיוניות למען קיום איתלותו בבסיסים ובמזגיה-אוויר, ולמען יהא כשיר להפלגה מתמדת בים. למעלה מ-30,000 קצינים וחוגרים נמצאים על סיפוני אניותיו של צי זה. קרוב למאתיים מפציצי-קרוב ומטוסי-קרוב סילוניים מן הדגם החדש ביותר מצויים על סיפוניה של שתי נושאות-המטוסים, ולהם טווח-פעולה של 750 — 1400 ק"מ, רבים מהם נושאים מטען המגיע לכדי 3.5 — 4.5 טון אם כפצצות מכל המינים ואם ברקישות ובנפלים.

המנסים להשוות את הכוחות הסובייטיים עם כוחות נאט"ו בים התיכון, מסתכנים בטעות חמורה, כיוון שלשני הצידים תכונות שונות. בעוד שכוחות נאט"ו הם חלק ממערכת-ההגנה המערבית, הנה הכוחות הימיים של הרוסים, משמשים להפגנת נוכחותם. לשם כך הם משתמשים במיטב אניותיהם, וסביר להניח כי יזומה צבאית תינקט על-ידם כשימצאו לנכון לעשות זאת. מכאן שעל כוחות ברית נאט"ו להיות חזקים די הצורך, כדי לעמוד בפני ההתקפה הראשונה ולהשיב מלחמה שעה.

ברית נאט"ו והצי השישי

צ' עד ראשון שנקט נאט"ו נוכח החדירה הסובייטית היתה הקמת פיקוד-אוויר מיוחד לעיקוב אחרי כלי-השיט הסובייטיים בים התיכון. הפיקוד החדש, שמושבו בנאפולי, איטליה, והמאגד כוחות-אוויר של ארצות-הברית, בריטניה ואיטליה, החל פעולתו ב-21 בנובמבר 1968. צעד מרתיע אחר היה תמרון גדול של כוחות צי אוויר של נאט"ו, שנערך במרכז הים-התיכון ובמערבו בין 5 בנובמבר ל-16 בו. בתמרון זה, שזכה לכינוי "תפוח גן-העדן", ושהיה הגדול מסוגו בים-התיכון מזה שנים, השתתפו כ-50 אניות-מלחמה ו-150 מטוסים מחמש מדינות — ארצות הברית, בריטניה, צרפת, איטליה ויוון. משקיפים מייחסים חשיבות מיוחדת לעובדה שצרפת, אשר פרשה מארגונו הצבאי של נאט"ו, אך לא מן המסגרת המדינית של הברית, שיגרה גם היא לתמרון כוחות-צי, ובכללם נושאות-מטוסים גדולה. הצי השישי שהוא נידד להפליא, עצמאי ונכון לקרב, ופועל בים התיכון בשטח המשתרע על כ-מיליון מילין מרובעים, הוא בבחינת "כלב שמירה", שתפקידו למנוע תוקפנות בדרום אירופה ובמזרח התיכון.

נושאת המטוסים הבריטית "ויקטוריוס"

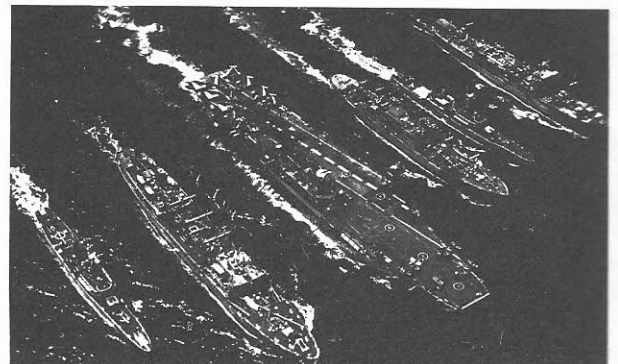
משחתת הטילים האיטלקית "אדריאה דוריה"

צוללת טילים גרעינית "לה רדובל" — מתוצרת צרפת

נושאת המטוסים האמריקנית "פורסטל"

שייטת בריטית — במרכזה נושאת המטוסים "הרמס"

ים התיכון - ים סגור?

לאגן הים התיכון שלשה מוצאים, שנים מהם — מיצר גיברלטר ומיצר הדרדנלים נמצאים בשליטתן של חברות ברית נאט"ו. השלישי — תעלת סואץ, אמנם נמצא בידי בעלות ברית של הסובייטים (חרף ההצהרות על אי-הזדהות), אולם הוא חסום כיום.

לאחרונה רגשו הרוסים בגלל מעבר שתי משחתות של הצי האמריקני הששי בדרדנלים, בדרכן מן הים התיכון אל הים השחור. התגובה הסובייטית בלטה בהתנגדותה לסיור האניות האמריקניות, באמרה כי "אורחים בלתי-קרואים" אלה מתכוונים להוסיף ולסבך את המצב בשטח הגובל בברה"מ. לדברי העיתון היה בסיור זה משום הפרת חוזה בינלאומי, המגביל את מספרן של אניות-המלחמה באזור. לאמיתו של דבר אין בנמצא חוזה כזה, להוציא "אמנת מונטרה", המתירה למעצמות שאינן שוכנות לחופי הים השחור, לשלוח אניות-מלחמה, בעלות נפח מוגבל, לים זה בעתות שלום בלבד, תוך הודעה מראש.

לכן טענו לעומתם מקורות נאט"ו, כי ביקור המשחתות אין בו משום הפרת חוזה בינלאומי כלשהו, וכי משלוח שתי אניות-המלחמה האמריקניות לים השחור הוא רק שלב ראשון במסגרת תכנית אמריקנית הכוללת שורה של מעשים זהירים ומדודים. מטרתם לנסות להרתיע את ברה"מ משימוש בלתי-זהיר בכוח הימי, ההולך ומתעצם במהירות.

לרברי אותם מקורות, תעשה ארה"ב מהלכים זהירים דומים גם בים הצפוני, ובמקומות אחרים, שבהם מגלה הצי הסובייטי פעילות רבה. מן הבחינה הצבאית, אומרים אותם מקורות, אין לשתי אניות-המלחמה האמריקניות בים השחור כל ערך נוכח הצי הסובייטי השולט בים זה, אולם מן הבחינה המדינית באים מהלכים ימיים אלה, כדי להרגיע את המדינות השוכנות לחופי הים התיכון, ושאינן נתונות להשפעה סובייטית.

עוצמת ימית בעידן הגרעיני?

כיום מהווים כלי-השיט נושאי הנשק הגרעיני האסטרטגי אחד מחלקיהם החשובים של ציי המעצמות הגרעיניות. במידה רבה שוחררו נושאות-המטוסים משימות שנועדו להן, והוחלפו בצוללות-פולאריס, אשר בנייתן זכתה לעדיפות גבוהה בתכנית הצי הצטיידות של המעצמות הגרעיניות. בעקבות הענקתה של עדיפות זו, נשמעת תכופות הסברה, כי צוללות-הפולאריס תהיינה אניות המלחמה של העתיד, עקב העוצמה הרבה הטמונה בהן. אכן, מה יהא תפקידה של העוצמה הימית, לאור שינוי התנאים האסטרטגיים בעידן הגרעיני?

אין ספק, כי במצב של מלחמה כוללת, לא תבוא לידי ביטוי התמודדות ימית קלאסית בין שתי מעצמות-העל בסמוך להפעלתו המלאה של הנשק הגרעיני האסטרטגי. אם תפרוץ מלחמה גרעינית כוללת, עלולה היא להתפתח בשלושה שלבים, מצטברים או חלופיים:

- * מהלומה גרעינית מיד עם פתיחת המלחמה;
- * הפעלת נשק גרעיני אסטרטגי כשלב סופי בהידרדרות הגרעינית, ושימוש בנשק גרעיני טקטי;
- * מהלומה גרעינית במצב של חוסר-ברירה, לאחר נחיתות במלחמה קונבנציונלית.

בכל שלושת המקרים גם יחד, יחסר במלחמה מעין זו, הזמן הרב למדי הדרוש להפעלת הכוחות הימיים באורח הקלאסי. עם זאת יש להניח, כי בין סוגי המלחמה, שצויינו לעיל, תתכן גם מלחמה קונבנציונלית בים והיא עלולה להתפתח להתנגשות עולמית. אך היריב בים לא יתחור להשמד, כי אם לנצחון ימי ויתכן, כי דווקא במלחמה מסוג זה יעשו הצדדים הכל שבידים למניעת צעדים העלולים להצית את הגרעין, שיהיה גורם להתדרדרות מוחלטת. סביר על-כן להניח אפשרות של מלחמה ימית בלבד, לפרק זמן ממושך ביחס, ובכך טמון, אולי, המפתח להחידה הסובייטית המתמדת לאגן הים התיכון.

המשחתת היוונית "דוקסה"

המשחתת הטורקית "מרשל פבז"

הצוללת הטורקית "סורגוסט ראיס"

המשחתת הספרדית "ג'ורג' ג'ואן"

"קליאופטרה" — פריגטה בריטית נושאת טילי ים-אוויר

עימות בזירת אגן הים התיכון

על אף האמור ביחס לכושר התמרון של הצי השישי ועל יכולתו להמציא תקופות ממושכות בים, יש לצי זה גם בסיסי מעגן ותדלוק, וכן בסיסי אוויר בתורכיה, יוון, איטליה, ספרד, מלטה וג'יברלטר; הצי הסובייטי, לעומתו, יכול להשען בעיקר על בסיסי ים ואוויר במצרים, סוריה ואלג'יריה. כמעט ודאי הוא, כי יוגו־סלביה תישאר נייטרלית, אך קשה לנחש עתה את תגובותיהן של אלבניה וצרפת. משמע, כי לפנינו מאבק בין שתי קבוצות-צייים בתוך אגן נעול, שהמפתחות לו באורח תיאורטי לפחות, מצויים בידי ארה"ב ובעלות-בריתה.

הצייים היריבים מהווים, אמנם, כוחות-הרתעה חשובים, אך דווקא מפני שהם מנטרלים זה את זה, נחלש כושרם להשפיע על המאורעות במדינות האזור, ועל פעולות המלחמה שעוללות מדינות אלו לנהל זו נגד זו; ובהיסחפות לסכסוכים מקומיים, הם עלולים להגרר בסופר-של-דבר, לעימות ביניהן, כשהסכנה הפוטנציאלית הגדולה ביותר נובעת מן הצוללות, המסוגלות במקרה של פעולות איבה — לנסות להטביע את שיירותיהן של בעלות-הברית העוברות בים התיכון.

בחודשים האחרונים הפך להיות הים התיכון אחד האזורים ה"מאוכלסים" ביותר בעולם. עשרות אניות-קרב — נושאות מטוסים, צוללות, משחתות וכלי-שיט נושאי-טילים — מסיירות בו עתה בקביעות. המישים מבין כלי-השיט המלחמתיים מניפים את הדגל האמריקני של כוחות הצי השישי. כארבעים וחמש אניות-קרב אחרות מניפות את הדגל הסובייטי האדום.

בים התיכון מצטלבים עתה כיווני השיט של אניות סובייטיות ושל אניות ציי המערב. עד עתה, למרבה המזל, לא הביאה הצטלבות זו להתלקחות, גרעינית או קונבנציונלית. בצפיפות הנוכחית קיימת הסכנה של ההתלקחות, אך יש גם הרואים בהגברתה של הנוכחות הימית הסובייטית בים התיכון, בסופו של דבר, ניסיון צנוע בלבד לנפנף בדגל האדום.

לחיצה ראשונה על ההדק

נ יסינו ללמוד את אופיים של הכוחות השונים המצויים באזורנו ולצפות, הן על יסוד עובדות, והן על יסוד הנחות, את העשוי לקרות באגן במקרה של עימות.

"עוצמה ימית בכוח" פירושה פוטנציאל הלוחמות, הטמון בשני כוחות (במקרה דנן — צייים) הניצבים זה מול זה, מבלי להפעיל את כוחם. כל צד יודע היטב, כי הלחיצה הראשונה על ההדק תביא לתגובות-שרשרת, שראשיתן מצער, אך אחריתן תשגא מאוד, תגובות העולות לגרום להשמדתו הטוטאלית של הצי, ועמו השמדת עמים שלמים. חשש תהיכרתי זה מונע, בנסיבות סבירות, לחיצה ראשונה על ההדק.

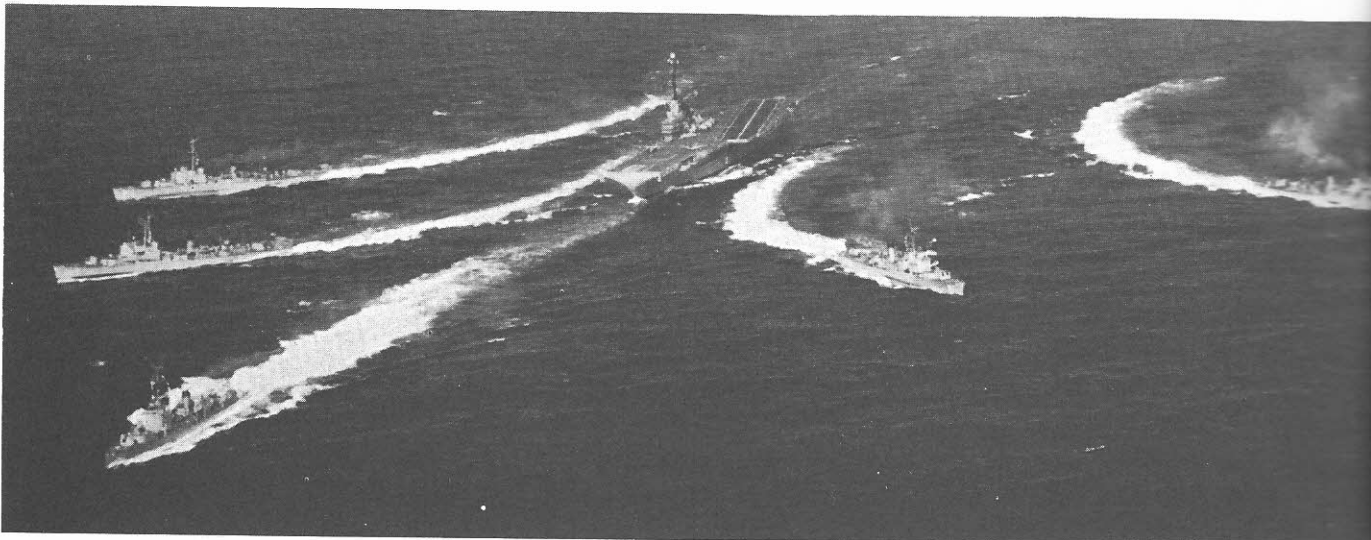
לאחרונה היה העולם עד לדוגמאות אחדות להפעלתה של עוצמה ימית במצב של אי-לוחמות. הדוגמה הבולטת ביותר היא משבר-קובה. ב-1962 החליט נשיא ארה"ב, קנדי, על הטלת הסגר ימי על קובה. הסובייטים הבינו בעליל את הרמז וכוונתו — ומנעו, תוך תירוצים מתירוצים שונים, את החרפת הסכסוך. הצלחת ההסגר היתה טמונה בעובדה, כי מהסובייטים נמנע לתת ליווי לספינותיהם, וכי ארה"ב היתה המעצמה הימית הנוכחת הבלעדית במקום. לו היו הסובייטים צופים מראש את תגובתו של קנדי, והיו שולחים בעוד מועד משחתות לליווי ספינותיהם בים הקריבי, יתכן כי היה נשיא ארה"ב שוקל תגובה אחרת על הקמת שדות-הטילים בקובה.

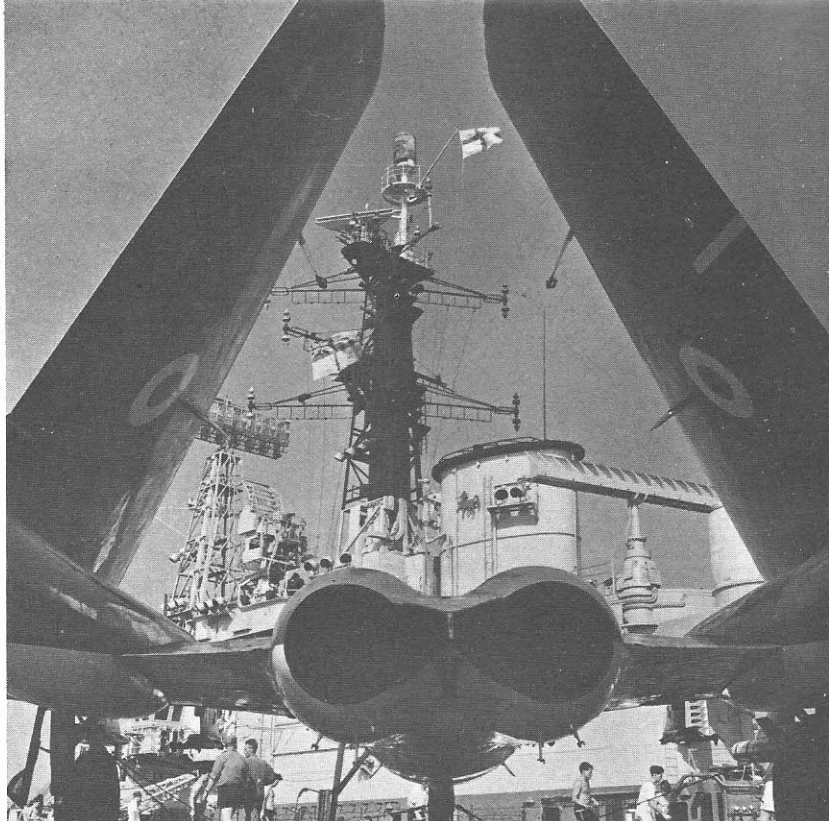
דוגמה נוספת להפעלת העוצמה הימית במצב אי-לוחמות היא הסגר על מפרץ אילת על-ידי מצרים. עצם ההכרזה על ההסגר, הספיקה לשתק בו את התעבורה הימית, אף כי אמצעי-העוצמה המצריים שעמדו מאחורי ההסגר היו קטנים יחסית. החסימה במוקשים עליה הוכרזו, היתה כוזבת. על אף זאת, עלה בידי המצרים לקיים את ההסגר במשך כשבועיים. הסיבות לכך מחזקות את הטענה: על אף חולשתם, הספיקו אמצעי העוצמה הימית של מצרים להטלת הסגר, בשל נוכחות הבלעדית בשטח. קשה היה להגיב כנגדה תגובה צבאית מהירה, כי עם חסימת תעלת סואץ לנחותה מיועדים לפריצה ההסגר, היו חולפים שבועות לעיקופה בטרם יוכלו כוחות-לחימה ימיים של מעצמות אחרות — באישורו החוקי של האו"ם — להיות מופעלים להשבת השיט בזירה. כל עוד נשארו המצרים הנוכחים הבלעדיים במקום, על אמצעי העוצמה הצבאית אשר להם, הם היו מסוגלים להוציא לפועל את ההסגר הימי. עם פרוץ מלחמת ששת הימים, התמוטט ההסגר מעצמו.

על אף שהלקח הנסיוני מתוך הדוגמאות המעטות דלעיל מצומצם למדי, ניתן למצוא ממנו את אפיוני התיאוריה להפעלת העוצמה הימית במצב אי-לוחמות.

תיאורית העוצמה הימית עוסקת רק במלחמה ממש — כלומר: במלחמה שהוכרזה, או במלחמה הקיימת דה-פקטו. במצב כזה שבו מופעלת העוצמה באופן אליים, רוכש לו אחד הצדדים בעל-העוצמה הגדולה יותר-ריבונות ימית.

בתנאי האיוון הגרעיני, שונים פני הדברים במצב אי-לוחמות. שעה שמחליטה מעצמה גדולה על הפעלת אלימות צבאית, תעשה

נושאת המטוסים הבריטית "סנ" טאור", מבט מבעד כנפי המטוס

לעוצמתם של כוחות-הלחימה הימיים. השאלה, אם מיועדת להתקפה או למניעתה של התקפה — היא ריטורית בלבד. ביבשה ניתן לסווג מערכים הגנתיים או תוקפניים. (למשל, מערכת הפירות או ביצורים אחרים). כלי נשק, לעומת זאת, סיווגם כהגנתיים או תוקפניים, מותנה יותר באופן השימוש בהם מאשר בתכונותיהם, הוא הדין לגבי כוחות ימיים. ברוב המקרים הרכב כוחות ימיים דיו לשמש לצרכי התקפה, או מניעתה של התקפה. יעוד הכוח נקבע איפוא לא בהתאם לאופיים של כלי השיט, אלא בהתאם להצטרותיהם של בעלי הכוח.

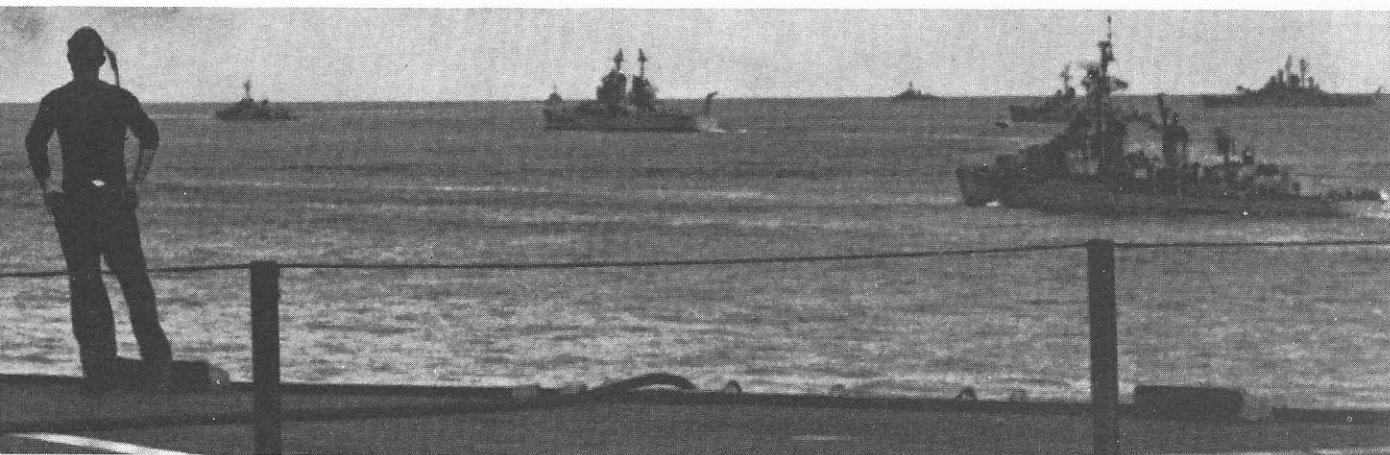
בין הבהרת מושג "נוכחות ימית", שחשיבותו העקרונית מושגת מתוך האמור, ובין תיאוריית האסטרטגיה הימית — קיימת הקבלה: ניתן ליחס לנוכחות הימית במצב של אי-לוחמות — היעוד המוקצה לריבונות הימית באסטרטגיה. לשתייהן גם יחד משימה דומה: הגנת התעבורה הימית הידידותית, ותקיפת התעבורה הימית ה"עוינת". הן הריבונות הימית והן הנוכחות הימית יעילות רק לתקופה ממושכת. שהות לזמן קצר או ביקורים ימיים לפרקים, כמקובל לא פעם באזורנו, אינם נוכחות ימית. אמנם, ניתן להציב ליווי בעת חירום — אך לא יהא בכך משום נוכחות היוצרת מצב-עניינים חדש.

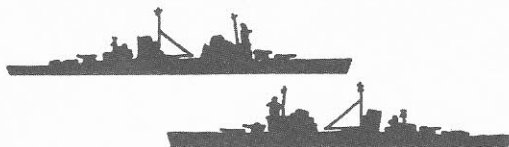
זאת רק בקנה-מדה שלא יגרור אחריו התדרדרות העלולה להביא לידי מלחמה, ועל כן תימנע ככל האפשר מפגיעה בספינות-המלחמה של הצד שכנגד. לפיכך ניתן לתקוף ספינות-תובלה אזרחיות של היריב, כולל אלה שיש בהן ענין כלכלי או אחר לגביו. אך מייד כשתופיעה בזירה ספינת-מלחמה של היריב המלווה ספינת-תובלה, לא תציית ספינת-התובלה להתראתה של ספינת-מלחמה זרה. על כן אפשרית הפעלת אלימות צבאית רק תוך הסתכנות. בכך שהיריה הראשונה עלולה להביא לידי התדרדרות. ואמנם, הפעלת אלימות נגד ספינות ליווי חורגת במידה רבה מתחומי מצב אי-הלוחמות בו שואפים הצדדים להישאר.

מתוך השיקולים הללו עולות המסקנות דלהלן:

במצב אי-לוחמות אין בנמצא ריבונות ימית. הופעתן של ספינות-לווי משתקת את הפעלת העוצמה הימית. רק במקום בו אין היריב מסוגל להופיע. קיים מצב הדומה לריבונות ימית, ובו ניתן לתקוף את תעבורתו הימית של היריב. פירוש הדבר הוא, כי התקיפה אפשרית רק במצב של נוכחות בלעדית.

ברי, כי באשר למימושה המעשי של נוכחות ימית, נועדה חשיבות

צוללת טילים רוסייה

מאמר זה אינו מתיימר למצות את כל ההתפתחויות שהתחוללו באגן הים התיכון בתקופה האחרונה, עקב החדירה של כוחות רוסיים. המאמר מותיר מקום רב לקביעות או מסקנות, הנתונות לשיפוטו של הקורא.

המאמר כולל ומקיף הרבה בעיות והשלכות המשתמעות מעצם החדירה הסובייטית לאגן הים התיכון, כמו השלכות לגבי זירת המזרח התיכון והסכסוך הממושך בין מדינת ישראל למדינות ערב, כאחד מגורמי מגמתיה של החדירה האמורה.

לעומת חדירתו ההפגנתית של הצי הסובייטי, מוכיחים נוכחות קבועה באגן הים התיכון, מזה הרבה שנים, כוחות הצי השישי האמריקני ובני בריתו מנאט"ו, שמהווים נוכחות צבאית ומוכיחים עוצמה ימית בכוח, ולפי מונחי האסטרטגיה הימית המודרנית כוונות צבאית. מכאן שניתן לקבוע בוודאות, שכוחות אלה קובעים גם נוכחות וגם ריבונות ימית. לא נותר עוד אלא לסכם את הדברים, או לפחות את עיקרי הדברים, כהנחות שמתקבלות על הדעת, לנוכח המציאות הנחשפת באורן של ההתפתחויות המתחדשות לבקרים.

סבירה למדי ההנחה המצביעה על עובדה נוכחותם של שני צי מעצמות העל באגן הים התיכון, שמנטרלים זה את זה, כך לפחות מלמדת המציאות ומעידות העובדות. כך וגם אחרת יכול הצי הסובייטי להפגין את נוכחותו באגן ולהצהיר על המטרה המכוונת להגנת המדינות הערביות "הידידות", כעל אחת ממגמותיו.

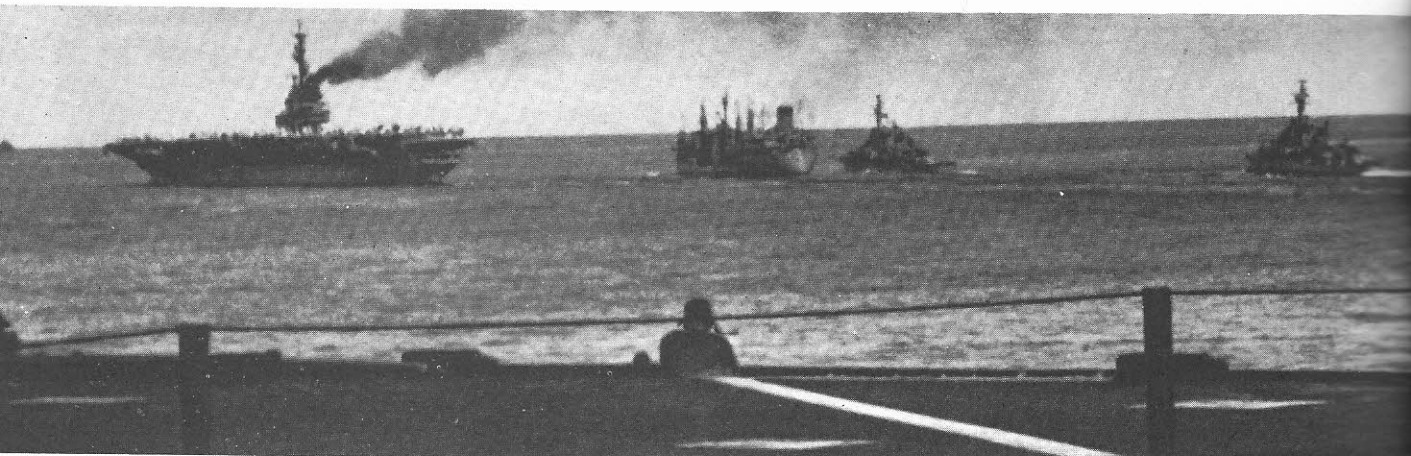
יהיו אשר יהיו מגמותיו העלומות או הברורות של הצי הסובייטי, עובדה היא, שהוא חדר לאגן אחרי תקופת פעילות מדינית בזירת המזרח התיכון, והוא מפגין גם עוצמה וגם נוכחות, תהיה אשר תהיה מידת העוצמה ומידת הנוכחות.

מציאותם של כוחות הצי השישי ונאט"ו באגן, יש בהם, בלי ספק, משום כוח מרסן לגבי הצי הסובייטי, שידוע לנהוג זהירות ומקפיד על סייגים המצויים בגבול המותר והאסור.

לנוכח האמור מותר להניח, כי אין סכנת העימות מהווה איום הנראה לעין במועד קרוב, תודות למאמץ גלוי וברור שעושים שני הצדדים, שלא להתדרדר למצב שאין ממנו עוד נסיגה. כל צד נמנע ככל יכולתו שלא להיות הראשון הלוחץ על ההדק, ביחוד שאין כל ערובה שצד ראשון זה יהיה הזוכה בנצחון.

אימת העימות כשלעצמה, נוכח הצפיפות הקיימת באגן מעצם הצטלבותם של כיווני השיט, וסכנת ההתלקחות, בעינינו עומדות, כמוהן כחרב פיפיות מתהפכת, ואין להתעלם מהן גם בעידן זה של הגרעין, שמטיל צל השמד על העולם ועל האנושות. מה גם

שזירת האגן מהווה אחת הנקודות הרגישות ביותר בעולם, לנוכח המערכים של הכוחות הימיים. ועל השאלה, אם כוחות שני ציים אלה, יוכלו להמשיך כך את נוכחותם באגן, זה בצד זה — ישיב את תשובתו העתידי, הצופן גם הפתעות לא צפויות.

תגמות וחידושים בספינות-מלחמה קטנות

רס"ן ראלבן

המלחמה, נמצאו ספינות טורפדו או ספינות תותחים, בעיקר ברשותם של הציים הקטנים יותר, וביניהם גם חיל-הים ב-ישראל.

מגמה אחת שהסתמנה בכל זאת, במשך שנות החמישים, היתה בניית ספינות טורפדו וספינות תותחים בעלות תכונות אחידות, אותן ניתן לצייד עם נשק עיקרי-טורפדו, או עם נשק עיקרי-תותחים, כאשר הסבה מהירה מסוג נשק אחד למשנהו היא אפשרית.

באשר לספינות תותחים נעשה נסיון מענין בהרכבת נשק כבד. כך, למשל, הרכיב הצי הבריטי תותח בן "4.5 (114 מ"מ) על ספינה מדגם "דארק" בת 50 טונות בלבד. דבר זה התאפשר כיון שהתותח ניחן בקנה ורתיעה קצרים וטווח-ירי קטן. נסיון זה משתקף כיום בתותחים, בני 75 מ"מ, המורכבים על חלק מהכלים החדשים.

בשנים האחרונות חלה התקדמות ניכרת בתחום פיתוחם של כלי-שיט מלחמתיים קטנים, יורשיהם הישירים של ספינות הטורפדו וספינות התותחים, אשר נטלו חלק נכבד ברוב הזירות הימיות במלחמת-העולם השנייה.

כלי השיט הקטנים הוזנחו, בדרך כלל, עד אמצע שנות החמישים, ובמיוחד ע"י ציי המלחמה במערב. ברשותה של ארצות-הברית, למשל, היו במשך שנים אחדות 4 ספינות מלחמה קטנות — כל אחת מדגם אחר. ההנחה היתה, כי בימות שלום, אין שימוש בכלים מסוג זה, ובעת הצורך ניתן לבנותם תוך זמן קצר.

ברית המועצות לעומת המערב בנתה, אמנם, ספינות טורפדו במשך כל השנים, אך לא היו בדגמים אלה חידושים או פיתוחים מיוחדים. על כן, בתקופת הביניים האמורה, מאז

עוצמת אש

בשנות הנוכחי עדים אנו להתעוררות כללית ביחוד בפיתוחם של כלי-שיט קטנים, לה שותפות גם אותן המעצמות הימיות שהיו אדישות לכך בעשור הקודם. להתעוררות זו גורמים אחדים:

א. פיתוח מערכות-נשק חדישות, שבאמצעותן ניתן להקנות לכלים קטנים עוצמת-אש גדולה, עד כדי יכולת התמודדות עם אניות בסדר-גודל של משחתת, ואף למעלה ממנה. לעיל תוארו נסיונות לצייד ספינות תותחים בתותחים בעלי קוטר, שלא ניתן לשער דוגמתו בימי מלחמת-העולם השנייה, הודות להתקדמות, שבאה בעקבות הפחתת משקלו של התותח ובלימת רתיעתו, ביחס לקוטר ולמשקל הפגז. לאלה יש להוסיף את פיתוחן של מערכות לבקרת-אש אלקטרו-ניות, שהן קלות וקומפקטיות, ומאפשרות ירי מדויק גם מסיפוננו של כלי-שיט קטן ובתנאים קשים.

אך מעל לכל, כמובן, תרמה למחשבה מחודשת בנושא, הופעתם של טילי ים-ים, שיעילותם הוכחה לאחרונה. נשק זה מעורר הרהורי-חרטה בכל הציים, שלא עסקו בפיתוח טילי ים-ים, בעיקר ציי המערב, ובראשם ארה"ב.

ב. פיתוח מערכות-הנעה חדישות, המקנות ל-ספינות קטנות טווח-פעולה גדול ומהירות גבוהה לתקופות ממושכות בעת ובעונה אחת, בעוד שבימי מלחמת-העולם, ושנים אחדות לאחריה, ניתן היה להשיג את המהירות ה-גבוהה הדרושה בשימוש במנועי-בנוין בלבד. מנועים אלה היו רגישים ובעלי אורך-נשימה קצר, ומלאי הדלק שלהם בעל האוקטן הגבוה יצר סכנת-התלקחות חמורה, כתוצאה מכל פגיעה קלה.

השלמת פיתוחו של מנוע-הדיזל המהיר המעיטה את הסכנה, ואף הוסיפה טווח-פעולה לכלי השיט בשל החסכון בדלק. המהפכה האמיתית בנושא זה היא התאמתו של מנוע-הסילון לצרכים ימיים, בצורת טורבינת-הגנו. שיטת-ההנעה זו עדיין אינה מושלמת ולא בכל תכונותיה היא מסוגלת להתחרות במנוע הדיזל, או לעלות עליו, אך יתרונו ביחס כוחות-סטס לעומת משקלו, בהשוואה למנועים אחרים, גדול עד כדי כך — שעתידו מובטח.

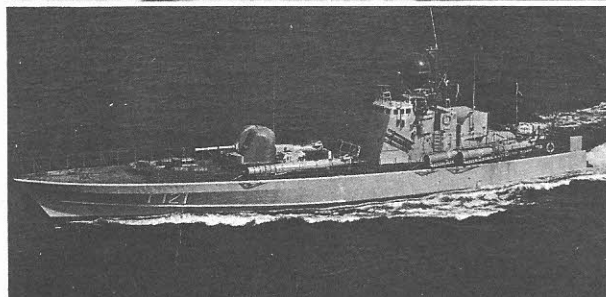
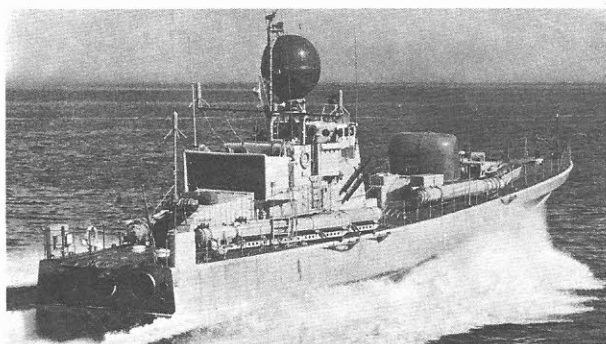

ספינת סיור אמריקנית מדגם "סופט"

פיתוח דור חדש

מתוך הגורמים שנסקרו לעיל, עדים אנו למגמות אחדות הבאות לביטוי בפיתוח "דור חדש" של ספינות מלחמה קטנות אשר ביסודן תפיסה חדשה ועקרונות חדשים. להלן דוגמאות אחדות למגמות אלה:

- א. הגודל — ספינות-המלחמה הקטנות אינן קטנות כ"קודמותיהן. ההתפתחויות בחומרים ובמערכות-הנעה מאפשרות בניית כלים מהירים בסדר-גודל של 250 טונות, שעליהן ניתן להרכיב מערכות-נשק רב-תכליתיות, לרבות מערכות גילוי ונשק נגד צוללות.
- ב. היעוד — הכלי הגדול והרב-תכליתי מסוגל למלא תפקידים, שהיו עד כה מנת-חלקן של משחתות ופריגטות — כגון לוחמה נגד צוללות, לווי שיירות וסיוע-אש לכוחות יבשה. הוא גם אינו מוגבל כפי שהיו הכלים לפני כן, ב"שהייתו ביים, ובתנאי מזג-אוויר מכבידים.
- ג. החימוש — הטורפדו המקובל, שהיה הנשק הקלאסי של ספינות אלה, איננו נחשב כיום כנשק יעיל בכלי-שיט על-ימיים. יתכן אמנם, כי סוגי טורפדו המונחים על-ידי הכלי המשגר או "מבוייתים", המחפשים את מטרתם ב"אורח פעיל, ימשיכו לשמש כנשק של ספינות-הטורפדו החדשות. אך תותחים בני 75 מ"מ, בעלי מערכות-בקרה מדויקות — הם המעצבים למעשה את דמות ספינת התותחים החדשה. בכלים ללחימה חופית הוצבו גם מרגמות נגד כוחות-יבשה, וחדוש זה מקנה לכלי-השיט כוח-אש שלא היה כדוגמתו עד עתה בספינות קטנות. יכולת-לחימה נגד צוללת ניתן להקנות בעזרת הטורפדו המבוית או בעזרת מטיל-הרקטות — שתיהן מערכות קלות במשקלן, לעומת הציוד המורכב באניות גדולות יותר. כאמור, טילי ים-ים, הם הנשק האידיאלי לסוג זה של כלי-שיט, אך אלה מצויים בשירות מבצעי בציי ברית-המועצות וגרורותיה בלבד.

ספינת הסער השוודית מדגם "ספיקה"

ג. פיתוח חומרים חדשים לבניית גוף ה"ספינה" המקנים לו יותר חוזק ביחס למשקלו. בעוד שספינות הטורפדו, שהיו בשימוש במלחמת-העולם השנייה נבנו ב"דרך-כלל מעץ, משתמשים כיום באלומיניום ומתכות קלות אחרות. מסתמנת גם נטייה להשתמש בחומרים פלסטיים סינתטיים, כגון סיבי זכוכית (פיברגלס), לבניית שלדיהם של כלי-שיט מלחמתיים חדשים, אך בינתיים הם בשלבים ניסויים ומוגבלים לספינות קטנות בעלות דחי בפחות מ-50 טונות.

ד. הדרישה העולמית לייצר כלי-שיט מלחמתיים קטנים וזולים יחסית, שהוצגה על ידי המדינות הקטנות והמתפתחות, סיפקה אף היא דחף ניכר לפיתוח כלי-שיט מסוג זה. מדינות אלה, אשר שוכנות בסמוך לים, רובן ככולן, מעונינות בבניית כוח ימי, הן מסיבות מדיניות והן מטעמי יוקרה. ברור, כי ספינות תותחים מהירות משמשות יסוד נוח לכוח כזה, המצוי במסגרת האמצעים שעומדים לרשותן של המדינות הללו. תוצאת-לוי מעניינת לדרישה זו היא פיתוחם של כלי-שיט על-ידי מספנות, בלי להתמין להזמנות מלקוח מסויים — ממש כפיתוח דגם חדש של מכונית. כך, למשל, פותחה ומוצעת למכירה ע"י מספנת "ווספר" הבריטית, בלא הזמנה, ספינת-משמר מהירה בנפח

ספינת הסער האמריקנית מדגם "אשבל"

של 100 טונות, שנרכשה לאחר-מכן על-ידי ציים חדשים בחבר העמים הבריטי ומחוצה לו. אין להניח כי המספנה הפסידה מנסיון זה, והראיה לדבר — גם גורמים אחרים הולכים בעקבותיה.

ה. תנאי המלחמה המיוחדים בויאטנאם, וה"מסקנות הטקטיות שהסיק מהן צי ארה"ב, השפיעו אף הם על המגמות בפיתוח ספינות-המלחמה הקטנות. מסקנות אלה, רבות ומורכבות, ובחלקן — סודיות, אך מסתמנות לגביהן לפחות שתי הנחות יסוד:

(1) ארה"ב ובעלות-בריתה מעורבות במלחמות קונבנציונליות "קטנות", בחלקן כנגד כוחות בלתי סדירים, כגון הויאט-קונג;

(2) הזירה הימית בויאט-נאם כוללת נהרות, מפרצים ושטחי-מים רדודים אחרים, והאויב אינו נמצא על פי רוב על סיפון כלי-שיט, כי אם מוסתר בצמחיה הרבוכה על החוף, במרחק מאות או עשרות מטרים בלבד.

בהתחשב בשתי הנחות אלה, נבנה כלי-שיט מיוחד המסוגל לפעול בתנאים אלה, ונגד אויב בלתי-סדיר.

העתיד צופן התפתחויות

שלושת הדגמים הבאים מסמלים את "הדור החדש" ואת פריין של ההתפתחויות שנמנו לעיל:

א. ספינת התותחים מדגם "ASHEVILLE" של צי ארה"ב היא בעלת דחי של 240 טונות, אורכה 50 מטרים, שלדה בנוי אלומיניום ומבניה העליונים סיבי זכוכית. מערכת-ההנעה היא שילוב של טורבינות-גז בעלות הספק של 14,000 כ"ס — ומנוע-דיזל למהירויות קטנות שהספקן 725 כ"ס. מהירותה המקסימלית לא פורסמה, אך מגעת ללא ספק ל-40 קשר. חימוש הספינה כולל תותח בן 75 מ"מ, מכ"מ מבוקר בחרטום, תותח בן 40 מ"מ בירכתיים, ועוד 2 מקלעים.

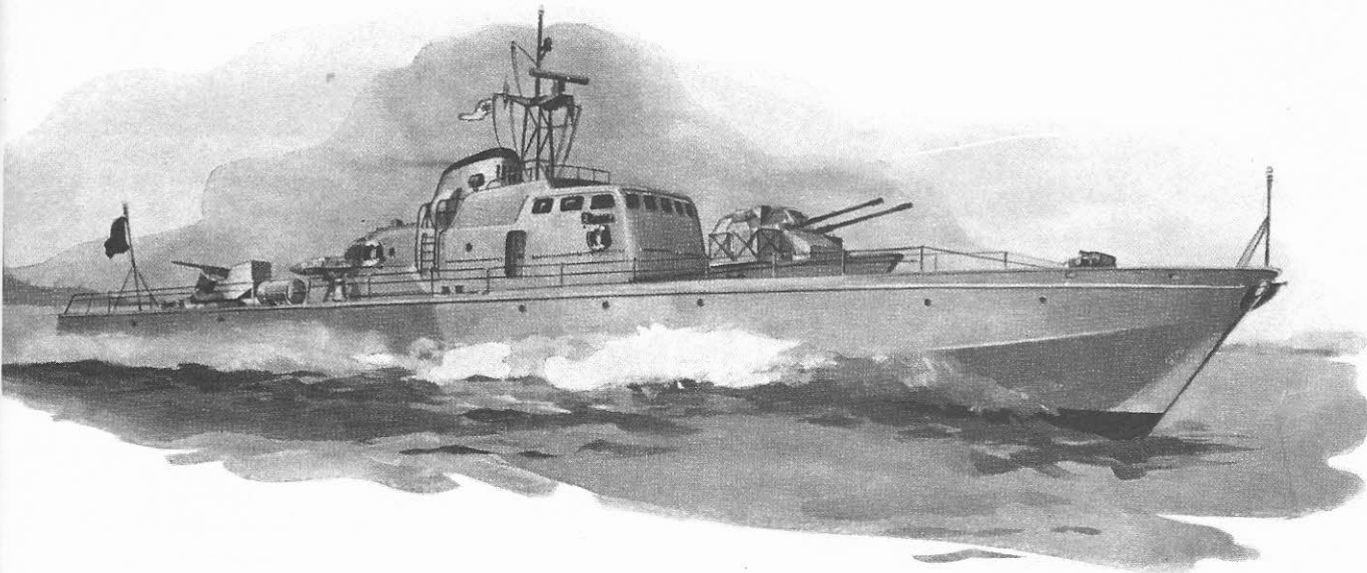
הספינה מאוישת על-ידי צוות בן 21 איש בפיקודו של סרן, והם נהנים מתנאי-מגורים משוכללים, כולל מיוזג-אוויר מלא. גשר-הפיקוד דומה לא במעט לתא-הטייס של מטוס-סילון; אנשי-המשמרת יושבים במושבים חגורים עקב התנודות הפתאומיות.

ב. הספינה מדגם "Spica" (T-121) של הצי השוודי. צי זה, אשר הצטיין מאז ומתמיד בספינות קטנות ומהירות, השקיע את מרבית משאביו בספינות המחומשות בטורפדות ותותחים כאחד. הספינה היא בעלת דחי של 190 טונות ואורכה 42 מטרים. מערכת-ההנעה שלה מורכבת מטור-בינות גז, בהפסק כולל של 13,000 כ"ס, המקנות לספינה מהירות מקסימלית של 40 קשר. החימוש העיקרי 6 טורפ-דות בעלי טווח גדול.

בנוסף להן מוצב בספינה תותח אוטומטי בן 57 מ"מ, שאינו נזקק לצוות-הפעלה, והמבוקר מרחוק. מקומו של התותח — באמצע סיפון החרטום המוארך, דבר המקנה לו גיזרת-אש רחבה ביותר. יתרון נוסף ללחימת-לילה, מוקנה על-ידי רקיטות תאורה, שבעזרתן ניתן להאיר את המטרה ולסנוורה. הפעלת הספינה, כשהיא אטומה כלפי חוץ, מוסיף לה יתרון במקרה של קרינה גרעינית. אפשרויות הטביעה של דגם זה קטנות על-ידי מלוי מיכלים מיוחדים בקצף פלסטי, דבר שמבטיח לה כושר-ציפה נוסף. צוות הספינה מונה 28 איש, ומפקדה הוא בדרגת רב-סרן.

ג. הספינה מדגם "Swift", שהיא פרי רעיון חדש בלוחמה הימית, נבנתה על ידי צי ארה"ב, לצורך מלחמתה בחופי ויטנאם. ספינה זו, שאורכה 15 מטרים, בנויה מאלומיניום ומגיעה למהירות של 25 קשר. מנועי הדיזל הם בעלי הספק של 1000 כ"ס. והשקע הקטן (1.20 מ') מאפשר להן התקרבות רבה ביותר לחוף. החימוש כולל מרגמה בת 81 מ"מ ומקלעים, וצוותם מונה 6 איש בלבד. הספינות הוכיחו את עצמן במניעת הסתננות כוחות אויב בהעברת אספקה דרך הים ובסיוע לכוחות היבשה.

כמעט ודאי הוא, כי מעצמות ימיות ביחוד מעצמות-העל, אינן קופאות כיום על שמריהן ולא תזנחנה מכאן ואילך את פיתוחן של ספינות-מלחמה קטנות. העתיד צופן, ללא כל ספק, התפתחויות וחידושים רבים בתחום זה.

ספינת סיור רב-תעצמה בתכנון.

עוצמה עם אופי

עוצמה עם אופי — זאת דמותן של הטרפדות. בנויות-עץ, זעירות בממדיהן וזריזות בתנועותיהן, מצוידות במנועים אדירים ובנשק קטלני — הן מהוות זרוע חשולה במערך החיל.

ימאי הטרפדות הם קשי-עורף, נועזים, נוקשים וחדורי-הכרה ביעודם. מפקדיהם לוחמים ובעלי-מקצוע מעולים כאחד. הם מנהיגים אמיצים, המגבשים את צוותם לגוף אחד, בעל רמת-לחימה גבוהה לכל עת מבחן; ובקרב הם דרוכים להסתער, עם כליהם הקטנים, על כלי שיט גדולים וחמושים מהם פי כמה.

השייטת הקטנה, והפלגות למיניהן, השאירו במשך שלוש המלחמות את רישומן המעמיק על החיל — במבצעים אין ספור, בחדירות לנמלי האויב, בקרבנות ימיים ובספורים אפורים ללא זוהר, בימים ובלילות.

כיום נבחנים הצוותים יום-יום ושעה-שעה, באבי-טחת החופים ונתיבי-הים בזירות השונות של המדינה ועומדים במשימותיהם תוך כוונות מתמדת.

עוז רוח, תושיה, אחוות-לוחמים וידע מקצועי הם מסימני-ההיכר של הצוותים הקטנים האלה.

אכן, אנשי-פלדה בספינות-עץ — עצמה עם אופי.

אברהם בוצר אלוף
מפקד חיל-הים

ציוני דרך - הטרפדות 1948-1968

בשנים 1951-1952 מתארגנת היחידה. באותה תקופה מצטרפות לכליה הטרפדות "הבריטיות" ו"צרפ-תיות", טרפדות חדישות ובעלות עצמה רבה. גלמודות שיטות-לוחמה חדשות, מתגבשים הצוותים ומתעמקים האימונים.

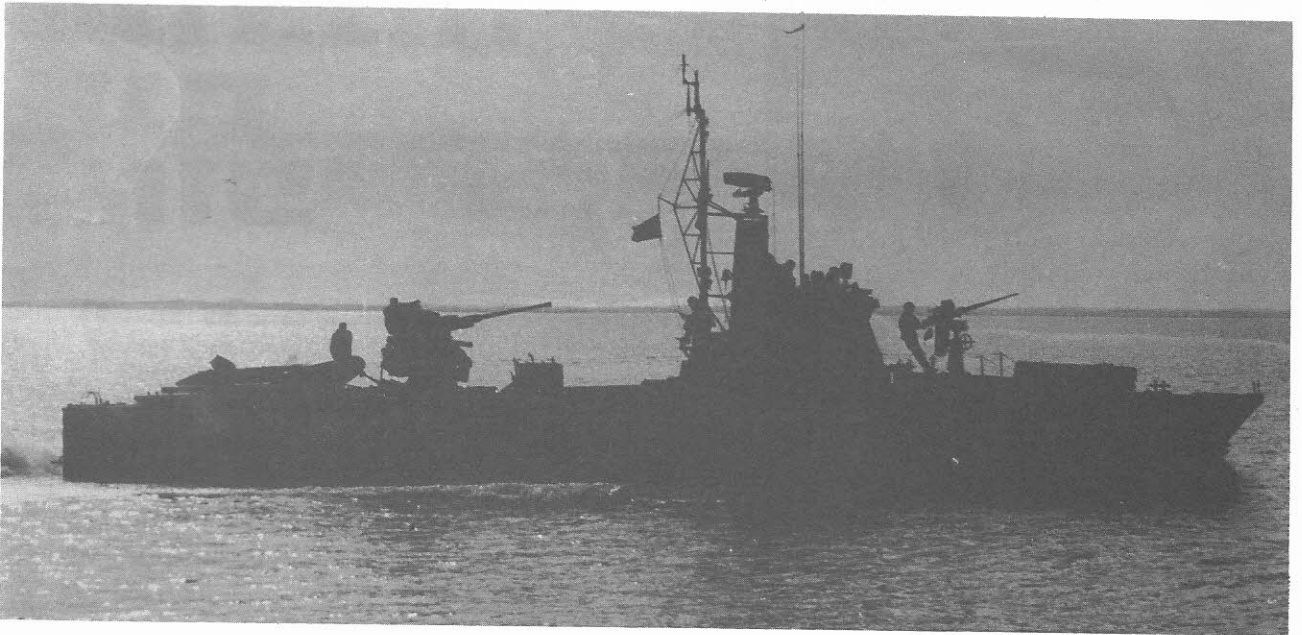
במערכת סיני, עם פתיחת המיצרים ב-1956, מורדות "האיטלקיות" לאילת דרך היבשה, לחיזוק המערך בגיזרת סיני. במבצע קדש פעלו הטרפדות, באופן פעיל ונמרץ, במסגרת משימות החיל. אחת הפרשיות שהתפרסמה בשנים האחרונות, היא מבצע "תושיה" — ליווי ספינות דייג לפורט-סעיד להצלת הקהילה היהודית שם.

במלחמת ששת הימים היתה שיא הפעילות של יחידות הטרפדות. הן חדרו לנמל פורט-סעיד ו-פגעו בספינות האויב, אשר התחמקו מהתמודדות ישירה. הן הגיעו למפרץ שארם-א-שייך, על אף הסיכונים במבצע עצמאי מעין זה, וזכו במירוץ עם הצנחנים. בקרב הרומני השתתפו שתי טרפדות ואח"י אילת. בקרב זה טובעו שתי טרפדות האויב.

★

פה נספר על הימאים שבנו וטיפחו כוח זה במשך שנים רבות. יסופר על דרך אימוניהם, הפלגותיהם ומבצעייהם, וכן על אחוות לוחמים ועל ההווי שהתגבש בכליהם הקטנים.

במלחמת העצמאות מוקמת "השייטת הקטנה". על אף שהיא כוללת בעיקרה ספינות-משמר חופיים, מצליחה השייטת לרשום לעצמה הישגים נועזים, כמו הבאת לוחמים לאל-ערש והנחתתם מאחורי קוי האויב, וכן השתתפות פעילה במבצע דויד — פגיעה בכלי-שיט בנמל בירות.

ספינות המשמר וסוגי הטרפדות

"הצרפתיות" נרכשו בשנת 1952. חימושן — 2 טורפדות 18 אינץ', תותח בן 40 מ"מ ועוד שני תותחים בני 20 מ"מ לירי נגד מטוסים וירי שטוח כאחד. משקלן 62 טונות. המנוע — בן 4600 כוחות סוס. מהירותן 40 קשר. אורכן 26 מטרים ורוחבן 6.7 מטרים. הצוות מונה 18 איש.

"האיטלקיות" נבנו במיוחד בשביל חיל הים הישראלי והורדו לאילת, לצורך אבטחת החוף הדרומי של המדינה. חימושן הוא 2 טורפדות 18 אינץ', תותח אחד בן 40 מ"מ ועוד שני תותחים בני 20 מ"מ. המנוע — בן 2500 כוחות סוס. מהירותן 42 קשר, אורכן 16 מטרים ורוחבן 5.5 מטרים. הצוות מונה 11 איש.

"דרור" (מ. 17), "תרצה" (מ. 19), "סער" (מ. 21), "הפורצים" (מ. 23), "פלמ"ח" (מ. 25) — ספינות שיטור בריטיות, שנשארו מתקופת הבריטים, עם צאתם את הארץ ביוני 1948. הן היו אטיות ושימשו כספינות משמר חופי. חימושן היה תותח 11 מ"מ ומספר מקלעים בינוניים. ה"פלמ"ח" וה"סער" השתתפו בהנחתת לוחמים של החיל בפעולות חבלה במסילת הברזל ליד עזה, במלחמת העצמאות.

"הבריטיות" נרכשו בשנת 1950 ושימשו את הכוח העיקרי של השייטת. חימושן — 2 טורפדות 18 אינץ' ושני תותחים 20 מ"מ. משקלן 40 טונות. המנוע — בן 3500 כוחות סוס. מהירותן 35 קשר. אורכן 24 מטרים ורוחבן 6.3 מטרים. הצוות מונה 18 איש.

כמפקדה של אחת הספינות, פלמ"ח (מ. 19), לא היה לי ברור בימים הראשונים, מי מפקד עלי, כיצד מגיעים מזון ואספקה לכלי, מי מתקן ומי מחמש, וכיצד משיגים צוות. כל מפקד ספינה מצא איכשהו את הפתרונות בדרכו שלו.

את הגרעין של היחידה היוו שלוש ספינות-משמר בריטיות קטנות, ואחת גדולה יותר. אליהם צורפה "הפורצים", ספינה גדולה ומהירה שנרכשה בחו"ל. לימים נוספו עוד כלים שונים ומשונים, לרוב יאכטות עתיקות, אשר נקנו ע"י מנגנון מסתורי של אנשים בעלי-כוונות טובות.

היתה גם ספינה בשם "אלבטרוס", אשר בשחר ימיה היתה ספינת-טיול של הצאר ניקולאי. מיום בואה לא עזבה את הנמל ושימשה למגורים ולמועדון. לספינה אחרת קראנו "אוטובוס", משום שהיה לה תא-נוסעים ומצמד למנוע, כמו של מכונית. גם היא לא זכתה לשוט הרבה. זכורה היטב ה"מאלארד", יאכטה מהירה עם גשר גבוה, אשר שימשה לדיג במיאמי ולבסוף ה"קרוסטלה", ספינת משמר, אשר הושטה בידי מתנדבים מארה"ב וזכתה לשירות מכובד בשייטת הקטנה.

אזרחי ארצה

ביקור רשמי באח"י "פלמ"ח"

השייטת הקטנה, אשר הפכה להיות ברבות-הימים לשייטת הטרפדות, ראשיתה באפריל 1948, בטרם צאת הבריטים את הארץ. לעומת המקצוענים של היום — לא היו אנשי השייטת הקטנה אלא חובבים.

אח"י "תרצה" (מ. 19)

קבלת הכלים

וחבשו לראשינו כובעים לבנים, מעוררים גיחוך. משם צעדנו בסך לנמל, וקבלנו את הספינות מידי הבריטים, אשר לא עשו כל נסיון להדריכנו בהפעלתן. הזדרונו להתניע את המנועים, ולהסתלק מהמקום, שנחשב עדיין כמובלעת בריטית.

מקורות האיוש היו מגוונים ביותר, והתקנים נקבעו לפי טעמו של כל מפקד. היו רבים, בעיקר מכונאים, ששירתו בצני הבריטי, דייגים וספנים מנמלי תל-אביב וחיפה, אנשי גדוד "הפורצים" שירדו מירושלים, וסתם בחורים שכף-רגלם לא דרכה קודם-לכן על סיפון. התחלופה היתה גדולה ומעולם לא ידעתי מנין באו האנשים ולאן הלכו. היה לי בספינה בחור, אשר הופיע יום אחד עם כובע-צופים גדול. שמע שיש ספינה בשם "פלמ"ח" והגיע אלינו. "נשבר לו בירושלים". לאחר כמה שבועות "נשבר" לו גם מהים, — ונעלם.

את השירות היציב ביותר עשו ספינות-המשמר הבריטיות, המצוידות במנועי דיזל. ארבעתן שמשו כספינות בצני הבריטי המלכותי במלחמת-העולם השניה. לאחריה הועברו לידי משטרת החופים של ממשלת המנדט, ועסקו בתפישת מעפילים. אחת מהן אף נחבלה ע"י הפל"מ, אך תוקנה והוחזרה לשירות.

ערב פינוי הכוחות הבריטיים, בהיות הספינות רכוש ממשלת א"י, סוכם עם הבריטים, שהן תמסרנה לעיריית חיפה, מאחר והם לא הכירו בשלטון יהודי בארץ. באותו שלב נמסרו לנו שלוש ספינות — ה"פלמ"ח", "דרור", ו"סער". הרביעית "תרצה" נמכרה לחברת "סטיל" הבריטית, והפליגה לקפריסין, עם צוות שוטרים בריטיים, שהפכו לאזרחים. כעבור מספר חודשים נרכשה אף היא עבור חיל הים וחזרה לחיפה.

זכורני, כיצד אורגן בחפזון "הצני של עיריית חיפה". הצוותים הורכבו מכל הבא ביד. הלבישו אותנו ב"המשביר" חולצות לבנות

האויב היה אדיב

היו מצומצמים, ללא גירו וללא מכ"מ. בבירות ובאל-עריש היה האויב אדיב וסימן את עצמו באורות וורקורים, אך באיזור עזה ורפיח היה הניווט קשה ביותר. המהירות היתה כ-12 קשר וההפלה גות למבצעים היו ממושכות, ובחלקן לאור היום.

מלחמת העצמאות ביצעו ספינות-המשמר את כל התפקידים, המאפיינים כלי שיט קטנים: סיורים בלתי פוסקים לאורך החופים, זהוי מטרת חשדות, חפוש והצלה, פשיטות בחופי האויב והנחתת תכלנים, מאל-עריש ועד לבירות. אמצעי הניווט

שבראות אותי פנה דרומה. "הרדיפה" נמשכה עד נתניה, ורק הנהוג האישי-ההדדי ביני לבין המפקד של הכלי הנרדף, פתר את התעלומה. זו היתה "הצפונית" (א-16), שלאחר מכן הוסב שמה לאח"י "אילת" הראשונה.

הבקרה והשליטה היו בזמן ההוא די פשוטים, והמושגים על סדר-יכות בחוף היו רופפים. זכרונני, כיצד קבלתי יום אחד פקודה, לצאת ולזהות אניה חשודה המתקרבת לחוף תעלית. כשעפתי את ראש הכרמל, נתגלה לעיני כלי-שיט משונה שלא דאיתו מימי. כנראה שגם ספינות לא מצאה-חן בעיניו, כיוון

אנשי הספינות הקטנות

היטב את היום הגדול, באחת ההפלגות, כאשר מפקד החיל בזמנו הביא אלינו את מפקדי הקורבנות, כדי שיראו איך מחזיקים ספינה...

לימים הגיע תורי לעבור "לברזלים", אך לא לאורך ימים. בראשית 1950 חזרתי לשייטת הקטנה כמפקדה. בינתיים אוחדה השייטת עם שייטת הנחיתה, שכללה מספר מכובד של נחתות מגדלים ומסוגים שונים. הוקם בסיס, ושירותי אחזקה, מינהלה ופקידות, והחלו "חולמים" על טרפדות, שתחלפנה את ספינות המשמר.

ה"רף" "החובבות" עברו הספינות את המלחמה בפעילות אינטנסיבית ביותר, ובשהיות ממושכות בים, בקיץ ובחורף, בתנאים קשים. הזמן, הים, אופי הספינות והבריחה הטבעית, עשו את שלהם, ומצאנו את עצמנו צוותים מגובשים, קשוחים וגאים בספינותיהם.

הונחו היסודות לאותה מסורת ורוח מיוחדת של ספינות-העץ הקטנות, של צוות קטן המודהה כליל עם הספינה שלו, שכל פרט בו ממלא תפקיד מפתח ומקבל עליו אחריות מרצון. צוות עם מעט חופשות, ממעט בשינה, ולרוב "קר לו" ו"רטוב לו". כבר אז התחלנו לפתח את רגשי העליונות כלפי "הברזלים". ואני זוכר

ראשית דרך

באותו תמרון עשו ספינות-המשמר חודש ימים בים, חלקו הגדול בסביבות כרתים. נחתות הרגלים הגדולות אח"י "ניצנים" ואח"י "רמת-רחל" שימשו לנו אניות-אם וגוררות חליפין. היה לנו גם מעגן "סודי" במפרץ קטן באחד האיים מדרום לכרתים, ואפילו הצניחו לנו חלקי חילוף ממשוט-תובלה של חיל-האוויר. בסופה של אותה אודיסאה, כאשר כלי השיט הרבים חזרו לנמל הבית, התבטא ראש המטה הכללי דאז, רב-אלוף יגאל ידין: "חיל-הים כבר גמר את האוניברסיטה, עכשיו הוא צריך להכנס לגנון"...

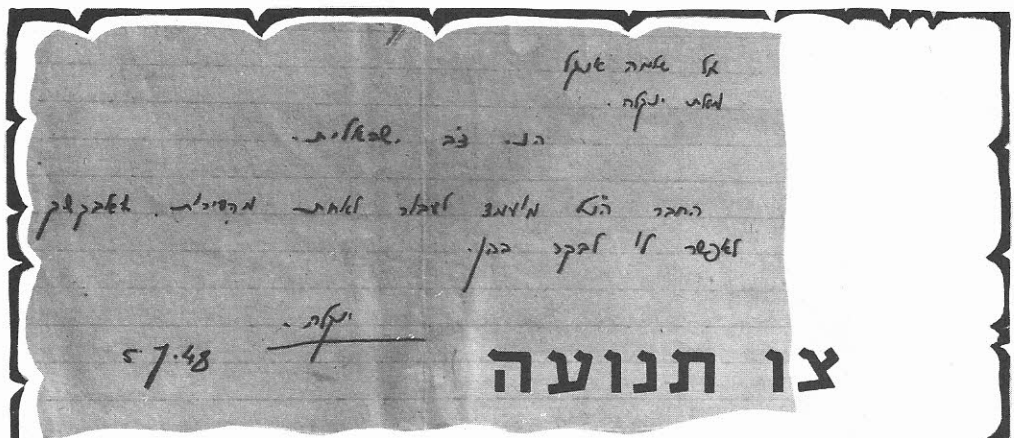
במפרץ חיפה גילינו, "מתרוצץ" כלי שיט חדש ומשונה. זו היתה ט-15, הטרפדת הראשונה של החיל. לתוך תהליכי אלחוט-הדבור האיטיים והממושכים, כיאות לשיירה השטה 10 ימים מכרתים לחיפה, השתרבב קצב משונה ועצבני של 30 קשר. רוח חדשה החלה מנשבת.

לידי, השייטת הקטנה לא היתה אוניברסיטה ולא גנון. היא היתה פרוודור, פרוודור רטוב ומלוח מאד, שרבים טובים בחיל-הים עברו דרכו, וספגו לתוכם את הים.

חיל-הים התחיל לכוון את התפתחותו שלא על דרך המקרה. עוד נכונו לשייטת הקטנה מעללים של ימי-בראשית, בטרם תהפוך לשייטת טרפדות. היתה זו תקופת התנופה בחיל-הים. אז עוד לא ויתרו על אף כלי-שיט בעל-כושר ציפה כלשהי, והיה לנו סדר-יכות גדול מאד והרכב שונה ומשונה. מצד אחד כבר נכנסו לשירות הפריגטות, ומאידך עוד פעלו "הדרום אפריקה" מס' 1 ומס' 2, ספינות-דיג שונות, ה"אילת", ה"מעוז", ואפילו "הטג האפור", מפלצת בנויה-עץ ושורפת-פחם.

על טכניקת-לחימה עוד לא ידענו ולא חשבנו הרבה. לעומת-זאת היתה לנו תפישה אוקיאנית רבת-חזון ומעוף. במקום טבלת פעילות יבשה, עם הרבה סדרים וימ"קרב, היו לנו "תמרונים" גדולים. התמרון הגדול בקיץ 1950, שנמשך חודש ימים, השתרע על כל מזרח הים התיכון...

בדרך-כלל היינו מתחלקים לשני כוחות, המחפשים זה את זה על-פני כל הים, והיינו מעבירים שיירות ותוקפים אותן. כמוכן, שההישג העיקרי היה עצם השהייה הממושכת בים, התגברות על תקלות אינספור, הגרייה והתידלוק.

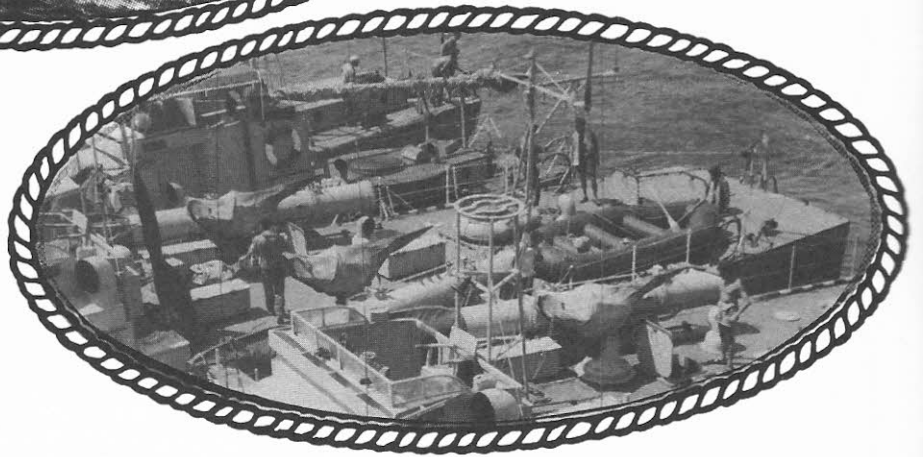

שיחק מולי, ובמקרה נתקלתי בידי נעורים, יעקב צסיס, שהיה מעין רכז כוח-אדם. הוא לא האריך בביורורים מיוחדים ומסר בידי פתק, מין "צו תנועה דהיום", מיועד לשלמה אנגל, מפקד הספינה, כדי שאוכל לראות את הכלי, שעליו אני צריך לשרת. רוטט ונרגש נגשתי אל המזח. הן ניצבו, שלשתן, צמודות דופן לדופן, — "פלמ"ח", "תרצה" ו"מורטה", ששמה הוחלף לאחר מכן ל"הפרוצים". הסחובתי בניחון לבחון אותן מכל צדיהן. הן נראו בעיני כנסיכות יפות-תואר, כפי שהצטיירו בספורי ילדותי, עד שהחלטתי על המדת-לבי. "והי זו", אמרת, "המורטה". חזרתי אל ידי יעקב, אשר בטוב-לבו לא הקשה עלי כלל, וכך הייתי ימאי מן המניין, על אחת משלש ספינות-המשמר הראשונות של החיל בשנת 1948.

הקרב על ירושלים הסתיים. עוד בהיותי בגדוד הרביעי של הפלמ"ח, חפשתי דרכים להגיע אל הפלמ"ח ולעלות על כלי-שיט. בסופו של דבר גברתי על כל המכשולים והגעתי לבסיס הראשון של חיל-הים, שהתמקם בחוף חיפה. בתקופה ההיא עדיין לא היו צווי-תנועה מסדרים, לא היו קציני ניהול וקציני שלישות עם שילוט מתאים, לכוון אותך למקום הפצד. רק עברתי את השער, תופש אותי "האחראי על המחנה", תוקע לי טוריה ביד, ובלוי לבדוק את זהותי, הוא פולט: "בקש את העשבים בשטח, עד השעה 11:00". "התחלה טובה", אני מהרהר נבוך עם עצמי, "הנה לך דרך נאה לעלות על כלי-שיט". וכבר חשבתי לשאת רגלי ולהסתלק, אלא שגברה השאיפה להגיע בכל-יזאת אל משאת-נפשי, וכך נצח ההגיון את הספק שבלב.

"הסנוניות" ראשונות

תת-אלוף בן-א'ן

התאמננו הרבה ימים ולילות בשיוט, בעגינה ובגרידה, וכן עם המשחתות בירי טורפדו ובהפעלת כוחות משימה משותפים. לא היתה חסרה עבודה אפורה ושיגרתית — של גיחות בלתי פוסקות לדרום ולצפון, כשאנו עוסקים בבטחון שוטף, ובנושאי הצלה שונים. זאת היתה תעסוקה קשה ומפרכת, אך לעתים מרתקת ומענינת.

בתקופה זו הגיעו אלינו בוגרי קורס חובלים ומועמדים מגיוס-חובה. אט אט החל להתפתח דיוקן איש הטרפדת, כשכל אחד נושא באחריות הקולקטיבית. ההתנדבות היתה רבה ושררה אורה של אחווה.

במרצת השנים הלכה והתגבשה דמותו של ימאי הכלים הקטנים, של איש הטרפדת קשה-העורף, של הלוחם בעל האופי המחושל.

הציפיה וההתקומות החלומות נתמשכו עד אין-סוף, עד שביום בהיר אחד, בחודש אוקטובר 1950, הגיעה ההנחיה במפתיע: "עליכם להגיע לנמל טולון, ולקבל לידיכם שתי טרפדות, אשר יהו את עמודי-השידור של שיטת הטרפדות". היינו בחורים צעירים ונלהבים לטפח את עצמת-החיל. אמנם בעלי-ניסיון ימי מבוסס, אך בעלי-ידע מועט בלבד על לוחמת הטרפדות.

בהגיענו לבסיס הטרפדות בחו"ל, ציפתה לנו האכזבה הראשונה. במקום ללמדנו את סודות הטרפדות, הסתפקו המדריכים במתן תדריכים למפרשיות. תחילה נעלבנו, אך מהרה הגענו למסקנה, שבאורך-רוח ובהחלטה נחושה, נשיג יותר. וכך, תוך ההפלגות במפרשיות הוכחנו עצמנו נלהבים לים, לא פחות משרצינו לרכוש ידע מקצועי.

לאחר שהייה של חודשים מספר הודרכנו בהפעלת כלי-שיט אלה, וכשבא הרגע המשמח להעביר את הטרפדות לישראל, נאלצנו למורת רוחנו להיעזר בגוררת, מאחר ואניות צי-הסוחר העוסקו בעת ההיא, במשימות הקשורות במלחמת קוריאה. וכך עלה בגורלנו שיוט מייגע ומטלטל של 15 יממות בים סוער וחורפי, כשאנו נגזרים על-ידי ספינה הולנדית.

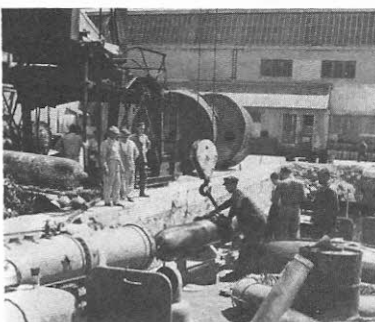
מה שאפיין במיוחד את הכלים החדשים היה כושר לחימתם וכן מהירותם, שלא היינו רגילים להם. מהירות של 40 קשר, הפעלת טורפדות ומסדרי-פריסה, העמידו אותנו בפני אתגרים חדשים. בניגוד לספינות המשמר האיטיות המיושנות, פיתחנו שיטות להשיט אותן ביעילות, לגבור במהירות על תקלות בלתי צפויות במנועים, ולהפעיל מערכות-קשר חדשות.

בסופו של דבר "עכלנו" גם את כלי-הנשק, בעיקר הטרפדות עצמן, כלי מסובך למדי, ביחס ליתר אביזרי הטרפדת. ההדרכה בחו"ל לא הספיקה לנו, וחוייבנו ללמוד את הנושא בדרך האלתור הקשה. עברו ימים, והשתלטנו על הכלי ופיתחנו שיטות לחימה.

האמצעים לא היו רבים. לא כל התותחים היו מחושבים ומתוכננים לפי כללי הלוחמה הימית. מפקדי הכלים היו קובעים היכן להתקיף תוחת והיכן מכות יריה, כדי להשיג עוצמת-אש מתאימה.

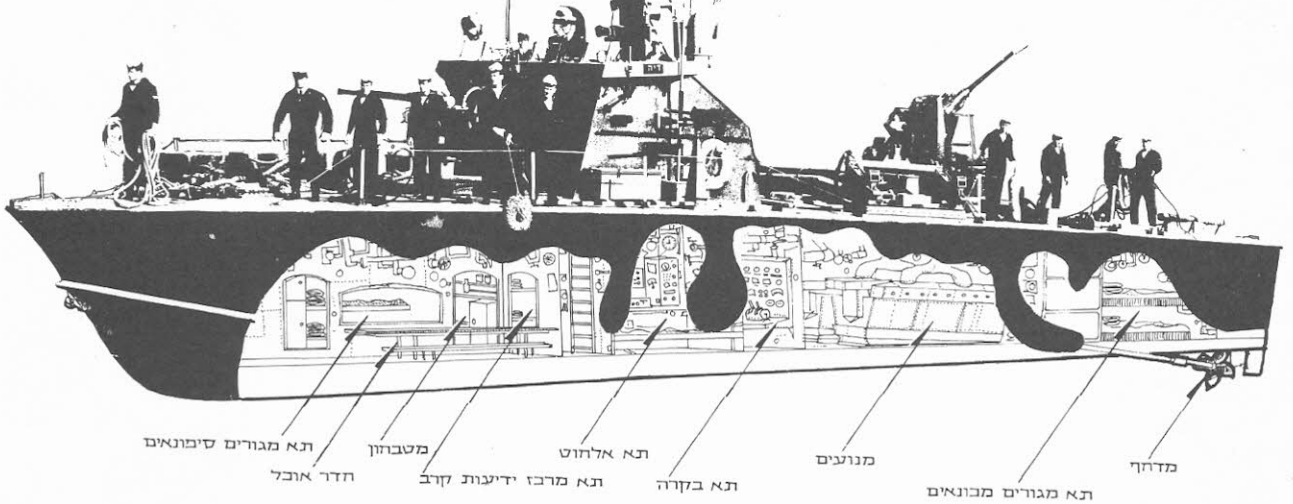

הראשונים על ספינות הטרפדת עם קבלתן בחו"ל בשנת 1951.

הכנות לירי טורפדו בטולון

דיוקן הטרפדת

מגורים סיפונים תא מגורים סיפונים
מטבחון תא ארוס
תא מרכזי ידיעות קרב תא בקרה
מנועים תא מגורים מנועים
מדהחן

חתך צד של טרפדת

הכלי בנוי עץ

בכוחן להסביע כלי שיט גדולים וחזקים כשהן קרבות לדופן אניות האויב ומשגרות בהן טורפדות. לצאת מטווח הסכנה הוא אחד מעיקרי הלוחמה של הטרפדות, כי לאחר שאול מלאי התחמושת, רק הזריזות וכושר ההתחמקות יהיו להן לישע כדי לחמוק בשלום.

והכוונה למשחתות — "לא קורעים לך כל כך את הנשמה" — שח אחד ההגאים של טרפדת בחיור של אדמירל, "שם יש מקום לריקוד הטנגו, אבל אנחנו בעד הטוויסט". דעה יותר מקצועית, מדגישה את עוצמתן של הטרפדות, שהן בעלות כוח הרסני רב.

הטרפדת היא ספינה בעלת מבנה נאה עשויה עץ ומהירת שיט, שמעוררת התפעלות כשהיא מחליקה על הגלים בקלות רבתי. כשהן משייטות, כאחוזות תזזית, מזנקות מעל גלים, מסתחררות סביב עצמן — הן נראות כמו סייחים פראים שפרצו לדהור על פני מרחבי הים. אצל "הברולנים" —

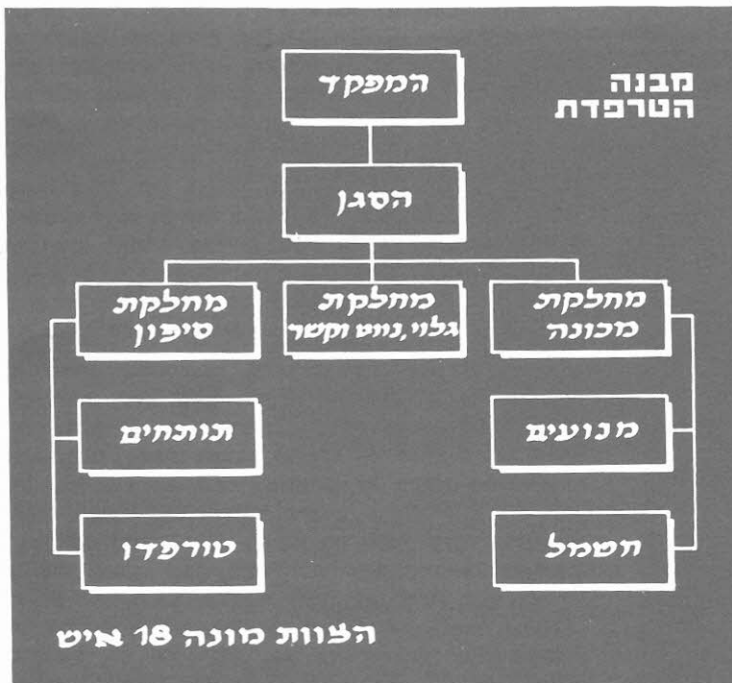
הצוות

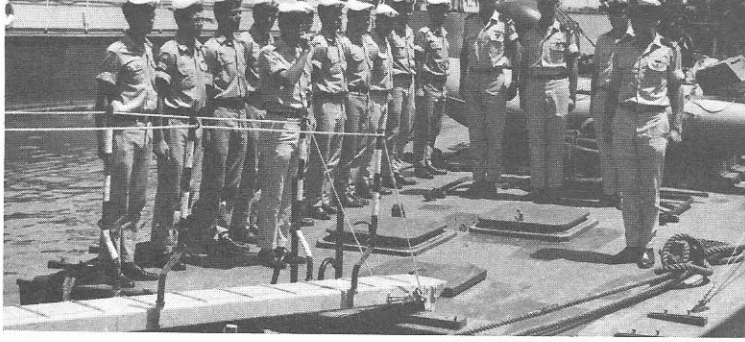
היי הימאים בטרפדות קשים ואפורים. הצוותים קטנים. כל איש, אפילו אחרון ה"טוראים, מחזיק בעמדת מפתח. שוררת ידידות וחברות רבה, גם משמעת וצייתנות. המאמץ הוא מרוכז ומשותף.

לטרפדות מגיעים חניכי בתי ספר ימיים, וגם צעירים שהים קסם להם מילדותם, כש"החסקה" וסירת המפרש כבשו את ליבם, בימי חופשתם. יש גם כאלה שהגיעו במקרה. לכמה מהם קשיי הסתגלות, אך את מרביתם שבה הים — גליו סחפו אותם בקסמיהם והם דבקו בו.

תנאי החיים שבספינה מטשטשים את הבדלי הדרגות בין המפקדים לבין פקודיהם. המקום מצומצם ומספרם המועט של אנשי הצוות מקרב אדם לחברו. בצפיפות מרגישים היטב מתחככים תמיד איש ברעהו, בעיקר במעברים הצרים, וחייבים איכשהו לפלס מעבר בין השולחנות המתקפלים והאביזרים השונים. עכבר יבשה המזדמן לטרפדת נתקל ב"ממלכה" מיוחדת במינה. כאן מתנהגים וחושבים אחרת, כאן שולטים מונחים ופקודות המובנות לצוות בלבד.

בעולמה זה של הטרפדת יש משמעות רבה למסירות, לאחריות ולריעות.

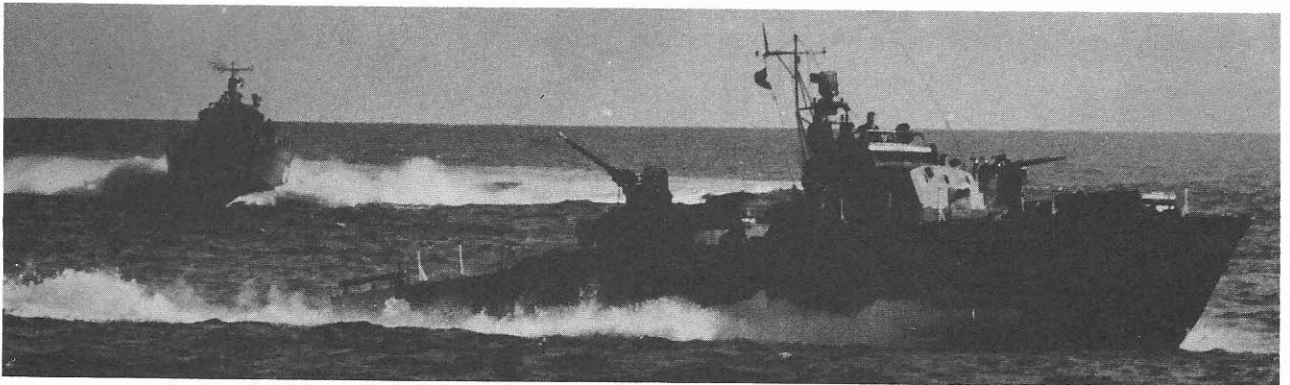

חדר המכונות

מנועי הטרפדת, כשהיא שטה במהירות מסחררת לצורך ביצוע משימותיה. במשפחת המכונאים משלבים גם את צוות האחזקה, המטפל במערכת הטרפדת להבטחת כוננות מלאה. לרשותם בתי מלאכה לתיקוני המנועים, הטרפדות, התותחים והציוד האלווטי. זהו מעין כוח אורגני של הטרפדת, ובין הצוותים קיימת הערכה ותלות הדדית.

הרעש "הרגיל" מצויים גלי קול סמויים, בעלי תדירות גבוהה, שאין אוזן אדם מסוגלת לקלוט — אולם השפעתם קשה. למניעת סכנה זו ניתנות לכל מכונאי אוניות ספוג מיוחדות. בקיץ נוסף החום החיצון ואז חייבים בכוח עמידה חזק, כדי לא להתבלבל בשעונים וב"ידיות". המאחד את המכונאים היא האחריות כלפי

הדר המנועים הוא במרכז הספינה, והמנוע הוא לב הטרפדת. מערכת של 38 שעונים ו-12 ידיות מרוכזות סביב המכונאי במשמרת, והוא חייב לפקח עליה בדריכות מתמדת בשתי ידיו ובשתי עיניו. ההוראות המגיעות מגשר הפיקוד והריכוז המאומץ משככים במדת-מה ומסיחים את הדעת מן הרעש הבוקע מהמנועים. מלבד

בלחימה ובאימונים

הצוות — הסיפונאים והתותחנים, — לפעול בדיוקנות מירבית ללא הנחיות ופקודות מ"ר תרות. אסור להחטיא, ועל המפקד להנחית את המכה ברגע הנכון, בבטחה ובדיוקנות.

מיומנות ומומחיות במקצוע. מרגע "גילוי האויב בעין" ועד ההתקפה עצמה עוברות דקות מספר, ובהן חייב המוכ"מ להבחין במדויק באויב, להציע למפקדו גתיב היערכות, ועל

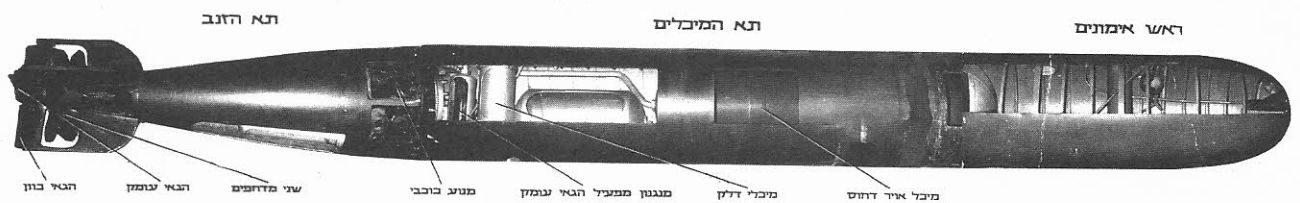
לחימה ובאימונים נדרש מהצוות מאמץ רב. מהירות הביצוע הוא אחד ממרכיביה החשובים של התקפה על אויב. עבודת צוות הוא תנאי בל יעבור וכן ההבנה ההדדית,

בימים סוער

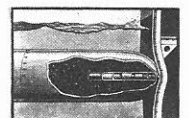
הכוננות התמידית מעמידים את צוות הטרפדת בדרגת לוחמים מעולים. זמן שהייה של שייטת הטרפדות ביים הוא רצוף-מבצעים, פעולות ואימונים שגרתיים. לכל הפלגה חוויה ומתח משלה, במיוחד שאבטחת חופי ישראל היא להס-חוקם של אנשי הטרפדות.

עיניים צורבות ודומעות. ובספינה, כשגלי הסערה חובטים ומתנפצים על דפנותיה בטל-טולים עזים, נחבטים גם אנשיה בתוכה. לנוח אי-אפשר. אולי מצליחים לקרב את כף המרק אל הפה, אך הוא גולש ונשפך. אין ספק שהתנאים הקשים, המתח הקרבי

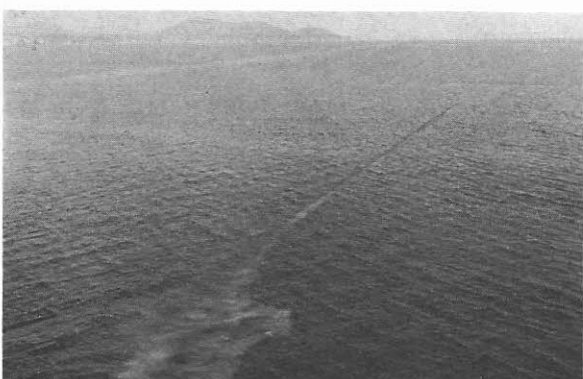
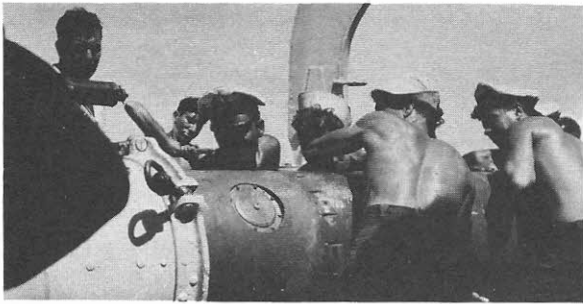
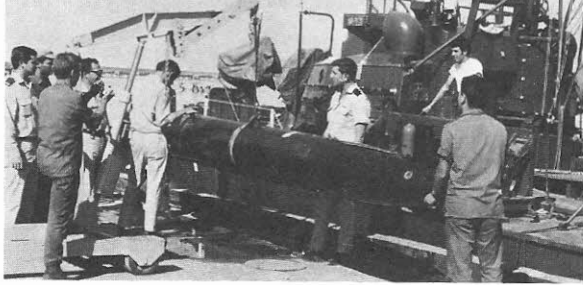
קומם של המפקד וההגאי הוא על גשר הפיקוד. אלה, וגם התותחנים שבמשמרת על הסיפון, הורגלו "לחטוף" נתזים וגלים אועמים. אם נתז פירושה כמות מים מעטה, הרי גל הוא גוש כבד של מיים, השוטפים את הגוף. כשהגלים עזים — הקרביים מתקפצים וה-

טורפדו F.58.
עם ראש אימונים

ראש נפץ מלחמתי
בתלוקין השניה לפני הפיצוץ

↑ ↑

תמחול

טורפדו

↓ ↓ ↓

הלק ניכר מעוצמת המחץ של כוחות צי חופיים גלום בטרפדות. אין מתחרה להן מבחינת ריכוז כוח תוקפני רב בגוף כה קטן. הטרפדות הוכיחו את כושרן הקרבי בהזדמנויות רבות במלחמת העולם השנייה ובחזיתות ימיות אחרות. לכן, בנייתם והפעלתם של כלים אלה נמשכת, ומתאימים אותן ללוחמה הימית המודרנית.

יש להבדיל בין יעודן ההתקפי לבין מגמור תיהן ההגנתיות.

היעוד ההתקפי כולל:

- א. פגיעה בכלי-שיט של האויב.
 - ב. לוחמת "פגע וברח" בקרבת בסיסי האויב.
 - ג. זריעת מוקשים.
 - ד. תקיפת צוללות בפצצות עומק.
- היעוד ההגנתי כולל:
- א. הגנה על חופי המדינה בפני התקפת אויב.
 - ב. הבטחת כלי-שיט.
 - ג. הגנה נגד מטוסים.
 - ד. ביצוע תפקידי הצלה אויריים.

המסדרים והפעלת הנשק

אחת הבעיות העיקריות העומדות בפני מפקד השייטת בים, היא שימוש מושכל של הנשק אותו יש להפעיל נגד האויב "בעין". צורת הלחימה מרחיבה את המבנה של הספינות, כדי להקל על המפקד לשלוט על פעילות ספינותיו. המסדר יכול להיות מופעל בשורה עורפית, חזיתית ולפעמים בצורת ראש-חץ. בקרב חייב המפקד להחליט על המסדר הנכון, במקום הנכון, וברגע הנכון.

ירי טורפדו על כלי-שיט קטן יחשב ככזבת, ומאידך תקיפת אניה גדולה יחסית בתותחים, ספק אם תביא את התוצאות הרצויות. ההחלטה על ירי טורפדו חייבת להבטיח סיכויי פגיעה מירביים. העקרונות הם:

בחבנה סגור

א. קביעת טווח קצר, שיבטיח פגיעה וודאית.
 ב. ירי של מספר טורפדות על מנת להשיג סיכויי פגיעה מירביים. האויב מסוגל ל־גלות את הטורפדו לפני הפגיעה ולהתחמק ממנה. לכן מספר טורפדות "הרצות" בור בזמן יצמצמו את תמרוניו.

ג. ביצוע תקיפה מ־2-3 כוונים בריבוי מ־2-3 טורפדות. שיטה זו גם מאלצת את האויב לפצל את אשו.

ד. כיוון הירי חייב להיות בניצב לדופן האניה המותקפת.

הקרבות בים הם צירוף של תנועה ואש. לכן חייב המפקד לשלוט שליטה מלאה על ספינותיו ולהפעילן כיחידה אחת. וכן עליו לדעת את נתיביהאש לכיוון האויב עלידי יצירת זוויות-ירי רחבות לכל אחת מן הספינות, ולמנוע זאת מהאויב.

השיקולים המכתיבים את בחירת המסדרים הנכונים ואת הירי בטורפדו או בתותחים, מושפעים מהגורמים האלה:

א. ניצול מירבי של תכונות כלי השיט:

1. המהירות המירבית של הכוחות המעורבים בקרב.
2. עוצמת-האש של שני הכוחות וכן טווחי-העסקה.
3. ריכוז זמני ועדיפות כמותית של כלי השיט.

ב. ניצול גורמי הטבע — גלים, רוח, שמש וירח.

ג. ניצול אמצעים פירוטכניים ומיקוש.

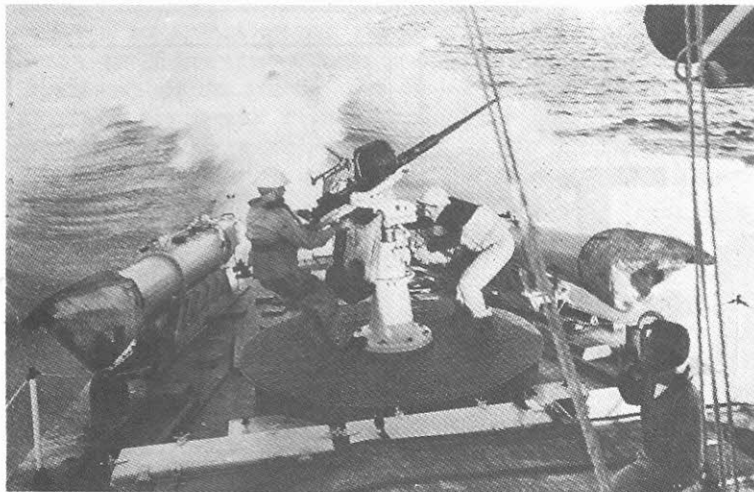
מרבית סוריהם של הכוחות החופיים נעשים בלילות. הנסיון הוכיח, כי קרבות יום של טרפדות הן בחינת יוצא מן הכלל. פעילות כוחות אלה מותנית במזג-אוויר נוח. למרות שהן עמידות במזג-אוויר גרוע מאד, מן הנמנע ללחום בסערות. אי אפשר לייצב טרפדת על גלים מתנשאים וגם התותחנים מתקשים לכוון כליהם למטרה בתנאי סערה.

המנהיגות בטרפדת

המנהיגות בטרפדת שונה ממנהיגות ביחידת יבשה בסדר-גודל דומה.

ביבשה — בהסתערות יחידה ליעד האויב — הקריאה "אחרי" של המפקד מקבלת את משמעותה המיוחדת, כשפקודיו רצים בפריסה בעקבותיו.

בטרפדת מסתער המפקד אישית, כשכל אחד מהצוות מרותק לאביזריו, בתוך הכלי, ופועל כגוף אחד מלוכד, אשר משמש גם מטרה נוחה לתותחי החוף ולכלי שיט. אכן, הביצוע המוצלח של משימות הלוחמה בים על ידי הכלים הקטנים מושתת בעיקר על מפקדים, במיומנותם ובכושר מנהיגותם בים.

ת דרוך !!

בשעה היעודה התאספו אנשי-היחידה בחדר התדרוך. "...אנחנו נפליג במסדר ראש-חץ... ב-0130 תפנה "שלש" מערבה לנקודת-המפגש... בסיום התקיפה תשוב "שלש" ל-מקומה הראשון". ה"אנחנו" — יושבים ומקשיבים קשברב. המתדרך, קצין-מבצעים צעיר, מעיין בפקודת-המבצע וממשיך בקול שקול ויציב. ההוראות קצרות ולענין.

האם הכל ברור?

הכל ברור.

חצות.

השקט בנמל הופר. קול נהם התנעת-מנועים מלווה ברעם עמום מתמשך. הרעם הרועש הולך וגובר, והופך להמולת-מנגינה רבת-עוצמה. חבלים הושלכו למים, לוחות-הגה סובבים, מים מקציפים.

ספינות-הטורפדו מגיחות אל הים!

ראשונה עוזבת את הנמל אחי "אי ה", אחריה בשיט איטי אחי "בז", במאסף אחי "פרס". זו משאירה בעקבותיה שובל עשן. בחוף נעצרת הראשונה, מספר 2 ומספר 3 נערכות מאחריה ומימינה. פקודות-אלחוט קצרות רועמות בתוך צינורות הדיבור.

לילה בים

אזכור

ישרים! הספינות נכנסות עתה, לאחר ירי הטורפדו, לתרגיל אש. שני תותחים מהירי-ירי ומקלעים כבדים מופעלים. חיצוי-אש נשלחים כלשונות ארוכות לעבר המטרה, וקולות רעש-הנפץ נשמעים למרחקים. ובאותה פתאומיות, כפי שהופיעו. כן גם נעלמו.

"היה בסדר"

ב מזרח מתבהרים פני השמים, השחר עלה, הסתיימו התקיפות והתרגילים, ריחיקה עולה אל הסיפונים. הספינות ני-נינוחות על-פני המים, מתנדנדות באיטיות מצד אל צד, כמו שריות בשלוות הבוקר. למעלה על הגשר ממשיכה העין לסרוק את השטח, גם בחדר-המנועים, בתקשורת ה-אלחוט ובמכ"מ, רכונים המפעילים על מכ-שיריהם. בתאי המגורים עסוקים אחרים בסיום ארוחת הבוקר, עדיין עומסים את חוויית הלילה. ספינות הטורפדו חוזרות אל עבר השמש העולה. המהירות עולה, גובר הרעש ורוחיים חובטת בפנים השזופות. "הורד מהירות", פוקד המפקד והספינות מאיטות בהדרגה.

"היכון להתקשרות למצופים הראשונים".

צפירות הצופר מזעיקות את הצוותים לסיפונים. בשורה ארוכה, מכורבלים במעילי-רוח, ניצבים אנשי הצוות. חבל התקשרות נוחת מן האויר על החוף, אחריו כל החבלים האחרים.

בבת-אחת נאלם ונדם רעש המנועים. מספינת-הדגל יורד המפקד, עובר בין שורות צוותיו, בוחנם בקפידה, מחייך ואומר: "היה בסדר".

ולאורך שובר-הגלים מתמשכת שורה ארו-כה של ימאים היורדים מהספינות.

יד חזקה תופשת במצרת בתא-הבקרה ומפעילה אלפי כחות-סוס. היא מושכת לאט ובזהירות. הרעש בחדר-המנועים עצום, וה-ספינות שועטות אל תוך תהום הלילה.

התקפת טורפדו

אחד שמונה מהירות! — עוברת ה-פקודה מספינה לספינה. בקשת גדולה ורחבה פונה הפלגה ומסתובבת, כשהספינות שטות אחת בעקבות שובל רעותה. מהירותן הלכה ופחתה, לבסוף נעצרו. בספינות מתע-צמת הפעילות. במרכזי הידיעות מתכננים המפקדים את התרגיל המתרחש ובא. זמזום מכשירי-אלחוט, תקתוק מדי-עומק, וצרימה חרישית של אנטנות מכ"מ מסתובבות — נשמעים היטב.

לפתע צפירות פעמון רצופות וקצרות. זאת אזעקת-קרב, המביאה עמה תכונה רבה בספינות.

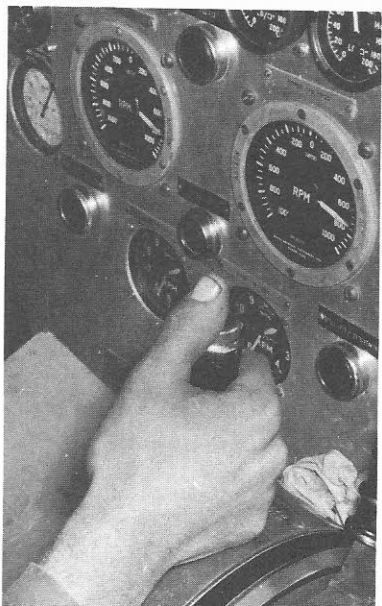
הן נערכות להתקפת טורפדו. "שלוש" פונה מערבה. המטרה נמצאת אי-שם, ועל הפלגה לגלותה ולתקוף. עינים וקרניים בול-שות את תהום חשכת-הלילה.

"אש עכשיו"

ב ספינת-הדגל, בחדר-הידיעות הקרבי, ני-צב על משמרתו המפקד הבכיר וחבר יועציו. מכאן יכוון את ספינותיו לקרב. מצחו מתקמר בקשיחות. שפתיים דובבות בלחש: "היכון לתקיפת טורפדו"... הפקודות נמרצות וקצרות.

...חמש, ארבע, שלוש, שתיים, אחת!!

"היכון... אש עכשיו". ארבע טורפדות מחליקות לים ברחש חרישי. בחושך מרחוק נראית בטשטוש המטרה, לעברה שועטים במהירות ארבעה פסי-קצף

מיכה ליחור

מישברי חוף

"קבל הגה על קורס אחד, שבע אפס".
"רוצה קפה?"
"רוצה!"

הנזל החם מחלחל חמימות בגוף. שווי- המשקל אובד לשניה. משעינים משקל-הגוף על רגל שמאל. הספינה נוטה ימינה. אחר-כך מעפילה אל פסגה וצונחת לתהום. "אוהו..."

אנו מהרהרים בעצב, "יהיו גלי חוף..."
...פלמחים... "שני מיל לנקודה", מכריז המוכ"מ. "שני מיל לנקודה" — משיב ההגאי. נהם המנועים מחריש. הספינה נבלמת במירוצה וקניי-התותחים מתרעמים. גל כבד שוטף את הסיפון מהחרטום ועד לירכתיים. אנו מכינים עצמנו לנחיתה. בתוך סירת הגומי - תכונה. אחד שואב מים בקופסה. שני מסדיר משוטים. שלישי מותח את החבלים הקושרים את מכשיר האלחוט. אנו עורכים בדיקה אחרונה. צוות-הנחיתה מהדק את חגורות-ההצלה.

"יש פנסים?"

"יש".

"הנשק מעל החגורה?"

"כן".

"משאבה!"

"יש".

כאן חזר בר'ה ושינן את הנוהל, ואנו לגמנו קפה מהביל, בלענו עשן ונגסנו את המסטיק.

ליל דצמבר קר

היה לילה קר. רכסתי את מעיל-הרוח גבוה מעל הצואר ועדיין טיילה הצינה לאורך גבי. שתי הספינות הקשורות לשובר הגלים כבר רחשו פעילות, משושות הראדאר סבבו על צירן, ודגלון ה"שירות-פעיל" עלול היה להיקרע מחמת הרוח המייבבת בשחקים. דמויות מוכרות פסעו באופל בין התותחים וליד החבלים, ומחדר המנועים עלה ריח של בנזין, שמן ומתכת נשחקת.

יצאנו לים. תחילה, עד לפתח הנמל, הילכו שתי הספינות, האחת בעקבי רעותה, כשאורות הניווט זוהרים והשובל הלבן רך וקצר. אולם, אך עזבנו את פתח הנמל, ירדה האפלה על השתיים ואנו מסתערים אל הגלים הגבוהים, מקיפים בקשת עבה את ראש הכרמל ודוהרים דרומה, חשופים לרוח ולנתזים, לטלטולים הגסים ולתחושות כמו עוצמה, דריכות ומליחות, וחיבה גדולה למנועים החזקים של הטרפדת.

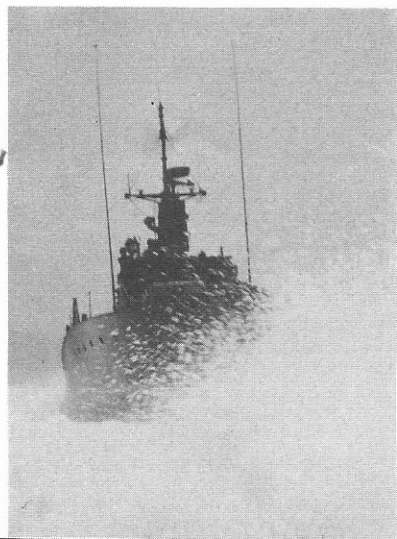
שביבי-אורות מן החוף. מעגן-מיכאל. "שמור קורס! ימינה חמש! אמצע הגה!" מחוגת-המצפן רוטטת באור האדום. מת-קפצת ימינה ושמאלה, מתייצבת ויוצאת במחול חדש. גבעת אולגה... נתניה... נתז עצום צומח מתוך הים ונוחת על הגשר. הדרומית-מערבית שורקת. אין כוכבים. אין ירח.

המפקדים נקראו לתדרוך לחדר-המבצעים של פלגת הטרפדות. המסטיק השלישי כבר נעלם, מחסום בטוח, לא תמיד יעיל, בפני הבחילה המתעוררת ביציאה מן הנמל. הייתי חצי שנה סגן מפקד ספינה ועדיין סג"מ צעיר, שקיבתו מצטמקת לפעמים עת מתחילה הספינה להתרקד. בעיקר מרגיז הפיצ'ינג — הזינוקים האלה מעלה, והנפילה הישירה אל התהום. הטילטולים לצדדים הם אפילו נעימים, אבל "מעלה" מטה" — גם היום, אחרי חצי שנה — עדיין הם מעוררים את הקיבה מן התרדמה המתחסנת.

הרוח הדרומית-מערבית הרימה גלים גבוהי-קומה ורחבי-גוף. והם התנפצו במזח בקול בעבוע עמום. מבעד לחלון ראינו את הגל כשהוא מתקרב, שוקע בין הסלעים, חוזר ומתרומם, ונתז על ידי הרוח על הבנין. "נורו", חשבנו בעצב, "לילה נאה לתרגיל..." בר'ה, המפקד והמתדרך, תמיד קרא את מחשבותינו. אבל עכשיו, נכנס בפסיעותיו השקטות ולכד את מבטנו.

"יהיו גלי-חוף", אמר כשקורטוב של היתול בקולו.

"אל תדאגו", המשיך בר'ה — "זהו חוף נוה לנחיתה. התרגיל נועד לפתח בכס את תחושת הים, את כושר הניווט ואת כושר הנחיתה בחוף. הספינות תקרבנה לחוף בנקודה זו, מצפון לאשדוד", וברגע זה, התוו ידיו סימנים על המפה המעטרת את הלוח השחור. "מתקרבים לטווח בטוח ומו-רידים את הסירות".

בהינף מסת מים

אני מעביר מבטי לכוון החוף. לפתע מתחדד הגוש השחור ורצועת החוף הופכת קו ברור ומוחשי. ובכן זהו זה. ביננו לבין החוף — משטח שחור של מים, משטח המסתיים בשורות לבנות הבאות ונסוגות מן החוף. מישרי-חוף. אלה — ה"מכשול. אותם צריך להכניע.

שתי הספינות דוממות. עתה הן נינוחות, זו בצד זו, מופקרות לרוח שמשוובתן כאוות נפשה, ממתניות לפלוט את שלוחיהן אל החוף.

"רד" אומר לי הסיקפר וטופח על כתף, "בהצלחה"!

"קדימה", אני שואג והסירה מוטלת למים.

קופצים. הנפילה לסירה כבדה ומגששת. מוטב ליפול בתוך הסירה מאשר לנחות במים. הגלים מרחיקים ומקרבים. האחרון

על גבעה אחרת, עד שמגיעים לנקודה היעודה, וחוזרים בהליכה מהירה לחוף. סירות-הגומי ממתניות דוממות בין הסלעים. חוגרים מחדש את חגורות ההצלה. בודקים את הציוד, את מכשיר הקשר וכל היתר. אלי יוצא עם סירתו, ראשון, אנו ממתנינים. מכאן, מהחוף, נראים מישרי-החוף מאיימים וגדולים. הוא "תופס" הפסקת-גלים והדי פקודותיו-הקצובות נש"מעים היטב. הוא פורץ שתי שורות של מישרים, נהדף חזרה לחוף ומסתער הימה שנית. הצלחה. סירתו נבלעה באפילה, אישם על משטח-המים בכיוון בו אמורות הטרפדות להמתין. רעש הרוח והגלים בולע כל קול אחר.

הגלים גבוהים

הגיע תורנו. הרוח נושפת בעוצמה קבועה ומתחזקת מדרום-מערב. ממתנינים לדקה של הפסקה, לשניות של שקט, בין קבוצת

נוטל עמו את החבל, מזנק, ואנו כאותו ולד שיצא לאויר-העולם. עומדים בפני עצמנו, נישאים מן הספינה והלאה, חותרים במלוא כוחנו — מזרחה, לחוף.

הרוח בגב, וכל גל מרימנו ומקרבנו — משל יד מסייעת לחוף. שורה ראשונה של מישרים. משתדלים לתפוס היטב את הגל. לרכב על גבו הקוצף עד למים רדודים. הוא נמלט קדימה, מותירנו מאחור זעופים. הגל הבא כבר מגיע אלינו — גבו קצפת. הלבן בוהק מתוך השחור ומטילנו בהינף מסתמים על החוף. גוררים את הסירה אל מסתרי הסלעים ונחלצים מחגורות ההצלה. מרגישים כאילו החוף זר ועיון.

עד כאן הכל שפיר, רפי, יוסי והאחרים, מרוצים. איש איש לוקח את ציודו ואנו יוצאים אל תוך הגבעות. ההליכה קלה ומ"בטלת את הצינה. גשם קל יורד ושוטף את המלח מן הפנים. חוצים עמק אחד ומפעילים

חורקים שיניים ודוחפים את סירת הגומי מול הים המתפרץ לחוף. הרעש כבד. הקור נשכה. נותרו רק החושך, הזעם והרצון העז להחליק על גלי-עומק. עוברים שורת מישרים אחת ושניה. המים מגיעים עד הבטן. קופצים לסירה. משוטים ננעצים בקצב מר אל תוך בשרי-המים. שורת מישרים שלישית... כוחנו גובר עליה. אנו מאחריה בעומק. שורה רביעית... המישר מתקרב, לבן ורועש ומ"איים... זהו זה... לא הצלחנו... הסירה משתפלת ונוטלת עמה את החרטום. הכל מעורבל ומתערבל. כולנו בתוך המים הצוננים. רטוב וקר.

מה שנחוף — אויר...

ההתאוששות היתה קצרה. חגורת ה"ה" צלה — היא שהעלתי מעלה. "התכנסו אלי..." צעקתי, עיני בולשות ומחפשות ראשים באפילה. אבל המישר הבא קטע פסוקי באמצע, מילא פי ואזני קול-צווחה, הטיחני ככפיס-עץ פנימה אל התחתית. "אויר...", חשבתי, "זה מה שנחוף. אויר..." ושוב צפתי מעלה מנסה לאזן את תנועות ידי ורגלי.

כאשר הוטלתי לחוף, חבול ושרוט, נת"רצתה הרוח ושקטה קמעה. משני צידי נזדחלו רפי ויוסי, יורקים מים ומגדפים. קמנו, השלושה, ומיששנו איברים. ואז חזרו עשתונותי — בהירים כאור-יום. "למצוא את כולם" — פקדתי.

הרוח גברה. את קרעי סירת-הגומי מצאנו בין סלעי-החוף. הציוד ממנה והלאה. נכנסנו למים, מגששים תוך הקצפת הקרה, מחפשים את זולתינו. למזלנו התרכזו כל השאר ב"נקודת הזניקה.

השחר האפור של יום חורפי מצאנו, רר"טטים מקור, אכולי-מלח וחול, ובעומק ה"תנוודה הטרפדת ברכות, יפה ונרגעת מתמיד. בחדרי-המבצעים ערכנו חשבון-נפשנו, הע"לינו מסקנות והפקנו לקחים. ידענו בבטחה, כי בתרגיל הבא, גם בים סוער ומרדני, נגבר על כל תקלה לא צפויה.

אני מוכן לשוב בתוך לוע של מורפורד ובלבד שיהיה זה בשרבת מימי.

הטרפדות מול משחתת

שפירושו — הטרפדות מוכנות. לפתע משתנית התמונה על גבי לוח-הסימון. הקו האדום משנה את זווית התקדמות האויב, שהחל לתמרן בנסיון התחמקות. "התקף טורפדו"! פוקד מפקד הפלגה. "עליו", שואג ההגאי.

הספינה כולה רועדת מהמאמץ וכנשר עטה על טרפה. המשחתת נמצאת על הכוונת. הפעם נדלק פנס אדום על הגשר, ידו של המפקד לוחצת על ההדק. תוך רעמים עזים, מלווים ענן אדום, מגיחות הטרפדות, דמויי סיגר עבה. הן מזנקות באויר, גולשות למטה לפני המים — אל המטרה — ומשאירות אחריהן שובל בהיר ומאורך.

באותו פרק זמן מתגלה חויון נדיר. במקביל לספינת-הדגל נשלחות גם טורפדות מהספינות האחרות שבפריסה מסביב למשחתת, ופולחות את הגלים בשעטה תת-מימית כשהאור הזוהר, שבראשם, משווה להן דמות אימתנית.

שם במשחתת ממחר ההגאי להתחמק מפגיעת פצצות הטרפדו. התותחים שלה מופעלים נגד הטרפדות, אך מפקד הפלגה מצווה לספינותיו על התחמקות מירבית, והן נעלמות בנהם במרחבי התכלת.

התרגיל תם. הטרפדות שנורו מיועדות לאימונים בלבד, והן בלא מטען חמר נפץ ובעלות-כושר ציפה. הן מכוונות עוד בתחילת התרגיל לשוט מתחת לקרקעית של המשחתת, ונאספות לאחר מכן ע"י צוותים מיוחדים.

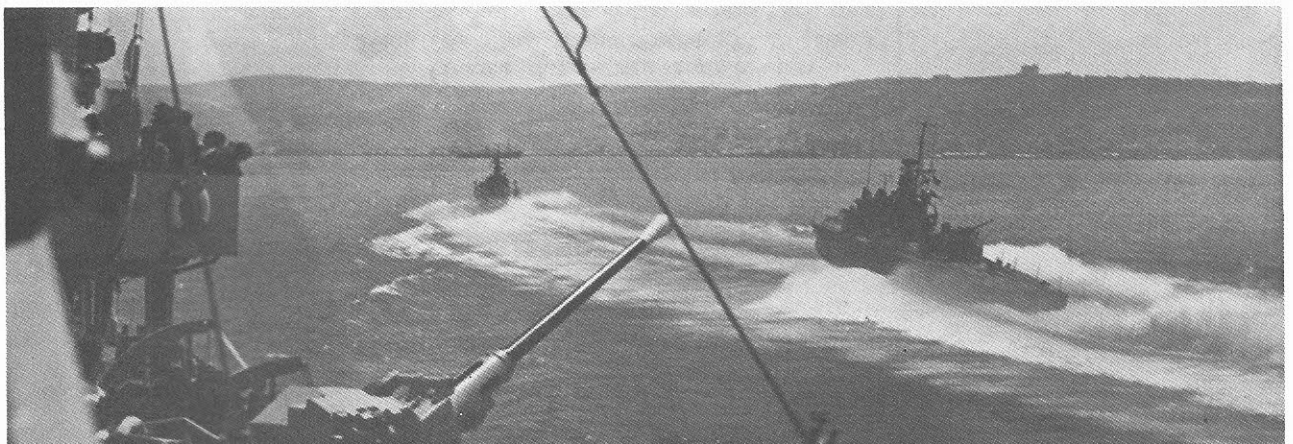
הספינות חוזרות לבסיסן. נמסרים דו"חים, מסיקים לקחים, ומוצעים שיפורים באימונים ובציוד, כדי לפעול שנית ביתר יעילות. בינתיים מכינים צוותי האחזקה שבבסיס את הטרפדות להפלגה. אם התנאים ידרשו, יפליגו שוב בלילה הבא.

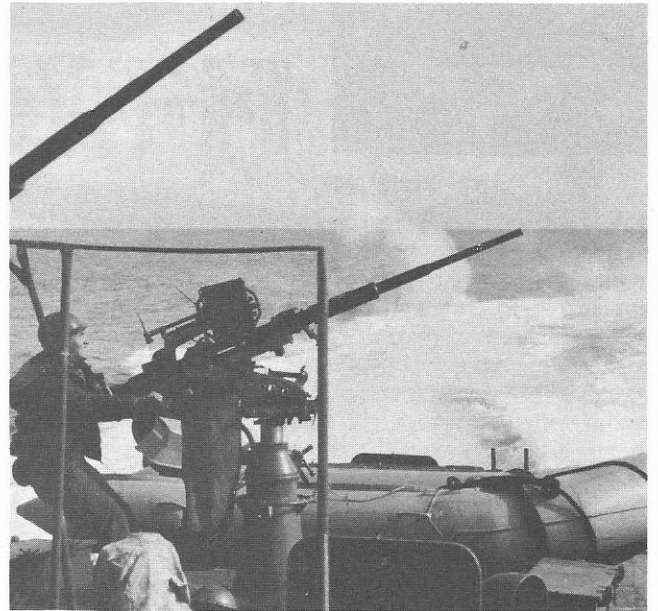
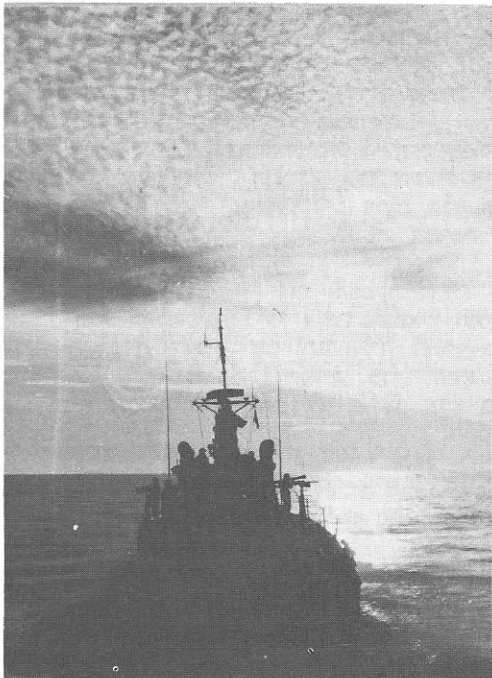
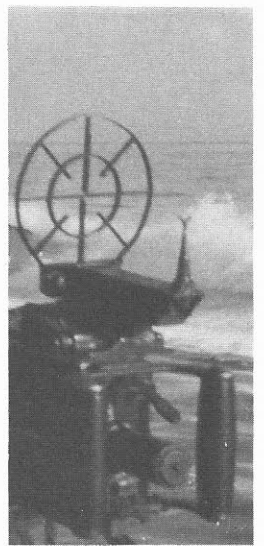
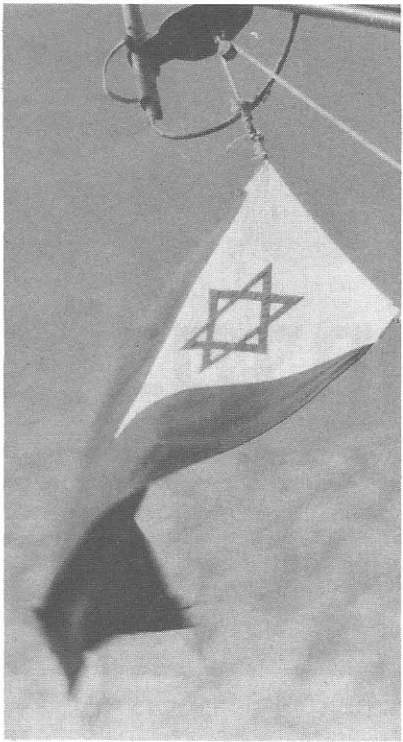
כאיילות במרחבי הערבה שועטות הטרפדות בשדות הים, כשהן פולחות תלם עמוק וסעור. אחוזות רעש ותזוזת הן מנפצות גלים וחותכות מים בסער. הרמקולים הרבים, הפוזרים על סיפוניהן, גוברים על השאון הכבד, מדווחים ומשמיעים הנחיות ופקודות. המפקד וסגנו על הגשר. רגעים של דאגה — ערפל קל, רוח מתגברת. לפתע מתגלית באופק נקודה זעירה — משחתת האויב.

"גילוי 155 — טווח 10 מילין", פורצת קריאתו של המוכ"מ וגוררת אחריה שרשרת תגובות מהירות. הצפירות מגשר הפיקוד מועיקות את אנשי הטרפדת לעמדות קרב. רב המלחים נוטל לידייו את ההגה. תותחנים חבושים קסדות פלדה וחגורות הצלה תופסים את עמדותיהם. שני הטרופדאים ניצבים מאחרי הצינור — מטיל הטרופדו, והאלחוטאי מסתגר בחדר הקשר. הטרפדת על צוותה מוכנים לקבל את פני האויב.

הידיעה על האויב עוברת במהירות מטרפדת הדגל לספינות הפלגה האחרות, ומעמידה אותן בכוננות מלאה. במרכז ידיעות הקרב, נצמדות עיניו של המוכ"מ לעבר המשחתת שנתגלתה על פני מסך המכ"מ. הידיעות הולכות ומתבהרות. "משחתת האויב בנקודה 060, טווח אלפיים, היכון להתקפת טורפדו בפריסה", נשמע קולו הרגוע של המפקד.

במרכז העצבים של הפלגה מתנהלת פעילות קדחתנית. נתונים שוטפים על תנועת המטרה מתורגמים במהירות על גבי לוח הסימון. קווים כחולים המציינים תנועת הטרפדות הולכים וסוגרים סביב הקו האדום — משחתת האויב. על הסיפון פותחים הטרופדאים את נצרות הטרפדות, מערכת הקשר נבדקת סופית. פנס לבן נדלק על גשר הפיקוד,

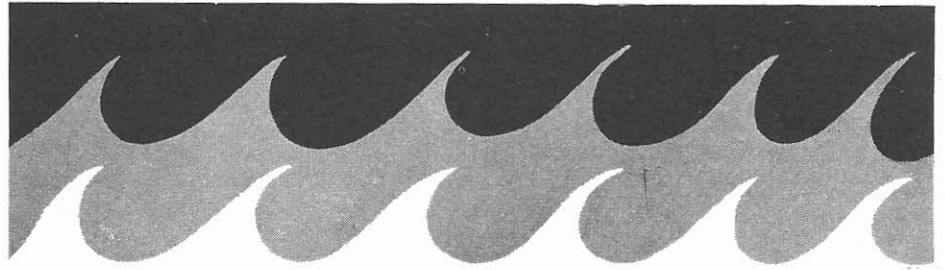
הטורפדות יוצאות אל מרחבי הים

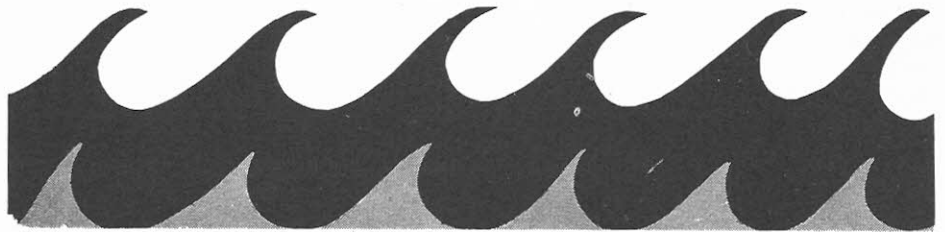
סגן ניצן יעקב

סגן סמברג יהודה

במבחן התושיה

בשמונה בדצמבר 1960 חתם ראש המטה הכללי ר/אלוף לסקוב על ציון לשבת, אשר הוענק לסגן יעקב ניצן ולסגן יהודה סמברג. על גילוי תושיה, דוגמא אישית ומסירות, כדי להציל את ספינתם.

נדמה היה שהשתלטו על המצב, ויוכלו להגיע לנמל בכוחות עצמם. ואז הורה המפקד להפעיל את המנועים ולהאיט את המהירות. אך כנראה שהתיקון היה מאולתר מדי. תוך השיוט האיטי נקרע האברזין וזרם מים חזק, שטף פעם נוספת את חדר המכונות. המפקד וסגנו שוב קפצו לגלים הקפואים, עמלו, צללו, ירדו ועלו, ולעיני הצוות המופתעים לאומץ ליבם וכח-עמידתם, בתנאים בלתי רגילים אלה, הצליחו שנית לסתום את הפירצה באברזין. תחושת דבקות במשימה אחזה בכל אנשי הצוות. מוכרחים להציל את הספינה. לעזאזל הים הסוער, הקור והרוח. איש לא עזב את הספינה, על אף סכנת הטביעה.

"לנסר את מיכל השמן, מתחתיו נמצא הפרץ", קבע המ-כונאי הראשי.

שעות רבות עמלו המכונאים, לפי הנחיותיו של האחראי יגאל כפרי, ובשעה 0.330 לפנות בוקר, 27 שעות מאו קרתה התקלה, נראה היה כי הטרפדת יצאה מכלל סכנה. באותו פרק זמן קפץ שוב סגן ניצן למים, כשהוא נושא עמו לוח-עץ, פטיש ומסמרים, כדי להטליא את החור מבחוץ. בשלב זה הגיעה המשחתת אח"י "יפו" והחלה לגרור את הטרפדת.

בשעה 0400 נבקעה הפרצה שוב. נחשולי המים הציפו את חדר המכונות בשלישית. הטרפדת נטתה על צידה והתכוננה לטבוע. אח"י "יפו" עצרה, וכל הצוות של הטרפדת נחלץ שוב לעבודת ההצלה. הפעם סתמו את הפרצה מבפנים.

לאחר 36 שעות של מאבק עקשני נכנסה הטרפדת לנמל-הבית בכוחה עצמה. על סיפונה ניצבו דמויות סחוטות צרובות-עינים, והתכוננו בגאווה, כיצד ספינתם האפורה מפל-חת את המים. בחדר המכונות עדיין נשמע שכשוך המים המחלחלים. על הגשר נראו המפקדים יעקב ויהודה מחייכים.

"חדר המכונות" — שאגו השניים — "לכל הרוחות, 4 צפירות לכבוד הטרפדת שלנו!"

השעה היתה שתיים לפנות בוקר. הטרפדת נמצאה בדרכה לנמל-הבית תוך ביצוע אימונים שגרתיים. היה קר, חשוך, ומזג סוער, והצוות במשמרת — דרוך כרגיל. לפתע נשמעו אותות-אזעקה מוסכמים מחדר המכונות. "המים פורצים! חדר המכונות מוצף!" — זעק המכונאי אל המפקד שעל הגשר. המכונאי כבר הפעיל את המשאבות, אולם אלה לא עמדו במבחן. זרם המים הלך וגבר. המפקד יעקב וסגנו יהודה זנקו למטה. המראה שנגלה עצר נשימה.

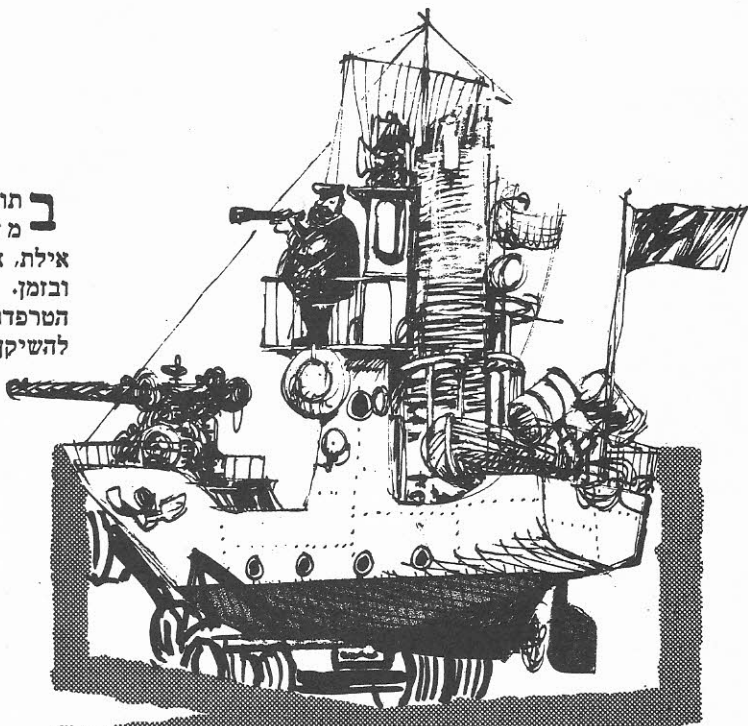
"עצור מכונות!" — שאג המפקד. הטרפדת החלה לנטות על צידה השמאלי ועלטה השתלטה עליה. הטרפדת השניה, שנלוותה אליה לצורך התרגיל. נתבקשה להתקרב ולהאיר בורקורה, כדי לחפש את הפרצה. אכן, היא נמצאה חיש מהר, לא בדופן, אלא בקרקעית של הספינה.

לרגע נשתהה המפקד, אך מיד החל להתפשט וזינק כהרף-עין אל הגלים הגבוהים. הגלים חבטו בדפנות הטרפדת וטלטלוה בחזקה. הצלילה "העיוורת" נסתיימה במישוש הידים הקפואות, לבדיקת היקף הפרץ.

"השליכו מזרונני גומי, אנסה לסתום את החור", זעק המפקד. אך אלה לא שקעו במים. "זרקו כריות שינה", ציווה שנית על אחדים מהצוות. שוב צלל בגליו הקפואים של הים, והפעם עלה בידו להכניס מספר מהם לתוך הפרצה, שרחבה עלה על 60 סנטימטר. זרימת המים כמעט שנפסקה.

כאשר רווח קצת לחדר המכונות, הצטרף למפקדו במים, סגנו יהודה, ושניהם הצליחו תוך מאמצים נואשים בעזרת אברזין וחבלים, לעטוף את מקום הפורענות. לרגע נדמה היה שהתגברו על התקלה. ניסו גם לדפוק קרש בעזרת מסמ-רים. הנסיון כמעט ועלה יפה, אלמלא הטלטולים העזים של הטרפדת. במקביל הפעילו המכונאים גם את הצינור לקירור המים. כדי שישאב את המים החוצה, במקום התהליך הרגיל וההפוך.

בתום המערכה בסיני הקיפו הפריגטות הישראליות את מזנק ואח"י מבטח את יבשת אפריקה בדרכן למפרץ אילת, אולם תגבורת הטרפרדות באה בדרך קצרה יותר, במרחק ובזמן. פחות משלוש יממות חלפו מאז הרימו המנופים את הטרפרדות בחוף הים התיכון עד שחזרו ולפתו אותן שנית, כדי להשיקן במימי ים־סוף.

במבצע ההורדה חבוי סיפור רב־חוויות, הרפתקאות וסיכונים רבים בהסעת ספינת טורפדו במשקל 40 טונות, על כל מטענה, דרך מרכזים עירוניים, כבישים ושיפועים מסוכנים ותלולים. זהו מסע שבו מצויים הידע והדבקות במשימה משותפת של נהגים, מעמיסים, מלחים ואנשי שירותים אורחיים.

תחילתו של סיפור־המסע — חדשים אחדים קודם־לכן, שני קציני חיל־הים — קצין ימי, מומחה לסירות טורפדו, ומהנדס ימי, יצאו לכבישי הארץ, במסלול המיועד, והיו משתהים ליד סיבובים חדים, מעריכים ומודדים את גובה חוטי החשמל והטלפון מעל פני הקרקע. בתום המדידות עקבו בעירנות דרוכה אחרי מכוניות בנות 20 טון ומעלה, וסוקרים אותן, כדי לעמוד על יעילות קפיציהן, על כושר תמרון, ועל שיעור העומס שהן יכולות לשאת.

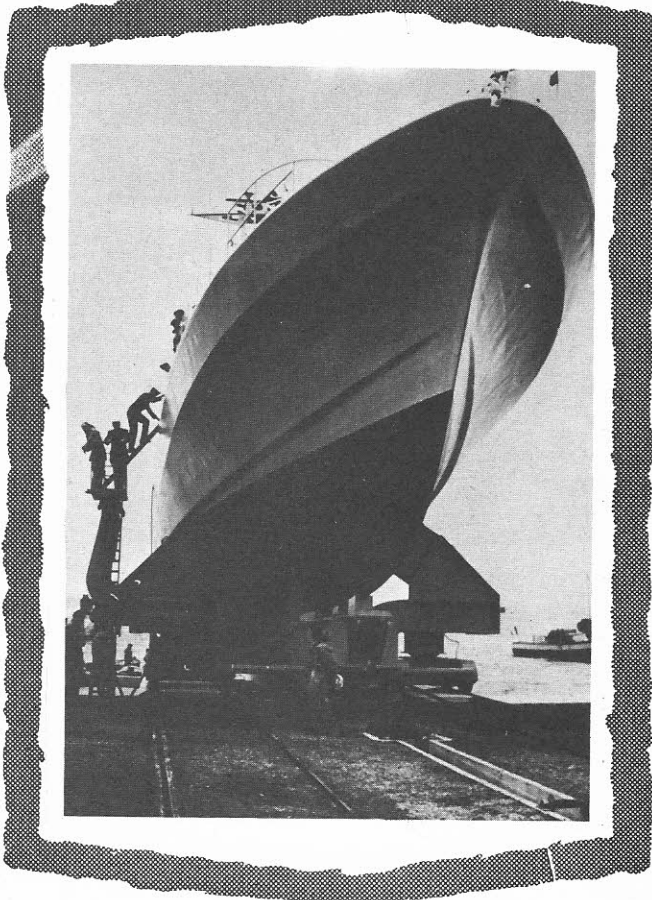
תגבורת ימית לאילת

ששה טונות בתחתית

ההכנות המוקדמות היו מדוקדקות, כי כל תקלה, כל מקרה של חוסר־זהירות עלולים היו לגרום נזקים לספינה. לאחר בחירת מכרז ניתמשה מתאימה, החלה העבודה על הסירה עצמה. צוותים מקצועיים של חשמלאים, נגרים ומסגרים פירקו מעל הסיפון את כל אביזרי הסירה המוספים לה גובה ומשקל: תותחים, תורן וצינורות מטילי־פצצות הטרפרדו. כל אלה הועמסו על מכונית־משא מיוחדת. הסירה הושגמה לתוך שלד ברזל מיוחד, שניתן לניתוק מעל המכונית הגוררת, במקרה של תקלה.

בכך לא תמו הבעיות. הן צצו כפטריות, ועיקרן — כיצד להעמיס את הסירה, כי מרכז הכובד של הסירה נתגלה כגבוה מדי, ואיפשר לה להתנועע בכל תזווה. כדי לגבור על הקושי, היה צורך להטמין שישה טונות ברזל בתחתית הכלי, להנמיך בזה את מרכז הכובד שלו, כדי לייצבו. לכל אורך צדי הסיפון נתמשכו שני פסים של עץ דיקט, בצורת קשת, כדי שחוטי החשמל הנמוכים, בהם תיתקל הסירה בדרכה, יחליקו עליהם ויהוו בידוד בפני הזרם.

בגמר העבודות המוקדמות, הרימו חמישה מנופים את יצורי־הענק, שאורכו שישה־עשר מטרים ורוחבו חמישה וחצי מטרים, והעמיסו אותו על גורר־נתמך של מכונית־המשא, שעמדה מוכנה לתזווה.

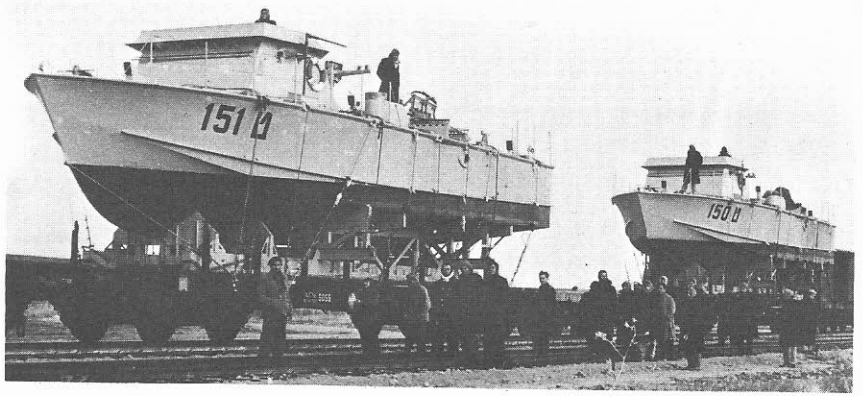

של יום וחצי הגיעה השיירה למצפה רמון, קרוב לחצות.

במעלה העצמאות

בקטע הקשה של הדרך, במעלה העצמאות, הפסיקה המשטרה את התנועה ל־אורך כביש המעלה, והמפקד נתן את פקודת התזוזה. המלחים, על מפקדיהם, נתלו בקצה חבל שנמשך מעל הסיפון וניסו לאזן במשקלם את מצבה של הסירה, נוכח הסיבובים החדים והשיפועים התלולים. כעבור שעה פתחה מכרז גית משטרת ישראל בצפירה ממושכת וחגיגית, ומפקד הפעולה השיב בצפירה מקוטעת — אות כי מעלה העצמאות נוצח והסירה הגיעה בשלום למרגלותיו.

מכאן ועד לרגע בו הושקה הסירה במימי מפרץ אילת, עבר הכל חד וחלק.

מפורקים, ואחריה מכוניות־עזר. לבסוף אופנוע משטרה צבאית, שנמצא בקשר טלפוני מתמיד עם צוות־הסירה, שישב על סיפונה ולא נטשה. המלחים שעל סיפון הסירה לא שבתו מכל מלאכה, אחד עמד בקשר טלפוני עם תא הנהג, השאר השגיחו בחוטי החשמל, הרימום בידיהם, הנתונות בכפפות גומי, וסייעו להם להחליק על פני קשתות הדיקט לעת הצורך. אחרי מסע

השיירה המזורה נתמשכה לאורך כמה מאות מטרים. בראשה נעה מכונית משטרה, שבצפירות צופריה פינתה את הדרך מכלי־רכב, מאחוריה — ג'יפ מפקד משמר־הליווי ועליו מוט בגובה הסירה, כדי להזהיר את היושבים עליה מכל מכשול גבוה. במרכז השיירה נמצאה הסירה הענקית; בעקבותיה באה מכונית־משא, שהסיעה את אביזריה ה־

בחברתה הטובה של "סרטוגה"

באחת ההפלגות אל האי רודוס אירע "מפגש" מקרי ומענין עם... הצי השישי של ארה"ב, המשוטט דרך קבע באגן הים התיכון.

כידוע עורכות פלגות הטרפדות בקוריינימוסין בנמלים זרים, ואגב כך מקיימות אימונים תוך הפלגתן מיעד אל יעד. בפעם זאת התקיים אימון, שמטרתו היתה להתפרס על פני איזור־ימי, כדי שלאחר מספר שעות תחזורנה הספינות ותפגשנה בנקודה מסוימת, שנקבעה מראש. לפיכך הורה מפקד הפלגה לספינות להפליג בכיוונים שונים, — ולכאורה הכל תקין ושפיר.

ובכל זאת יש "משהו" שאין לו ביאור. הנה תוך־כדי ביצוע התרגיל הבחינו במכ"מ, ולאחר מכן גם בעין פקוחה, במין גוש שנדמה כ"הר" ענק ששט בבטחה. כיון שהכל ידעו, כי באותו מקום לא מצוי כל הר, בהכרח ובהגיון הניחו, ש"הר" זה, קרוב לודאי, הוא — אנית מלחמה.

מחליט מפקד הפלגה לסטות מתכנית התרגיל, מבקש לברר בקשר עם אנשי הספינות האחרות, אם גם הם הבחינו באותו "הר" ששט על חלקת הים, והתשובה היתה כמובן חיובית. עתה העביר הוראה לכל הספינות לשנות כיוון וקבע את ה"הר" כנקודת המפגש לכולן.

לא עברו יותר מעשר דקות, וכבר עטו מעל הטרפדות שני מטוסים, שניתן לזהותם על־נקלה כמטוסי ארה"ב. בעקבותיהם הנפיעו מטוסים, "שנצמדו" ממש לטרפדות בהפלגתן, וכאילו טסו תלויים מעל לתורן. הבחורים השתעשעו מן המחזה והחלו מנפנפים ידיים אל הטייסים. לא עבר זמן רב וגם משחתת אמריקאית הצטרפה ובאה אל במת המחזה.

"סוף־סוף", מחליטים החברה, "אנו מצויים בחברה טובה". כאשר בינתים כבר נאספו כל הטרפדות, וסקרנות הבחורים גדלה וגוברת, נהגו עכשיו "מעט חוצפה", הגדילו מהירות והתקרבו אל אותו "הר", עד שבמרחק חמשים יארד כבר ניתן לזהות בבירור

את שמה של נושאת־המטוסים "סרטוגה".

המחזה היה מרהיב ומצודד־עין. צוות האניה, בתלבושתם הסט־גונית מנפנף ידיים ומטוסי סילון ממריאים ונוחתים. כרבע שעה קצרו הנאה אנשי הטרפדות, טרם שנתבקשו על ידי אנית־הדגל, שלא להפריע להם את ביצוע התרגילים. ושוב נפנופי־ידיים לשלום והטרפדות התרחקו לעברו של אי־השושנים.

רק לאחר זמן התברר, כי הטרפדות חדרו למרכז כוח־מימה של הצי הששי, בלא יודעין, בלי שהבחינו בהן קודם מטווח־אתראה מספיק.

סוף ראלון

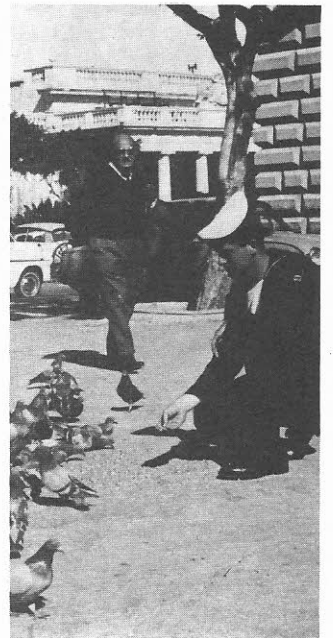
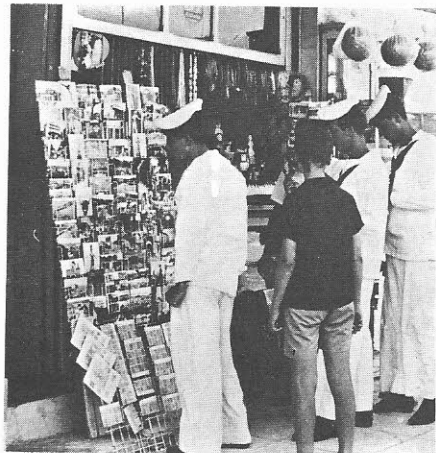
ב כל נמל אותו הכלל" — טוען אחד מימאי הטרפדות, אשר ביקר לא אחת בנמלי חו"ל, בעיקר לאחר אימונים מפרכים ומילוי משימות.

"אינך מספיק לרדת מהספינה ומיד אתה מוקף ברנשים מברנשים שונים מתושבי ה" מקום, עובדי הנמל, תיירים ורוכלים" — אומר חברו.

"אחד מתעניין בישראל ומתייגע להבדילה ממצרים, השני מבקש לדעת מהו שער המטבע של ישראל בשוק המקומי, ואחר מציע מזכרות זולות במחירים מפולפלים" — מוסיף ומספר השלישי.

על אף שהימאים המגיעים לנמל בחוף לארץ יורדים מהספינות עייפים וסחוטים מ" לילות ללא־שינה, הם ממהרים העירה. מיד שוכרים מכוניות לביקורים באתרים, בערים ובסביבה הסמוכה, שלרוב הם שונים בהרבה מאופים של ערים וכפרים בארץ.

מה מבקש הימאי הישראלי בחוף זר? נערות, משקאות, בילויים?

הצילו!

הנערות נעשות ציוניות

ב כל נמל פוגשים ביהודים-רוכלים וגם בבעלי עמדה. הם מתרגשים למראה ימאים ישראלים. בעלי המעמד נוהגים להזמין לבתיהם, להסיעם במכוניותיהם בעיר ולא פעם שואלים: "אולי יש ביניכם איזה ימאי הרוצה להתחתן? אני רוצה להשיא את בתי בת ה-18 לישראלי — יש לשמור על הגחלת".

לעתים מזמינות הקהילות היהודיות את הישראלים לקבלות פנים ולמסיבות רשמיות, בהן נהנים מכריכים טעימים ומריקודים שקטים. כאן על רחבת הריקודים שוב שולטים הימאים הישראליים, משוחחים אגב ריקוד עם הנערות ומספרים להן על קיבוצים, על ישובי-ספר ועל בעיות המדינה. הן מקשיבות, לא מבינות דבר, אבל נצמדות אל הבורחים בחיבה וב-הערצה. וכך הן נעשות "ציוניות..."

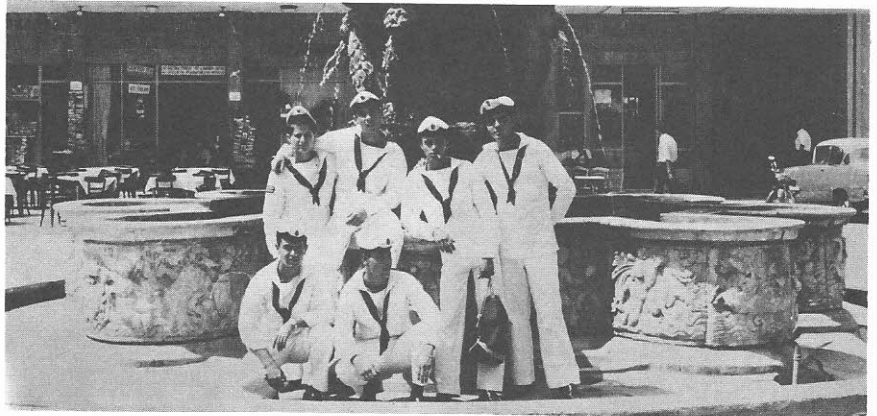
הבה נגילה

כ ל ימאי, בצאתו לחו"ל, מצוייד ברשימה מוכנה מראש, כי יצר הקנייה שלו בנמלי חו"ל, מפותח מאד. עם הגיעם של כלי השיט מתמלא השוק המקומי בישראלים.

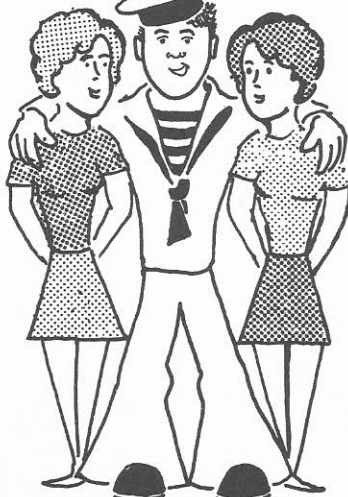
ביום הראשון אין קונים דבר, רק מבררים מחירים. בערב נפגשים בבתי קפה ומחליפים רשמים, למחרת מבקרים שוב בשווקים, ועורר כים קניות. מי שקנה בנול יותר — הוא הנערץ. לפעמים נתקלים הישראלים במועדוני-לילה בימאים מצויים זרים, אמריקאים או אנגלים. הזרים רוקדים, והישראלים שרים. לא עוברת שעה קלה ואת הבמה כובשים הישראלים, השרים בצמדים ובשלשות שירי מולדת, "הבה נגילה" וכיוצא באלה. בסוף דבר רוקדים על רחבת הריקודים הורה נלהבת, והדיסקוטקים למיניהם נהפכים למעין צריפי תנועות-נוער מימי אזוהר שלהם.

הביתה

ח ופשת החוף מתקרבת לקיצה ומגיעה שעת הפרידה. הנמל הומה מידידים ואוהבים שבאו להיפרד. הישראליים יודעים להתחבב על תושבי המקום, בהתנהגותם הרגועה והחמימה ובעליצותם הכובשת לב-אנוש. כאן עומדת נערה בת המקום ומנספת בידיה לידדה החדש. משמאל מוחה שחרחרת את דמעויה — ידידה עובב. וכאן נפרד זוג בהבטחה, שיפגשו שנית בישראל. עולים חזרה אל הספינות, שוב אל התורנו יות והעבודה האפורה, שוב אל האימונים הקשים והמפרכים.

המלח הצרפתי

ימאים בנמלי חו"ל

כוחות חיל-הים הלמו בפורט-סעיד ספינות הטורפדו פגעו בספינות-טילים מצריות

פלגה של ספינות טורפדו של חיל הים הישראלי, שיצאה לסיוור לילה אלים במבואותיו של הבסיס הימי המצרי בפורט סעיד, נתקלה בפלגה של שתי נושאות טילים מצריות גדולות מדגם "אוסה".

עם גילוי הספינות המצריות פתחו הטרפדות הישראליות בהסע תערות וניהלו קרב-תותחים עם האויב. במהלך הקרב ניראו שתי פגיעות ברורות בכלי השייט של האויב, וניתן להניח כי אחת מנושאות הטילים המצריות הושמדה.

בהודעה שפרסמו המצרים בעקבות אותה היתקלות הודו כי אחת מספינות הטילים שלהם אבדה. עם זאת טענו המצרים, כי "ארבע ספינות טורפדו ישראליות הושמדו". כל הטרפדות הישראליות חזרו בשלום לבסיסן ולא היו בהן כל נפגעים.

איכה ואור

ברגע האחרון

כוחות חיל-הים, שי-צאו מבסיס אילת, השתלטו על מיצרי טיראן והניפו את דגל חיל-הים במפרץ שלמה (שארם א-שייך).

השמש קפחה על ראשי המלחים, שעה שנערך כוח-המשימה, כ-10 מיליון ממערב לחופי הארץ. לאחר תדרוך אחרון בלב-הים, ניתנה ההוראה, והכוח זינק בנתיב ישר לפורט-סעיד.

שקיעת השמש באופק המשחיר מצאה את הכוח במרחק של כ-25 מיליון מפתח תעלת סואץ. האנשים ניצבו דרוכים בעמדות הקרב, תותחיהם טעונים ונצורים המוכמ"מ שהיו רכונים על מסכי הראדאר החלו לגלות מטרות רבות באיזור. חלקן, אניות-סוחר הממתינות לתורן, לעבור בתעלה. חלקן — ספינות דייג שעסקו בגרירת רשתות. אותה שעה עדיין נמצאו הטרפדות רחוקות למדי מפורט-סעיד.

הלוחמים בעמדות הקרב נסכו בטחון. הכוכבים הבהירים שפכו נוגה חיוור על הכוח הימי המואפל. אחר השעה 9 בערב גילו מפעילי המכ"מ ספינות פורצות כבסערה מתוך נמל פורט-סעיד.

פעילות זו של האויב, בפתח הנמל, הצביעה בעליל, כי נתגלו הכלים הישראליים. התקרבה שעת המבחן. הכוח התפצל. הטרפדות זינקו לעבר האויב, שזוהה כפלגת ספינות נושאות טילים. המשחתת שנתלוותה פנתה מערבה, כדי לאבטח את הנתיב המוביל מאלכסנדריה. מהנמל עצמו נראו אורות כבים ונדלקים. גורם האפתעה הושג.

הדקות הבאות היו רבות מתה. השובל הרחב והמבעבע שהותירו אחריהן הטרפדות, רמו על העוצמה השועטת קדימה. ספינות-האויב הגיחו מתוך האפלה, מהירות ועבות כרס. טיליהן התנשאו באימתנות כלפי הרקיע.

"אש" — זעק מפקד פלגת הטרפדות.

"אש" — השיבו אחריו התותחנים.

הצרוורות פרצו כחטף. התותחנים רעמו בנהמה, מנסים לגבור על הטלטולים ולנעוץ שיניים בספינות האויב. הזוהר הזרחני של הקליעים ריצד על פני המים האפלים.

"פגיעה!" — שאג סגן מפקד על סיפון אחת הטרפדות. הפגיעה נראתה בבירור. הקליע קרע בדופן הספינה שחלפה ממולנו, יורקת אש מלוא עוצמתה.

"פנה שמאלה" — נשמע קולו השליו של מפקד הפלגה.

אט-אט נטו הטרפדות על צידן וציירו קשת לבנה על פני המים. הן התייצבו על נתיב תקיפה והסתערו. על גשר הפיקוד הורכנו מעט הראשים, כאשר שרקו קליעי האויב בין המשושות, אש יעילה למדי ומסוכנת. אבל גם התותחנים לא בלמו לועות תותחיהם והאש נורתה ברצף.

שוב נשמעה שאגת השמחה "פגיעה", ושוב חמקו ספינות האויב מן המגע. נראה היה כי האש של אחת מהן שותקה. לא נותר הרבה מה לעשות, הגיעה השעה "להתקפל". הספינות המצריות לא ניסו לחדש מגע. סוללת החוף שניסתה בתחילה להרעיש עולמות, דממה. מן הסתם לא ידעו מה קורה ועל מי לירות. על הנמל נפלה חשיכה ורק מן העיר ניראו עדיין אורות. תושבי פורט-סעיד כבר נתבשרו, כי כוח ימי ישראלי תקף, והאורות בבתים כבו בזה אחר זה.

כאשר נכנסו הטרפדות עם שחר לבסיסן, בנמל הבית, הרימו המלחים על אוניות הסוחר הישראליות בזה וקופה לשמיים. אות להצלחה.

ראשונים במוצרים

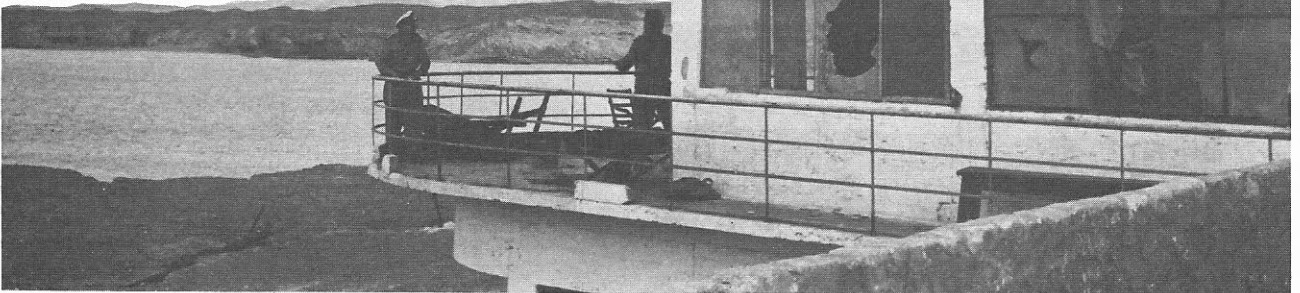
הטרפדות כמו על גחלים, חורקים שיניים, צמאים ורעבים למעש ולפעולה. לידיעות על התוחת המפורסם שניצב במוצרים, ועל שתי משחתות מצריות שמשוטטות בים — נוספו האיומים המצריים בדבר זריעת מוקשים.

למרות זאת הרגישו וידעו אנשי הים, שאין להם להחמיץ את השעה, והם מיהרו "במלוא הקיטור" לכבוש את המיצרים ואת הזמן, כדי להניף שם את דגל ישראל.

לבטים רבים מתלבט אברהם, מפקד כח המשימה בשעות ההפלגה אל היעד. הוא נתפש למחשבות ולשיקולים על שיעור כוחו של האויב במוצרים ובבסיסיים, מה תהיה התנגד דותו ולחמתו, והאמנם יש אמת באימויו על על זריעת המוקשים?

ב עוד כוחות השריון מתקדמים במרחבי סיני, בעקבות האויב הנסוג אל התעלה ביום הרביעי למלחמת ששת הימים, פרצה פלגת הטרפדות של חיל-הים מאילת, לעבר המיצרים בים-סוף.

פעולתו של חיל-הים בפורט-סעיד וב-אלכסנדריה עדיין היו לוטים בערפל הסודיות. ואילו כאן, בבסיס ובפתח הים, ישבו אנשי

החזיקה חטיבה שכללה אנשי קומנדו מצריים, וברי היה לו, שהם לא יפנו את המיצרים ללא קרב. כעת רכן על נוסח המברק שנשלח אליו: "מתוכננת צניחה בשעות הצהריים", נאמר בו: "הזדרז". הוא חישב בקדחתנות. הנחתות האיטיות נעו במלוא מהירותו, אבל גם כך לא יעלה בידו להגיע בזמן. "מלא קדימה" פקד על מפקדי הטרפדות, כשהוא מכה בידו על מעקה הגשר, "הנחתות תגענה מאוחר יותר".

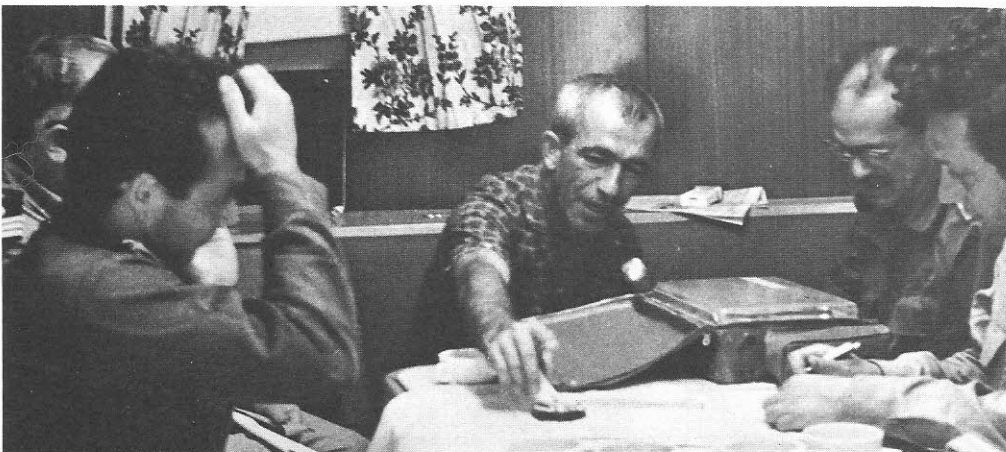
תוך דקה כבר רעמו הטרפדות הרחק לפנים, אל עבר מיצרי טיראן.

אל היעד

מ בט על הבחורים, שנראו נלהבים וששים אל הקרב, השיב רגש של בטחון. ואמנם כבר גמלה ההחלטה בלבו, יפול דבר כאשר יפול, אפילו יהא צורך, יעמדו בנסיון הקרב, ילחמו ולא ירתעו.

"אל היעד, ובכל המהירות!" — הנחה את סגנו.

הגבר שפיקד על כוח המשימה הקטן, צופה היה לקרב עז מיד עם היכנסו למיצר הגועש, מול תותחי החוף המצריים. במתחמים במקום

המפקד — שעה קלה לאחר הגיעו ל"שרם-אל-שייד".

ראשונים בשרם-א-שייך

מתקרבים אל המיצרים, סיני מזה, סנפיר וטיראן מזה. הטרפדות ממשיכות להתור במים, אך הפלא ופלא, מסביב שלוח ודממה. האמנם מבקש האויב להפתיע ולהגיח אישם? נכנסים למפרץ שארם-א-שייך, ועדין שלוחות מימיו כמו מהלכת סוד. יורדים אל הבסיס. לאחר סריקה במקום ניכרים סימנים ועקבות של האויב, אשר נמלט ונסוג בחפזה ברכב וברגל, ללא נסיון של התנגדות. האם נמלט האויב גם בדרך הים? — שואלים ואין תשובה. "כשהגענו למיצרים היו לי קצת התלבטות יות", ספר אלוף אברהם לאחר מכן — "חשתי בעיקר מתותחי החוף. לא היה לי כל ספק, שהם ינסו למנוע את כניסתנו. העברתי הוראות מתאימות לשתי הטרפדות האחרות והסתערנו קדימה. הכל היה שקט ורוגע. זו הייתה הרגשה משונה".

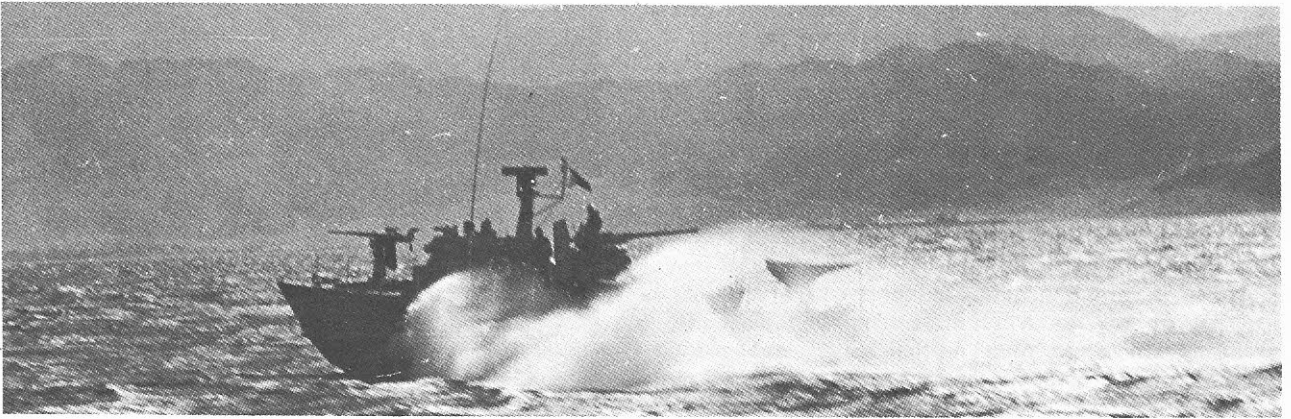
בשעות הצהריים כבר התנוסס הדגל הירשלי מעל בנין בית-החולים הקטן, ששימש מרכז לחיילים.

"שתי ספינות-דיג מצריות, נעות בכוון דרומה" — דווח לטרפדות. הן זינקו מיד בעקבותיהן.

כאשר הרגישו ספינות הדיג שמזנבים אחריהן, בקשו לחמוק ולהימלט. הטרפדות

אחרי הצהריים הגיעו כוחות הצנחנים, מוטסים במטוסים. הם כבר מצאו את אנשי חיל הים, שהתמקמו במקום. "בדרך כלל", אמר המפקד, "הצנחנים מכינים לנו את החוף לנחיתה, הפעם אנו הראשונים במיצרים".

פתחו עליהן באש וכמה צרורות הספיקו להבהיר להן מצבן, ואמנם הללו נכנעו, כאשר צוותיהם פשטו מדיהם ונשארו עם תחתונייהם לגופם לשם הסוואה. מתחת ל"ארגזי דגים נמצא נשקם המוסתר. לא קשה היה לקבוע זהותם כאנשי קומנדו מצריים.

אש על הסיפון

במלחמת ששת הימים נתקלו שתי טרפדות ישראליות, שפיטרלו לאורך החוף הצפוני של חצי האי סיני, בשתי טרפדות מצריות, במרחק 24 מילין מהחוף. הקרב שהתפתח ביניהן, הסתיים בהטב"עתן של הטרפדות המצריות, ונרשם כאחד המבצעים הנועזים של החיל בשם "קרב הרומני". מבצע זה בא להוסיף אור על עוצמת הטרפדות וכושר-לחימתן.

בשעה 23.02, בלילה חשוך ואפל שבין 11 ל-12 ליוני 1967, שייטו הטרפדות באיזור הרומני, 40 קילומטרים בקו שיט מפורט-סעיד. לפתע נתגלו שתי נקודות אור על מסך המכ"מ.

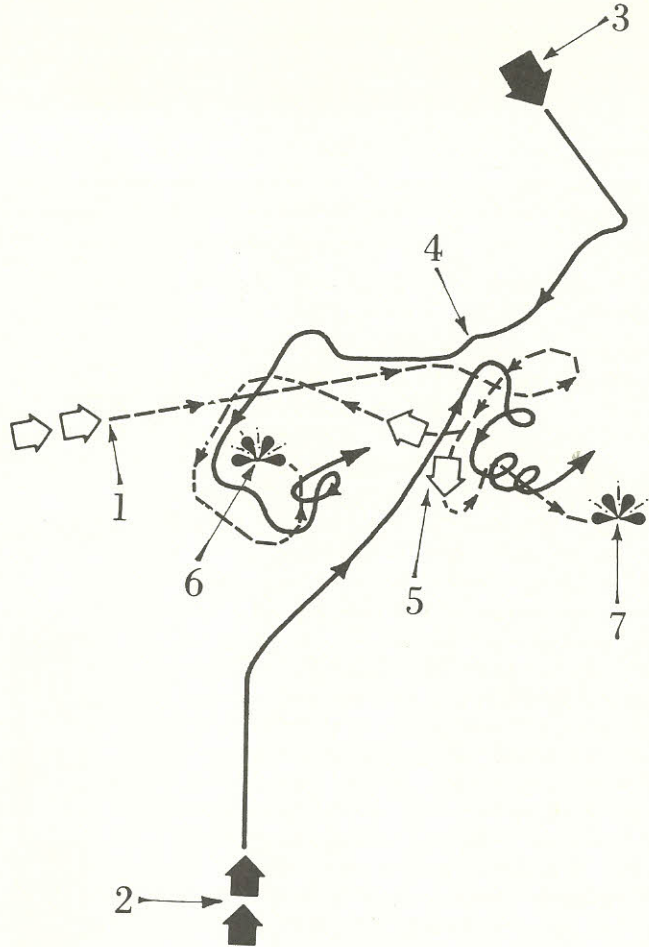
הפעם זה נראה מסובך יותר. המטרות הגבירו את מהירותן, והיה ברור, שאלה כלי-שיט מלחמתיים המשייטים מזרחה. "דיווחנו למשחתת "אילת" שנלוותה אלינו ונענינו בפקודה של "תותחים חופשיים". כולנו נמצאנו בעמדות קרב". ספר, לאחר מכן, סרן אלי, שפקד על הטרפדות.

שתי הטרפדות המצריות חלפו לכיוון מזרח. הן הסתובבו מיד ושייטו במהירות מערבה. הטרפדות שלנו באו מולן. סרן אלי בראש, וסרן רפי, בטרפדת השניה, ישר מאחוריו. כבר בטווח 800 מטרים פתחו המצריות באש שוטפת, אך מאד לא מדויקת, כיוון שהן באו בגד הגלים ו"קפצו" על כל גל. נראה לבטח, שמכווני האש המצריים לא ראו למעשה את המטרה. מוסיף סרן אלי: "יריתי את היריה הראשונה שסימנה בדיוק את מקום הימצאן, ושטפנו את סיפון הטרפדת המצרית השניה באש חזקה. התותחנים שלנו הרביצו את כל מה שאגרו בתצבם". נראו הבהובי-אש על סיפון, ומיד לאחר-מכן נדלקה מדורה קטנה בירכתיים של המצרית מספר שנים. נראה שנפגעה אצלה גם מערכת ההגה ומערכת המכונה, כיוון שהיא איבדה את המהירות, ופנתה מיד מזרחה, בהפקירה לגמרי את חברתה. הקרב התעצם והתגבר. האש שטפה את משטחי המים והיט. בשעה של קרב כולם לוחמים. הטבח ולידו אחד המכונאים, סחבו בלי-הרף ארגוני-תחמושת ממחסן התחמושת אל העמדות. המשחתת החלה יורה פצצות-תאורה, ואז פנה סרן אלי אל הטרפדת מספר שנים שצלליתה היתה ברורה, וירו בה מטח נוסף ממרחק 400 מטרים. סרן רפי שוב הסתדר מאחוריו. הטעינו מחסניות. שוב חזרו והסתערו על המצריות.

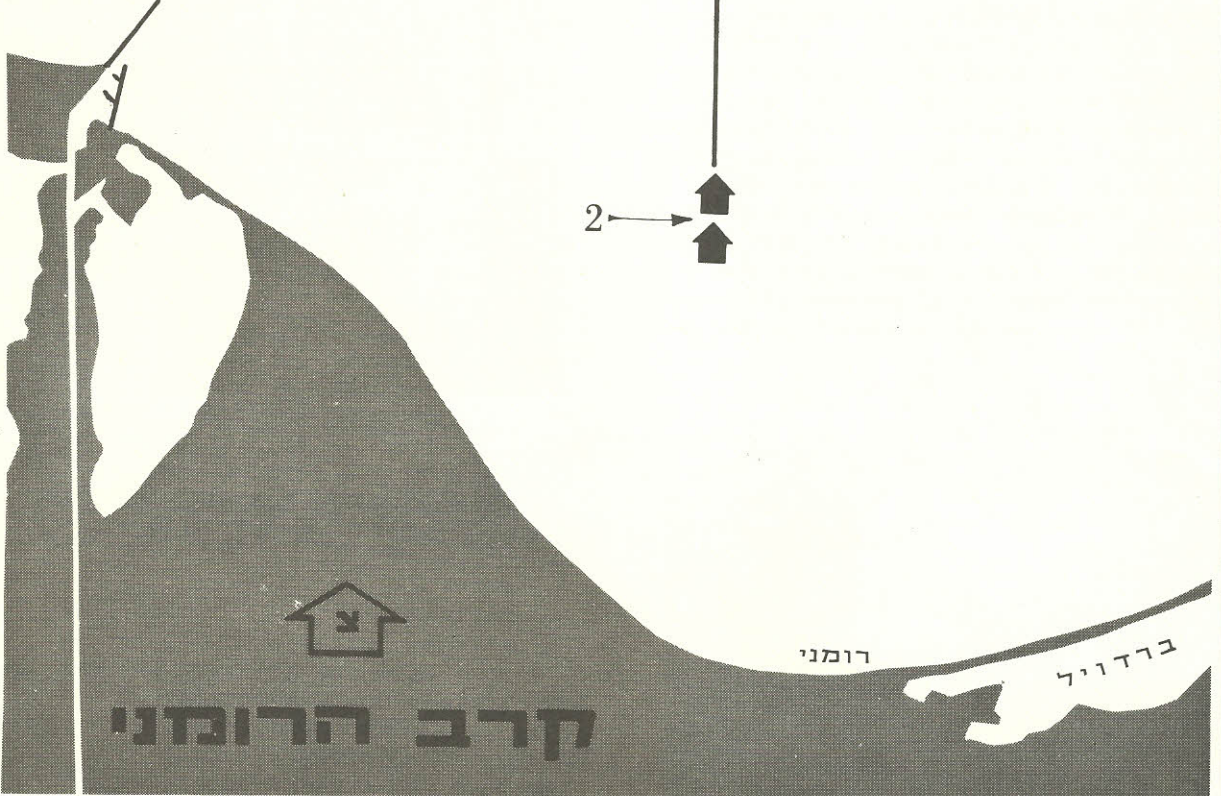

מקרא

- ← - ספינות חיל-הים
- ◁ - טרפדות מצריות
- 1 - 2 הטרפדות המצריות מתגלות ע"י כוחותינו
- 2 - 2 טרפדות חיל ים יוצאות לכוון האויב
- 3 - אח"י אילת יוצאת לכוון האויב
- 4 - התחלת קרב האש
- 5 - הטרפדות המצריות מתפצלות
- 6 - אח"י אילת מטביעה טרפדת
- 7 - טרפדות חיל הים מטביעות טרפדת אויב

פורט-טעיד

ציון זשבה זאיש טרפדת

המצריות ניסו לנגח

היעף השני והשלישי כבר לא היו טובים מבחינת הגלים שבאו ממול, אבל המצרים כבר לא ירו. תותח-הירכתיים שלהם חוסל כבר בהתחלה, ומאוחר יותר נפגע כנראה גם תותח החרטום. הטרפדות שלנו נכנסו לטווח 200 מטרים, במהירות של 20 קשר. וככל שהם מתקרבים, מופתעים לראות שהמצרית אומרת לנגח אותם. לא ברור, אם היה זה מעשה גבורה או תקלה בהגה.

זו של רפי שברה חזק מאד ימינה, בעוד המצרית מספר שתיים עוברת אותו שלשה מטרים בירכתיים. כל-כך נדהמו תותחנינו, עד שכמעט לא הצליחו לירות, רק המיקלע 0,5 ריסס את סיפון המצרית בצרור ארוך.

הטרפדות היו קרובות עד שניתן לראות את האנשים בירכתיים. בשלב זה אבדה הטרפדת המצרית את השליטה לגמרי.

מטאטא על ראש התורן

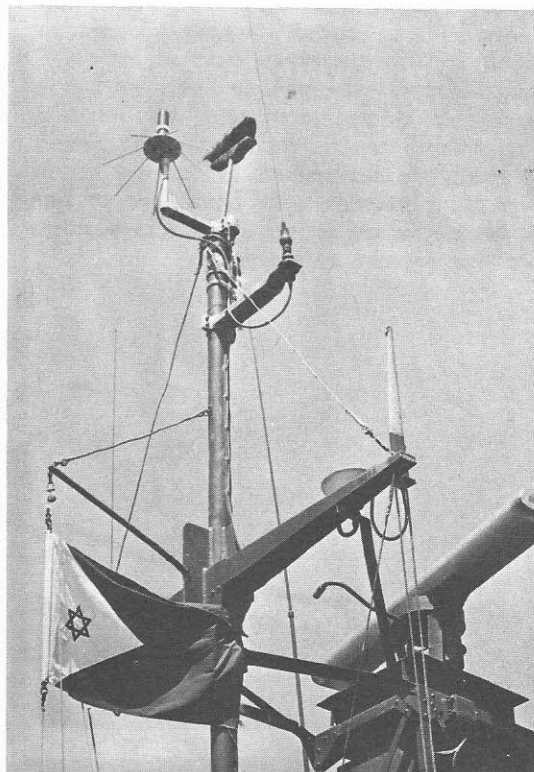
בגלל נסיון הניגוח, התקרבו הטרפדות אל המצרית במהירות נמוכה, עצרו בריחוק 50 מטרים ושוב שטפו אותה באש-תופת משך דקה ארוכה, עד שפתע נשמע פיצוץ אדיר וכל הטרפדת הזדעזעה.

הטרפדת המצרית נראתה מתפרקת לחתיכות כמו פטריה-אש ענקית. הישראליות נשארו במקום כדי לחפש ניצולים, אך לשוא, רק שברי-עץ וכתמי-שמן היו סימני שרידיה של הטרפדת המצרית.

דקה קודם לכן הצליחה אח"י אילת לחסל את הטרפדת האחרת. היא התפוצצה בבת-אחת ומילאה את הסיפון העליון של המשחתת בשברים וחתיכות מתכת.

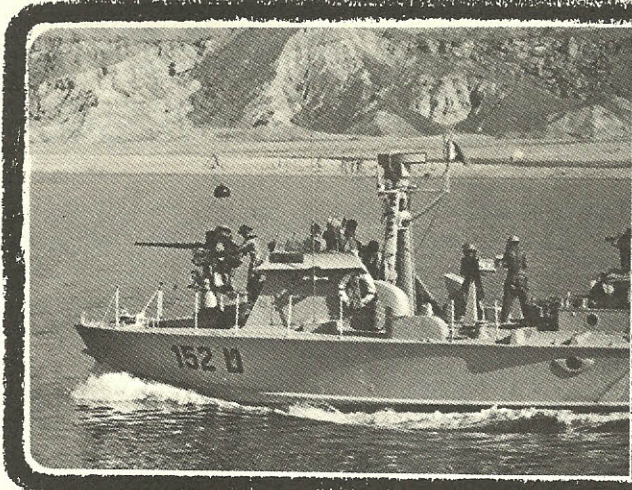
לאחר שהכל נגמר, ניתן לומר, כי זו היתה פגיעה קשה בצי המצרי, מאז תחילת המלחמה. חייבים להודות, כי הם לחמו יפה.

חוזרים הביתה. מסלקים מן הסיפון את כל התרמילים הריקים, ומעלים על ראש התורן מטאטא קטן, סמל לנתיבי ים חופשיים מאויב.

ךב"ט אליהו הוניגס פלד
קבל ציון-לשבח על גילוי עוז-
רוח ותושיה בעת מילוי תפקידו כ-
תותחן על טרפדת בקרב הרומני.
זהו סיפור המעשה:
בהתחולל הקרב עם הטרפדות
בקרבת פורט-סעידי, שמש אליהו כ-
תותחן. עקב תקלה שקרתה לחברו,
נאלץ היה לבצע מספר תפקידים
לבדו, כדי שלא לעכב את פעולת
התותח - לירות וגם להחליף את
המחסיות הריקות, תוך כדי קצב
הקרב.
אליהו היה יורה, משחרר עצמו
מן החגורה ומטעין את המחסנית,
וחוזר ויורה שוב. פעולה זו ביצע
שש פעמים למול אש האויב, בקור-
רוח, בדייקנות ובזריזות, והפליא ב-
פגיעותיו. גם ברגעים הקריטיים
שמר על קצב הירי אל המטרה,
עד שפגיעותיו גרמו להתפוצצותה
של טרפדת האויב.
מפקד היחידה המליץ ומפקד ה-
חיל העניק לו צ"ש.

ספינות - המחץ במרחבי הזירה

החום כבד, הזיעה יורדת. הטרפדות מפלחות את גלי הים במפרץ סואץ הרגוע. שקט ושלווה בסביבה, רק נהמותיו הבלתי פוסקות של המנוע משביתות את החד-גווניות של המרחבים. משמר-טרפדות ישראלי מוכיח ריבונות בשטח הישראליים עדיין לא הסתגלו לזירה החדשה ולתנאי אקלימה. בהפלגותיהם הממושכות הם חשופים שעות רבות ללהט השמש ביום, לרוחות ולקרה בלילה. אך אין מתאוננים, אין קובלים.

באופק נראית רצועת יבשה אפורה-חומה. לעברה מפלס נתיבו כלי-השיט. כולם מרכזים מבטם שמאלה, אל אותה הנקודה ממנה באו הבוקי-האש והירי לפני שבוע. לראשונה בא ההבוק הקצר, שאי-אפשר לטעות בו, לאחר שניות מספר התבקע משהו ברעם מדהים ואדיר, כאשר מי-ים מזנקים למעלה כמו נד ליד הספינה, ולאחריו ההבוק השני, השלישי והרביעי... לאחר-מכן באו פגזים מהאי הירוק, ממוצב מצרי מדרום לפורט-תאופיק. המטחים הלכו וקרבו לספינות — אש חזקה, מסוללת התותחים שעל החוף. "הרגשה משונה להימצא בטווח של תותחי האויב מקוטר 130 מ"מ, מבלי אפשרות לשתקם", פולט הסגן, — "אין באפשרותה של טרפדת להגיב בתותחיה ממרחק של 12 ק"מ מחוף האויב".

נתמזל מזלם וחמקו בלי שנפגעו.

לא הרחק מאחור שטה הספינה בפקוד הסרן רפי. פקודי דרוכים בעמדות, מאחרי המקלעים הצופים אל האופק, כש-חגורות-הצלה למתניהם.

"אין זאת הרגשה נעימה, כשהנך מצוי בטווח תותחי האויב, ועוקבים אחרי נתיב שיטך", מדגיש רפי, כשארובות העשן של פורט-איברהים מודקות לפניך ממש בטווח-היד. גוברת המתיחות.

"יפתחו באש, או לא יפתחו באש?"

הספינות עושות סיבוב שמאלה בקשת רחבה וחוזרות על עקבותיהן דרומה. עשר שעות בים ועוד שעות מספר של שיוט לעבר הבסיס, אך פג המתח. אפילו מחייכים.

המרחבים הרחיקו את הימאים מהבית. לא היו רגילים בכך עד כה. על אף זאת מגיעים מדי פעם צפונה, בטיסה.

"ימאים רבים בעולם מרחיקים מהבית תקופות ממושכות. מבחינה זו אין מצבנו הגרוע ביותר" — מצטחק אחד הבחורים. לעומתו מהרהר חברו בקול רם: "לנו לפחות חופים ובסיסי-ים פזורים במרחב".

נהמת המנוע נשמעת עמומת. כלי-השיט מתמזגים עם האופק. מתקרבים אל מפרץ הבסיס.

איך נסו הסירות הירדניות

הכוננות המבצעית בבסיס אילת היתה תמיד גבוהה. באחד מימי הקיץ בשנת 1960, בטרם סיימו את ארוחת-הבקר, נכנס חייל בריצה והודיע, כי שתי סירות משמר ירדניות מעקבה מתקרבות במהירות לעברן של שלוש סירות דייג ישראליות, העוגנות במפרץ, במים הריבוניים שלנו.

"שני טרפדות החוצה!" היתה תגובתו של מנחם, מפקד האיזור. הפקודה הועברה לצוותים ומיד החלה ריצה מטורפת מהבסיס אל עבר הנמל. הימאים קפצו איש-איש לעמדתו וכמו בטרט נע סילקו בזריזות כסויי ברזנט; קני-תותחים נטענו ונדרכו והמנועים הופעלו.

"הצוות מוכן לקרב" — התפקד רב המלחים.

מפקד הפלגה שעל הגשר השמיע בתוקף פקודות קצרות:

- שחרר ירכתיים.
- מנוע ימין קדימה.
- עצור.
- שחרר חרטום.
- שני מנועים קדימה.

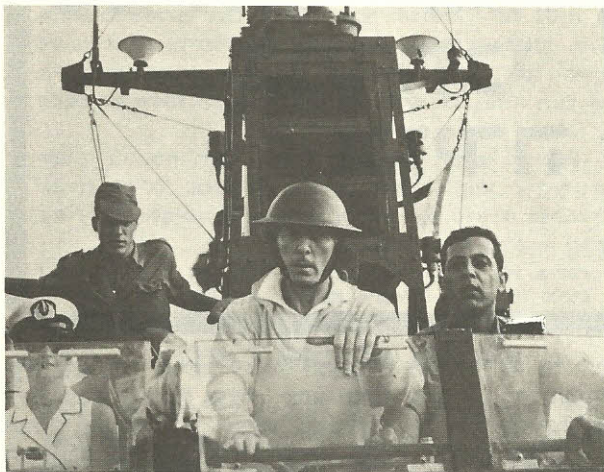
תוך רגעים ספורים שעטו שתי הספינות מחוץ לנמל, במסדר שמאל והגבירו את מהירותן במלוא-כוח המנועים.

וראה זה פלא, כשמפקדי הספינות הירדניות רק הבחינו בטרפדות המתקרבות, סובבו על עקבותיהן ונסו למעגן.

הוא שנאמר: כלב מרהיב עוז לנבוח ליד בית בעליו.

רס"ן 'האזהרה'

הווי. הווי. הווי.

דני קיי על הגשר

ורוניק בין "החברה"

אליקי מחלקת אוטוגרפים

מי אמר לכם לשים בשר בקציצות?

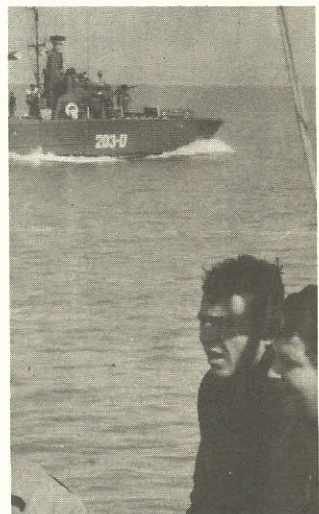
אברמלה בהגה כבר
ושמיל על התצפית.
מושיקו מחלק בשר
עם אורז ושעועית.
ומוטי מנקה סיפון
זורק הכל לים
עד גל גדול כמו טיפון
שוטף פה את כולם.

כשהם חותכים את הגלים
מושיקו נאנח
מעיו יורדים וגם עולים
כמו לוע התותח.
אם זה בחורף או בחום
הם מהירים כשד
אם זה בלילה או ביום
הים מהם רועד.

חולמים על יום חופשה בחוף
לנוה מן הים
קובעים פגישה קטנה לבסוף
אם אסתי או מרים.
שותים אספרסו עם סוכר
נושקים בלב כה חם
והשפתים מה מוזר
מלוחות ממי הים.

היום הם זאבי הים
הים אותם מוביל
אברמלה, מושיקו גם
ואלברט מוטי שמיל,
והמפקד בלי דאגה
פוקד ללא מלים,
ואז הטרפדת מפליגה
על קצף הגלים.

ויש להם כבר קשר דם
כמו נולדו הם רק ביים
והם היחידה המלוכדת
ולכלה המשותף
חבט גאה נשקף
עם אהבה גדולה ושמה טרפדת.
ע. אטינגר

אהבה ושמה טרפדת

אברמלה נולד בעיר
ושמיל נולד בכפר
מושיקו פה הכי צעיר
וכבר על המשמר.

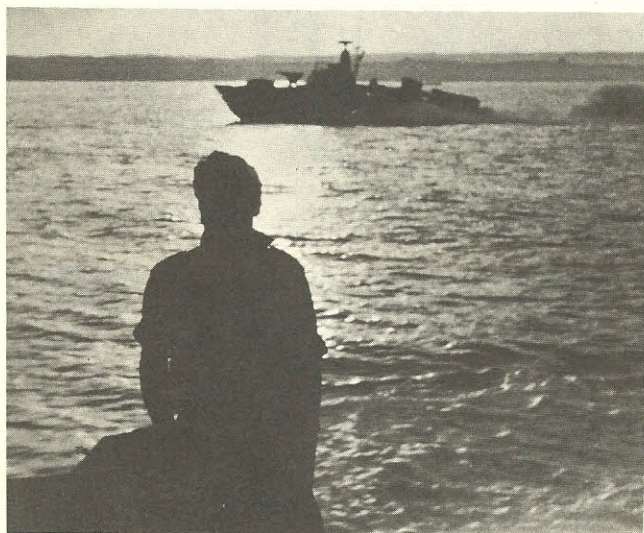
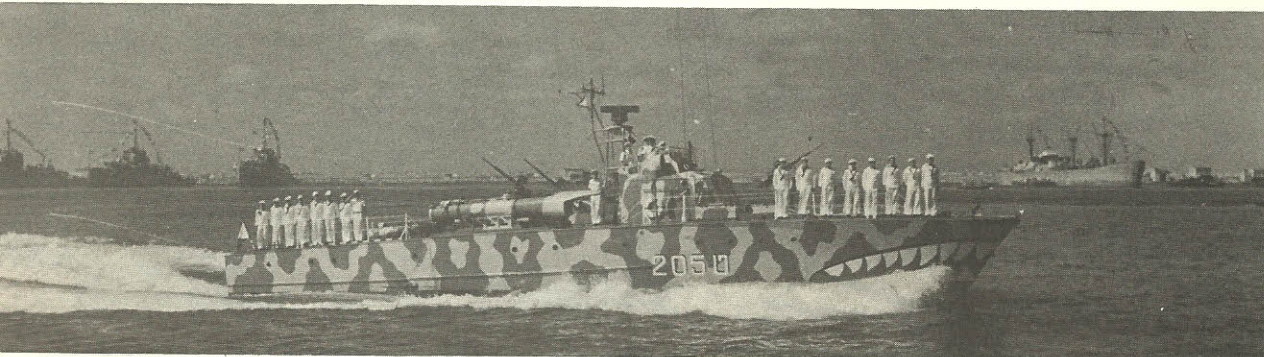
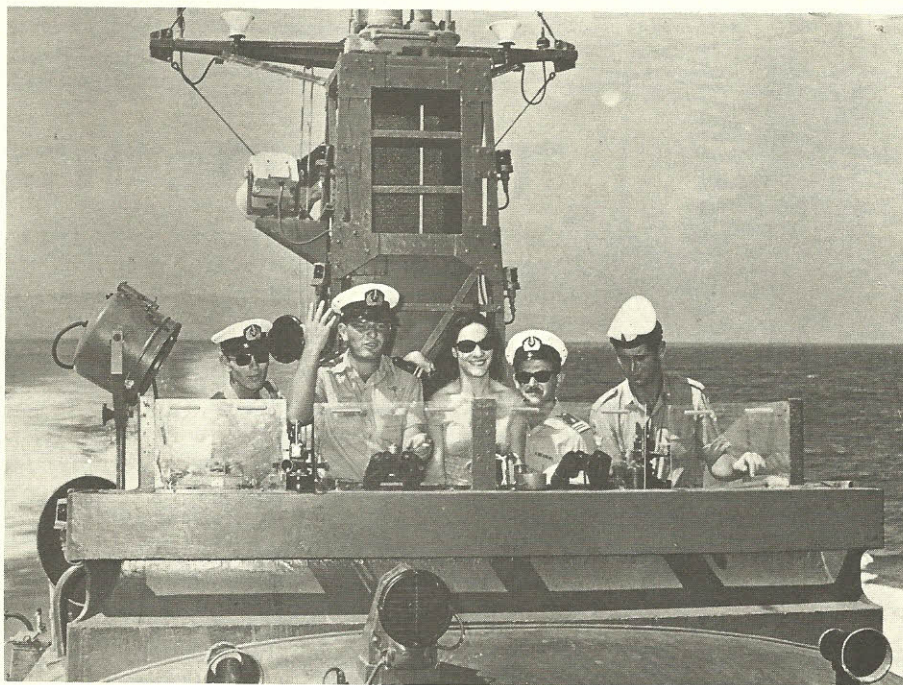
ומוטי זהו סתם ברנש
נולד בלי בהלה,
ואלברט זה עולה חדש
נולד עוד בגולה.

לאיש מהם אין קשר דם
נולדו בלי קשר אל הים.
היום הם יחידה כה מלוכדת
כי לכולם המשותף
זה לא האופי או האף
זאת אהבה אחת ושמה טרפדת.

צוות הווי חיל הים שר — "אהבה ושמה טרפדת"

הווי.הווי.הווי.

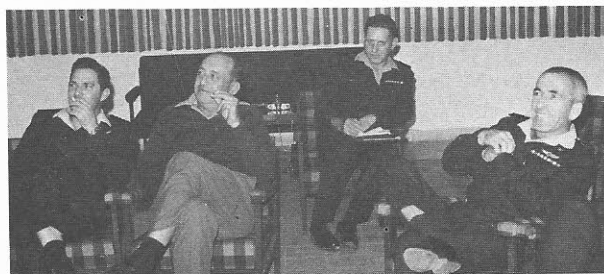

כור ההיתוך

טוב הדבר להתפנות שעה קלה כדי להפגש עם ידידים וריעים, לוחמים ותיקים, ולהשקיף ממר"חק שנים אל עבר הזכרונות, על פעולות ומבצעים. חלקם במדים על דרגותיהם, ממשיכים בשירותם בחיל, חלקם ללא מדים, עוסקים בתפקידים ימיים בצני הסוחר הישראלי.

אלה מטפחי יחידות הטרפדות מאז ראשית ימי החיל. בפניהם חותם רעננות של נעורים, זריזים בתנועה, בכל הליכותיהם הם תואמים את קצב הטרפדות. גם בהם מצויה אותה אש, אותה עוצמה. הם מעלים זכרונות, על אותם מעשים ומבצעים שאירעו כאילו תמול-ששום. כטבעת שלובה בטבעת כך משתלבים הספורים, משנה לשנה ומתקופה לתקופה, מאז ראשית הימים של קוממיות המדינה ועד היום.

בסיפוריהם מורגש הים בסער גליו. נזכרים בלבי"טים, במאבקים ובהישגים רבים, שביססו במרוצת השנים את מסורת הלוחמה בחיל.

הטרפדות כיום

פלגת הטרפדות, אשר לקחה חלק-פעיל במלחמת ששת הימים, הוכיחה את עצמה בחדירתה לנמל פורט-סעיד ובקרב הרומני, וכן בסיוריה הרבים והאפורים בימים ובלילות במימי המרחב.

פלגה זו ממשיכה גם בימים אלה לפקח ולאבטח את הגבול הימי בנוכחותה המתמדת, כשמאפיינת אותה אוירה של נכונות ויכולת-מבצעית, שבהם ניכרים צוותי-הכלים הקטנים.

אך לא רק באלה הם ניכרים. יש בהם קצב-חיים ולחימה, וביכולתם לזנק ולהפתיע. הם בכוננות תמידית, בעלי מוראל גבוה וחדורי משמעת.

רבה החברות, אך מנהיגותו של המפקד נשמרת תוך הערכה ביכולתו המבצעית. כל אחד מן הצוות ממלא תפקיד חיוני ואחראי, וכולם יחדיו הם חנית נוקשה וחדה.

מצויה קרבה ואחווה בין איש הטרפדת והים, שאם הספינה לדידו היא ביתו ונשקו, הרי הים הוא לו כר לחוויות בלתי-נשכחות, כאשר הוא חש אותו ולמד לאהבו.

למבצעה של הפלגה, נוספו משימות הצלה שונות ומשונות. היא נכונה תמיד להגיש כל עזרה מבוקשת בים, ולכל התמודדות עם האויב, אם תדרש.

הספינות והצוותים מוסיפים כיום להוכיח — בנאמנות — את ריבונות ישראל במרחבי הזירה.

סא"ל שבת

רוח צפונית

רוח צפונית-מערבית החלה מנשבת וירדת על לשד העצמות, מרקידה במקצת את ספינת הברזל. הלילה ירד על המשחתת. על הגשר נדלק אור קלוש ולשון עמומה ואדמדמת של מנורה צדדית, שופכת אור על המערכות השונות.

עוצמתה של הרוח גוברת. מבטו של קציני המשמרת נעוץ באופק האפור, כשהוא עטוף במעיל-סערה, כולו נתון לסביבתו. הכספית ברומטר החלה יורדת בחופזה.

"היכון לסערה, יוסי" — הוא מלחש על און החובל הצעיר — "יהיה שמח".

הים נראה זעוף, פוער לועות, עכור וחסר-גוונים... ולפתע — הסערה.

האניה החלה גונחת ושוקעת במים השחור רים, מעין עופרת כבדה. הטלטולים הולכים וגוברים. החרטום טובל במים, נאחו על משברים עצומים. יורד ושוב מתרומם בכבדות, נחלץ מזרועות הקצף. האניה נואקת וחורקת ומתאנחת, כמעט ונשחקת בסער הגלים המתפרצים על דפנותיה. לעתים שוטפים גושי גלים כבדים את הסיפונים.

"הצוות בתפקיד נדרש לעבור מן החרטום לירכתיים רק במעבר החתול", משמיעים הירמקולים הפזורים בכל פינות המשחתת, "רק במעבר החתול".

אלף צלילים לה לסערה... צליל הבס משתמע כסכנה, הסופרנו מתנגן בכבלים המתוחים, עד שהם הומים כמיתרי-קשת, ומעל לכל נשמע הרעש הקבוע והחד-גווני של מנועי המשחתת. הקוראים אתגר לגליו הזועפים של הים.

זו מלחמת האדם בים. למרות שהתנאים הקשים מתישים את כוחותיהם, מורטים עד קץ את העצבים של אנשי הצוות, ידם על העליונה.

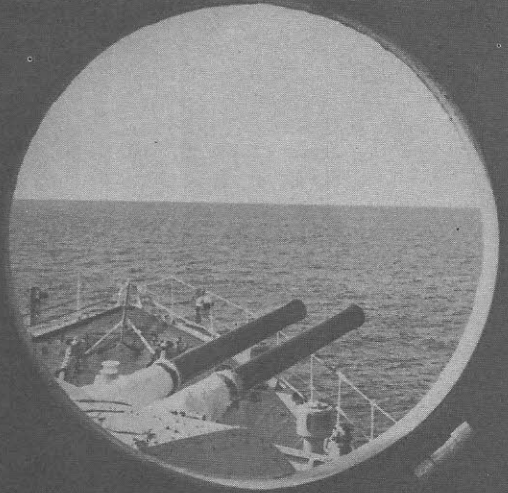
על הגשר, מעל מסכי המ"מ, ובעד הירעדשות של המשקפות, סוקרות עיניים חדות ועירניות את המרחבים, ובחרי-האלחוט מאזינים לקולות הבוקעים מחופים רחוקים.

"תמיד נדמה לך שזו הסערה החזקה ביותר הפוקדת אותך" — מדגיש המפקד על הגשר. יתכן שהיו קשות או קלות יותר — אך כולן אינן נעימות לחלוטין.

"אל דאגה חברי", הוא פונה לצעירים שבחבורה. "המשחתת בנויה היטב ועומדת ללא קושי במבחני טבע אלה!"

המשך בעמוד 49

הפלגת

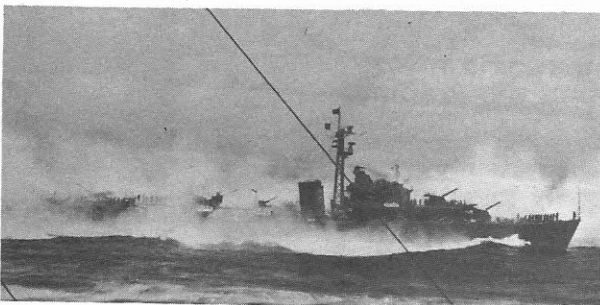
שגרה

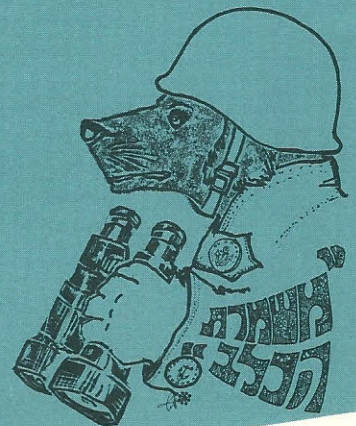
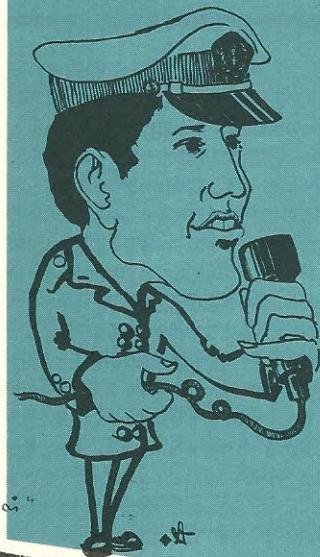
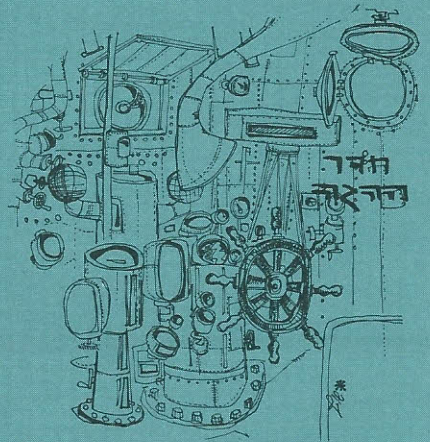
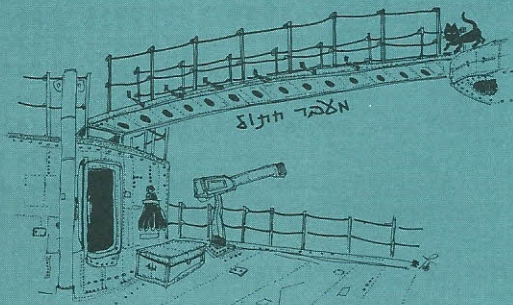
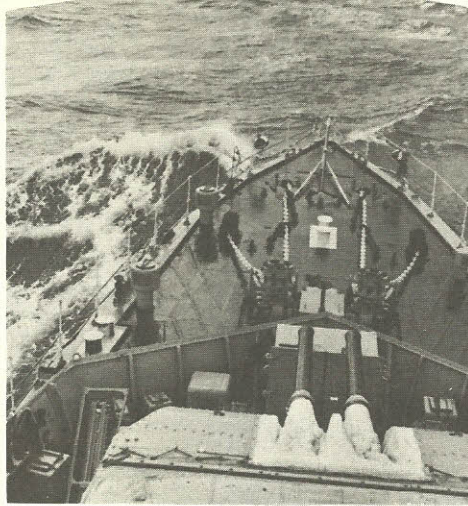
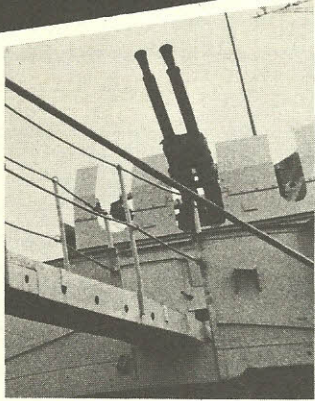
השמש שקעה אט-אט וקרניה ריצדו מעל מרחבי-הים. זה עתה הפליגה המשחתת אחי "יפו" ממפרץ אוגוסטה והחליקה בנועם על הגלים הבוהקים והכחולים.

החובל יוסי מצוות-המשמרת שעל גשר הפיי-קוד, טרם ניתק מחוויית האירוח. הישראלים התקבלו בחמימות רבה בנמל. שם בקבלת היפנים לחצו ידיים עם האדמירל וקציניו הבכירים, כסופי-השיער ועטורי המדליות, ועם החלפת מלות-ברכה, ידעו כי ייצגו בכבוד את ציים. למחרת עוד הספיקו לבקר באתרים הקסומים של האי, ואף נותר להם זמן לביילויים. במלטה התכבדו בלבביות בקבלת-הפנים הרשמית, במעמד ראש הממשלה המקומי. ובפיראוס, ארגנה להם הקהילה היהודית מסיבות, וסוירים בחברת בנות המודות. אולי לא מקרה היה, שאת שירי הנוכה שרו דווקא על מרומי האקרופוליס שבאתונה.

קציני המשמרת מוציא אותו משלוותו — "קבל מברק שגרת" — הוא ממלמל — "אתר-אה של מזג-אוויר" — ולא הוסיף. יוסי נייעור מהרהוריו... אז... לפני חמש שנים, והוא בגיל 15 שנה, השתוקק להיות ימאי. החלטתו התגבשה ברגע זכור לו היטב, כשרחץ בחוף הכרמל עם ריעיו הנערים. "ראו משחתת! שם! הנקודה האפורה שבאופק! — התפרץ — שם אחי הבוגר, קציני ים!"

בבית שמע על הים, על אתגרו, על הקשיים ועל המשימות הנוקשות. בבוא העת גויס ל-גדנ"עיים, ותוך החלטה נחושה טרח והגיע לקורס החובלים. והנה הוא כאן, על הגשר שמח בחלקו.

הכבל מעל מיצר מסינה

נ על למיצר מסינה, המפריד בין איטליה לסיציליה, מתוח כבל חשמל וטלפון. אניה שתעבור תחתיו, דומה לפרקים, כי הכבל עשוי לפגוע בה. גם הפעם נמצא מי שידע לנצל את ההזדמנות. מיד עם הכניסה למיצר, נראו שני טירונים העומדים על גשר האניה, ובידיהם מטאטאים ארוי כים. כבר היה מישהו אשר הטיב להסביר להם, כי תפקידם יהיה לתמוך את הכבל ולהרימו, כאשר תעבור האניה מתחתיו.

כיאה לטירונים, התיחסו ה־שניים לתפקידם בכובד־ראש. הם שלחו עיניים קפדניות בכבל ה־קרב, ולא נתנו לבם לאנשי ה־צוות המסתכלים בהם.

האניה חתרה קדימה במים הכחלחלים והכבל הלך וקרר ב־מהירות. הנה היא כבר מתחתיו. שני בעלי־התפקיד החשוב עמלים לשווא, קצרה ידם להגיע לכבל. הם קפצו וניתרו מעלה, הדפו את המטאטאים שבידיהם וניסו שוב ושוב, אולם הכבל הלך והתרחק לעבר הירכתיים...

רק משמעו את הצחוק הבוקע וגואה מכל עברי האניה — הבינו "במה אמורים הדברים", הצטרפו גם הם לצחוק, שפספו ידם, מתנחמים בהפלגה הבאה, כאשר ימנו עם הוותיקים, הנהנים מן המתיחה...

אח"י יפו בנמל ולטה־מלטה

הסעה לסופרמרקט

ל א כל אחד זוכה להסעה במכונית מהודרת, כפי שזכינו בה אנחנו, כבר למחרת השמע הפקודה "גמר עמדות התקשרות", כאשר על פי תור יצאנו לעיר נמלה של מלטה, מצוחצחים והדורים, לבלות את חופשתנו. הנה מגיעה המכונית להסיענו לסופרמרקט "מרקס אנד ספנסר", שבעלותו של יהודי מקומי. "מה יש כאן להפסיד" — הרהרנו לתומנו — "יש לנו לפחות טרמפ להסיענו עד העיר".

צעיר מחונן בנימוסין קידם פנינו. נכנסנו אל המכונית ופתחנו בשיחה. לאחר חצי שעה של נסיעה הביאתנו המכונית אל בית־המסחר.

נכנסנו פנימה ואנו חשים ברחש ובהמולה רבה. זבניות וזבנים מתרוצצים סביב. כסבורים היו, כפי הנראה, שנודמנו "נכדים של רוטשילד", ובדעתם לקנות לפחות את מחצית הסחורה המצויה בבית־המסחר. אנו סוקרים במבטינו את המחירים, שנראים "מפולפלים" למדי, ורוחנו נפלה בקרבנו, שכן לא היה בדעתנו לקנות דבר במעט הדולרים שבידינו.

באנו במבוכה ולא ידענו כיצד ואיך ניחלץ ממצב ביש זה. ההצלה באה לנו ממקום אחר. הנה פנים מוכרות, ישראלי ללא כל ספק. רמזנו לו מצבנו, בלי־דעת כיצד "ניחלץ מן המיצר". זה פנה ונעלם לרגע, ומיד חזר עם בעליו של העסק.

"אין בכך דבר, באמת שאין דבר", אמר בעל העסק, "אולי תחזרו ותקנו בשנה הבאה..." ולא זה בלבד, גם העמיד לרשותנו את המכונית, להסיענו לסיור ברחבי האי מלטה.

כך היתה ההסעה לסופרמרקט "מרקס אנד ספנסר", וכך זכינו בסיור יעים וחביב.

המזכיר בחדר הדוודים

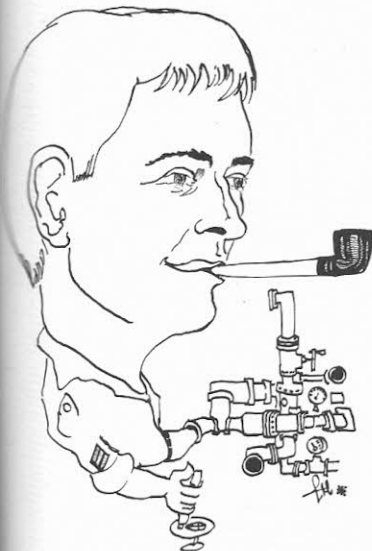
ל אדם הנקלע פעם ראשונה למדורי המכונה, נדמה, כי הוא נמצא לפחות ב"כור אטומי". כזאת גם היתה הרגשתו של רב"ט יעקב, שבתוקף תפקידו, כמזכיר־טירון, ירד לחדר הדוודים כדי לשרוף מסמכים. הסמל האחראי למשמרת, לא החמיץ את ההזדמנות לבצע מתיחה. מיד בבואו לתחתית הדוד, הושלך לידו מאי־שם מפתח גדול־ממדים, שהקפיץ את הקרבן ממקומו. "זה עתה נחלצת ממות בטוח" — הסביר לו אחראי־המשמרת בסבר־פנים רציני. עתה הוליד המארח את המתארח אל הדוד, אל נוכח אש הכבשן המלחכת.

"אתה רואה, יש כאן פנטז מיוחד הנמצא רק באניה זאת. האש מקבלת ניצוצות ממצת חשמלי כאן", והראה בידו על קופסת מתכת מוזרה. "הנה אני סוגר את הברז — והחשמל מפסיק". ואגב הסבר סגר את ברז הדלק והאש כבתה. כעת הורה בידו על ערימה אדומה ומלובנת שמונחת בינו לבין להבות האש. "יודע אתה מה זה?" — "לא, באמת שלא", השיב המתארח.

"זה מה שנשאר מהמזכיר האחרון, שירד לכאן, ולא מצא חן בעינינו — ענה האחראי. המזכיר מיה לשרוף את שיירי נירותיו, ונחפו לעלות בסולם לכיוון הפתח. כאן הגביר האחראי את לחץ הקיטור למניפות. וברגע שפתח הקרבן את פתח הדוד, הועף כובעו באויה, שערותיו השתלחו והזדקרו, וחולצתו נפרשה כמפרש.

"ברוך שפטרנו מענשו של זה" — פלט סמל המשמרת, אינ־אוניס להבליג על פרץ־צחוק גואה.

מאיר פרומקין

במבחנים קשים

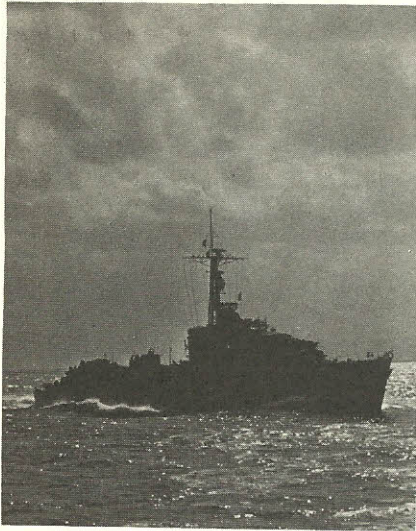
הימאים הותיקים במשמרות-הגשר, ההגה והמכונות, המשיכו לפעול ביעילות, כי אילו הסערה איננה נוגעת להם כלל. הם ביצעו את תפקידם בנפש רגועה ובכוננות מוגברת.

גם הניכי קורס החובלים שומרים על קור-רוחם. הפלגה זו מסכמת את שלב הכשרתם המקצועית. כאן הם מיישמים במרוכז את כל

החומר העיוני והמעשי, שנלמד בשנתיים — כקציני משמרת, כמתמחים במרכז ידיעות-הקרב, בחדר המכונות, וביתר המחלקות של המשחתת — בכל תנאי מזג-האוויר. בפיקוחם של מדריכיהם הם משתדלים בכל מאדם, ובמתח מסוים, להוכיח את כושרם הפיזי ול-הבליט את ידיעותיהם. אין זו הפלגתם הראשונה. לא אחת בעבר הועמדו במבחנים קשים ומתישים, אך הפעם תנתן להם ההזדמנות

להשיט כלי שיט, להפעיל מערכות, להנהיג צוות, לשקול ולהחליט החלטות "על באמת". בזאת יבחנו לקראת הסמכתם כקצינים.

אנשי-הצוות היו להם לדוגמא. הם לא הפסיקו עבודתם בשעות הקשות ביותר של הסערה. "ניתנה לחובלים הצעירים ההזדמנות לראות את הים בכל זעפו, ועתה אין להם כל אשליות בנדון" — הדגיש בתום הסערה מדריך החובלים.

ל א כל הירוקים שבאניה מרגישים בטוב. אצל כמה מהם — מתקפצת קיבתם כי קרבם ואותות הבחילה ניכרות היטב בפניהם. "החזיקו מעמד" — נשמעות עצות נדיבות. "לא יעזרו הפילולים למיניהם — רק הרצון החזק יעמוד לכם בפרץ". וישנם גם מעטים שהבחילה מתגברת עליהם והם "מאכילים את הדגים". בחדר המכונות מנהמות כתיקנן הטורבינות בעלות 20,000 כוחות סוס. הן למעשה שומרות על הפלגתה התקינה של האניה. צוות המכונאים מתורגל היטב ויודע מלאכתו. הוא שוקד על בעירת התנורים, על לחץ הדוודים ועל מהירות הסיבובים.

"טול מהמשחתת את מכונותיה והיא הופכת לקליפת שום בים, ללא כלי שליטה" — מתגאה קצין המכונה הראשי.

ואז, כאשר נח הים מזעפו ומקצפו — באה עליו דממה דקה. את מקומן של ארשת החומרה, הליאות והמאמץ — ירשו חיוך של סיפוק, רגשות של נצחון, בהתמודדות עם איתני הטבע.

אכן, האימונים המפרכים, התרגילים הבלתי פוסקים של כל הצוות, בהפעלתם של עשרות המכשירים, חדרי הבקרה, מחסני התחמושת, המחשבים והמכמי"מ ומתקני האלחוט — כל אלה נועדו לתכלית אחת ויחידה — להפעיל ביעילות את קני הירייה של המשחתת ולעשות מלאכתם אמונה, בעת הצורך.

המשחתת שטה נינוחה לקראת נמל-הבית, הנראה באופק. נשלמה הפלגת אימונים שיגרה תית נוספת.

סופה

סופה
מתי יבוא סופה
הים יצא לפתע
במחול שדים
ואנו גמדים
תועים בלילה קר
ביער של גלים נסער
והספינה
גונחת עיפה
ורוח של סופה
שואגת מיבבת.

סופה
מתי יבוא סופה
הים רוגש בזעף
של רוחות וכפור
חוגג כמו שיכור
ומאיים הוא כי
אותנו על שרטון יקיא
והגלים
עולים מתהוללים
יחדיו משתוללים
עם גשם בשמים.

סופה
מתי יבוא סופה
מתי יחדל הים
הזה סביב לרוגש
ובחימה לזעוש
מתי יפוג קצפו
של שר הים בזעפו
ושוב הים
ינוח מנוחם
כחול ומנומנם
עם שמש מלטפת.

י. רוטבליט

20
שנה
לקומנדו הימי
**מפגש
לוחמים**

וסטלגיה. אכן יום מלא נוסטלגיה. אורה כללית של רוממות-רוח פנימית שקטה. מפגש משופע זכרונות על מעשים ומבצעים נועזים; על לוחמה בלתי שגרתית בכלי שיט זעירים ובכלי נשק דלים; על אחוות לוחמים, ידידות וריעות; על דבקות במשימות ללא תנאי, ועל כושר ההמצאה, כתחליף לאמצעי-לחימה נאותים.

ספיחות על-גב הדדיות וחיוכים מלבבים קורנים חמימות. "החברה" מגלגלים סיפורים וציזבטים נשכחים — על גלי החוף, על אימונים מפרכים, על חולות קיסריה "שחדרו לנשמה", על מסיבות ה-13 משופעים התלהבות-נעורים, ועל חן הבנות. פה ושם העלתה מדות כרס קטנה, פה ושם מכ-סיפה פיאת שיער, אך אין ניכר רישומן של קרחות. רוב רובם דקיגו, שריריים, זקופים כיאה ללוחמים. מפליא, הזמן כמעט ולא נגס בהם.

תחרויות ספורט. "הג'מעה" במלוא אונם — אצים רצים בשטח כאיילות. סירות הגומי מורדות לים. עליצות-נעורים אופפת את המקום, כאילו נת-רחש הכל לפני 20 שנה. חותרים במרץ ומזמזמים "טובל הימין"... והמפרץ — רגוע ושקט.

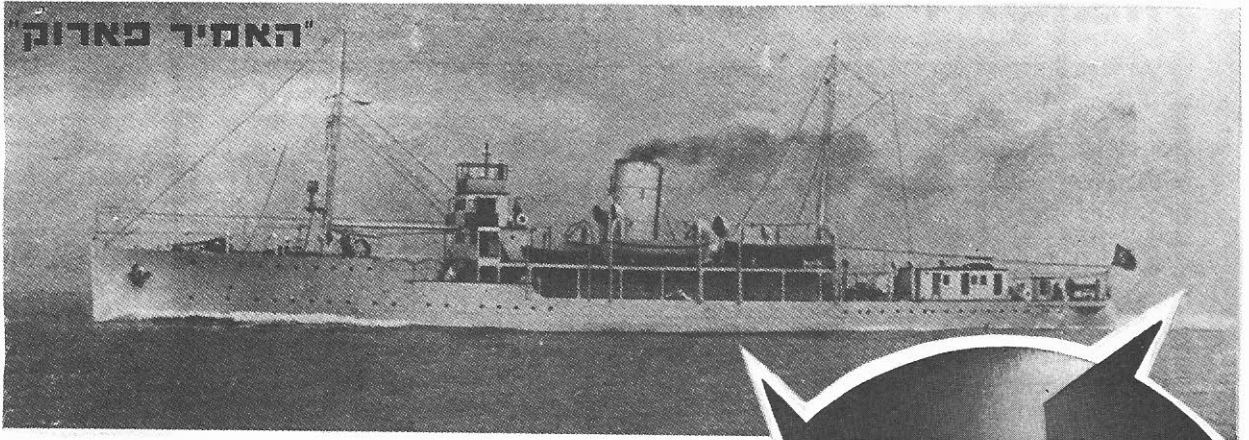
הדור הצעיר משתובב בשטח, כבתוך שלו. זכות אבות — לא כן? הרעיות לובשות ספורטיבית, מוצ-

איר

ב שלהי מלחמת הקוממיות, ב-22 באוקטובר 1948, מול חוף עזה, הטביעו לוחמי הקומנדו הימי של חיל-הים, את אנית-הדגל "האמיר פארוק", וכן פגעו בשולת-מוקשים.

אין ספק שחלק ניכר מהצלחתה המזהירה של הפעולה, יש לייחס לתנאי הלוחמה הנוחים ולגורם ההפתעה. אך אין גם להתעלם מהעובדה, שמפקד המשימה ידע לנצל תנאים אלה באופן נבון ונועז.

הצלחה זו גם מאשרת, שחבלה-ימית איננה מבצע שגרתי והיא מותנית באומץ-רוחם ובתושייתם של הלוחמים. דרכי-לחימה בלתי-שגרתיים אלה תאמו את אמצעינו המוגבלים ואת התנאים המיוחדים, ששררו בזירתנו במלחמת הקוממיות, עקרונות שמקובלים בחלקם גם כיום. להלן תיאור המעשה, כפי שספרו הלוחמים, במפגש-ריעים, במסגרת חגיגות 20 שנה לעצמאות ישראל.

כך טובעה "האמיר פארוק"

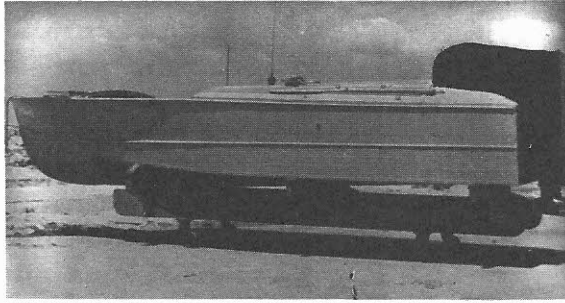
יכולנו להרשות לעצמנו לאבד לוחמים בפעולה, מה עוד שהיו סיכויים כלשהם לאספם. היה בכך גם משום עידוד-מוסרי לחבלנים שלנו. מובן, שהר-גשתו של לוחם היא שונה כאשר הוא יודע שיעשה כל מאמץ לאספו לאחר הפעולה. שיקול זה גרם להכנת סירה מיוחדת לאיסוף-המבצעים, לאחר ביצוע התקפה, בבוא העת".

התקיפו בכל הכוח

ב 19 באוקטובר 1948 הפליגה דרומה שיטת חיל-הים, שכללה את האניות "הגנה" (ק. 20) "ווג'וד" (ק. 18), "גנה" (ק. 26) ו"מעוז" (ק. 24) לעיקוב אחרי אניות-אויב. ביום האחרון של ההפלגה, הוא ה-22 באוקטובר, נתגלו מרחוק שתי אניות-אויב ליד עזה. אלה היו "האמיר פארוק", אנית-הדגל של הצי המצרי ושולת-מוקשים שליוותה אותה. תוך ציפיה להנחיות, מול אניות האויב המרוחקות, בשעה שש ועשר דקות אחת-צ, התקבל מברק ממפקדת החיל: "תקפו את האויב בכל הכח". בין אחי "ווג'וד", אנית-הדגל של השייטת, לבין אחי "מעוז" נושאת הסירות, הוחלפו מברקים. מפקד השייטת החליט, שלוחמי הקומנדו הימי יפעלו באופן עצמאי נגד אניות-האויב, וכל השייטת תהיה בריחוק 10 מילין ממקום הפעולה, נכונה להטיל את עוצמתה למערכה, במקרה הצורך.

ל קראת מבצע "יואב", אשר היה אחת הפעולות לשחרור הנגב, על כל מרחביו, הוכנה גם הזרוע הלוחמת לאבטחת החזית הימית. במסגרת כוח-משימה זה רוכזה בנמל יפו גם יחידת הקומנדו הימי. היא הודרכה בהפעלת סירות-מחץ שנרכשו ע"י רב-חובל זאב-הים, מעדפי מלחמת העולם השנייה, בשליחות מיוחדת. את כל עבודות האחזקה וההכנה של כלים אלה עשו הלוחמים עצמם, וכאנית-האם לעת הצורך, נבחרה אחי מעוז (ק. 24) בשל ירכתייה הרחבים והנוחים לקליטת ולהורדת הסירות.

סיפר יוחאי בן-נון, מפקד היחידה דאז: "תוך כדי ההכנות והתכנונים בקשר לסירות-המחץ, התעוררה בעיה עקרונית: בארץ בה ייצרו את הסירות, לא נקטו אמצעי-איסוף לשם הצלת הלוחמים, לאחר הפעולה. שם היו מציידים את החבלנים בציד-הצלחה מינימלי. וכל איש דאג לעצמו בתום המשימה. אנו לא

הסירות הנפיצות

הסירות הנפיצות הן קטנות במדיהן, אך מהירותן גדולה. בחלקן הקדמי — רבע טון חומר נפץ מרסק.

הלוחם הנוהג בסירה יושב מאחור, ליד ההגה, כשהוא נשען על המצוף, המחובר לסירה מאחור. שליפת ניצרה אחת, מחמשת את חומר הנפץ, שליפת פין ברגע הקריטי כ-100 מטרים מהמטרה, משחררת את המצוף עם הלוחם הקשור אליו, כדי שלא יתפוצץ עם המטען אל דופן האניה. המצוף חיוני, כי אסור ללוחם לשהות במים בזמן ההתפוצצות, בגלל הדף המים. על מצוף זה מחכה הלוחם לסירת האיסוף.

מלבד כוח ההפתעה שלה אין הסירה מוגנת וכל כדור זוהר עלול להעלותה באש.

אח"י "מעוז" גפרדה מהשייטת והתבקשה על ידי מפקד המשי" מה להגיע בחשאי למקום המרוחק 7 מילין מצפון-מערב לעזה. בערך בשעה 9 בערב הורדו מעבר לדופן שלוש סירות-המחץ, וסירת האיסוף. אח"י "מעוז" עצמה נשארה בהאפלה מלאה, שלא תתגלה. סוכם, שכעבור שעה תפעיל פנס-אור קטן, כדי שהלוחמים ימצאו אותה ללא-קושי לאחר ביצוע משימתם.

"הים היה שקט, השמים בהירים, והראות טובה" — המשיך יוחאי — "הסירות עטו במהירות של 12 קשר במבנה מכונס. היו לי שני שיקולים: ראשית — האפשרות להשיט את הסירות לאותה הנקודה לאורך החוף, דרומה, כדי להבטיח את ההיתקלות עם האויב, ושנית — כיוון שהירה עולה בערך בשעה 9 בערב, היו חייבות האניות להימצא בינינו לבין הירח, כך שקרן-האור שמטיל הירח על פני-המים, יבליט את צלליותיהן של האניות, בעוד ואנו לא נתגלה".

אין דרך חזרה

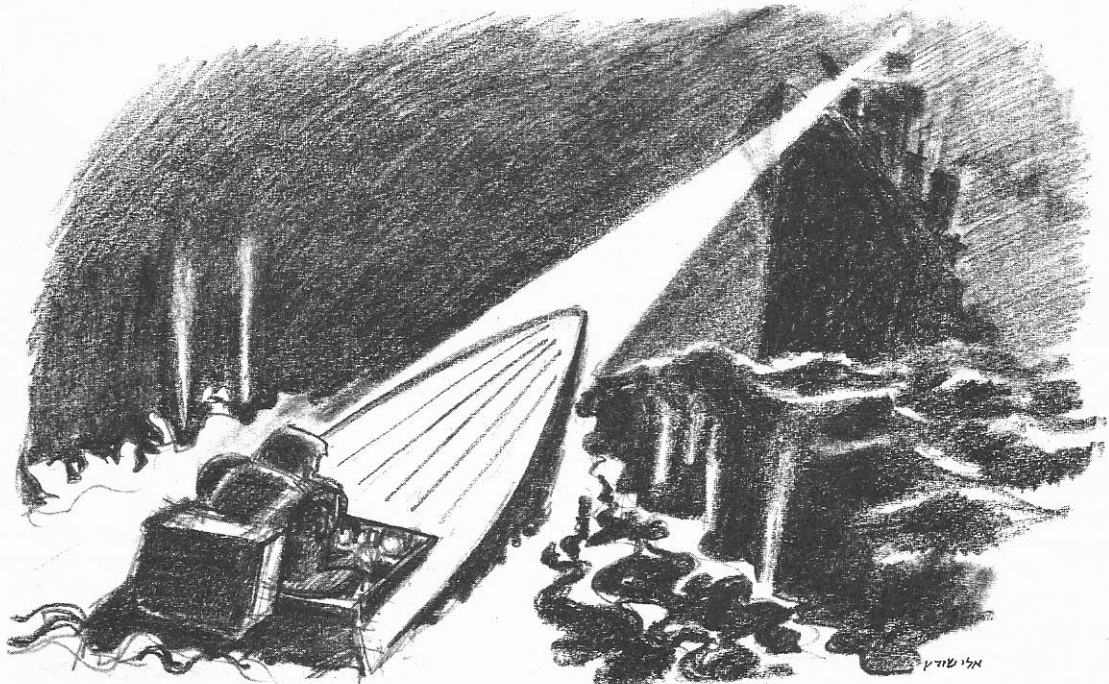
כעבור זמן מה נראו אניות האויב, אשר עגנו כ-2 קילומטרים מהחוף, כשמרחק של כ-500 מטר מפריד ביניהן. מבעד משקפת אפשר היה לראות מלחים מצריים חבושי קסדות פלדה ליד התותחים, מורידים קניהם לעבר השייטת הישראלית המרוחקת. בשולת-המוקשים נראתה פעילות מקבילה.

היה סיכוי כלשהו להלום באניות, אך הסיכוי להיאסף לאחר-מכן היה אפסי כמעט.

הסירות נעו בטור עורפי. הובילה סירתו של המפקד, אחריה הסירות של זלמן אברמוב, של יעקב ורדי, ולבסוף סירת האיסוף, כאשר יצחק ברוקמן מגווט ויעקב ריטוב משמש צופה ומקלען.

אנגלי זיעה קרה בצבצו על מצחם, אך קור רוחם נשמר. לפי התכנית היה על סירתו של אברמוב להסתער על "האמיר פארוק" ומטרתו של ורדי היתה שולת המוקשים. יוחאי בסירתו פיקח על המבצע, ובמקרה של שיבוש, היה עליו להחליט איך לנהוג. על סירת האיסוף של ברוקמן וריטוב הוטל התפקיד לשוט בעקבות המסתערים, כדי לחלץ אותם לאחר ביצוע המשימה.

שלווה עמוקה ירדה עליהם, אולי בהשפעת משקה הרום בו הצטיידו, ואולי התרוממות והתעלות רוח, שאכן אין דרך חזרה.

לפתע נדלק זרקור בשולת המוקשים...

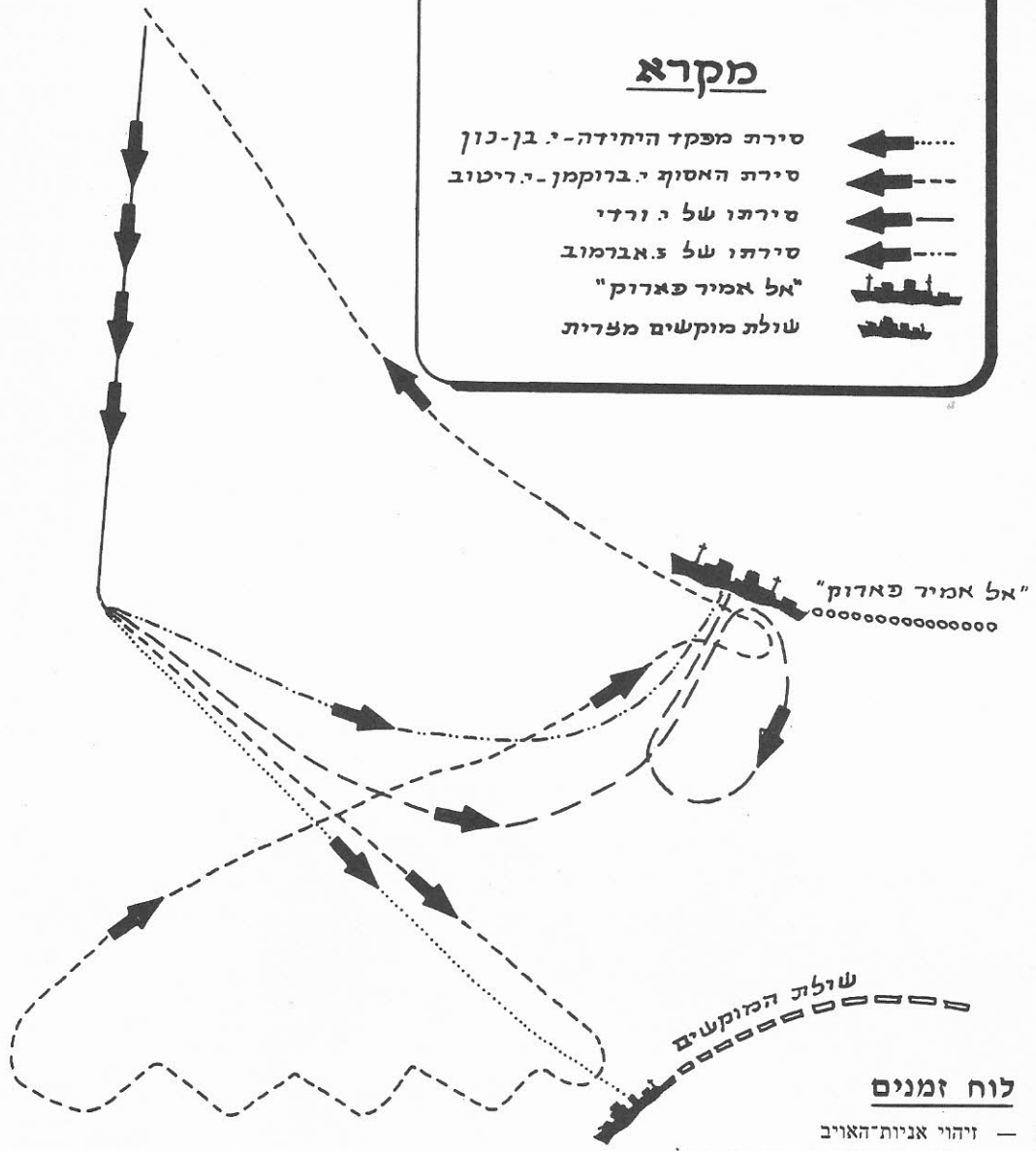
טבוע "אל אמיר פארוק"

22.10.1948

התקפת סירות התבלה

מקרא

- ←..... סירת מפקד היחידה - י. בן-כוכן
- ←- - - - סירת האסוף - ברוקמן - ה. ריטוב
- ←- - - - סירתו של ה. ורדי
- ←- - - - סירתו של ז. אברמוב
- ←- - - - "אל אמיר פארוק"
- ←- - - - שולת מוקשים מצרית

לוח זמנים

- 1730 — זיהוי אניות האויב
- 1810 — מברק מהמפקדה: "תקפו בכל הכוח"
- 1835 — מפקד השייטת מחליט שסירות המחץ יפעלו באופן עצמאי
- 2110 — הסירות מורדות מאח"י מעוז
- 2150 — צלליותיהן של אניות האויב מתגלות לעיני הלוחמים
- 1000 — סירות המחץ מזנקות
- 1055 — הלוחמים נאספים עליידי סירת האיסוף וחוזרים לאנית האם

אל שפיר

ארבע הסירות שטו, בשקט ובעלטה, לעבר מטרתן עם המטען האדיר של חומר־נפץ מרסק, כדי להתקיף באמצעים בלתי מקובלים. "פעל"! פקד המפקד, כחצי קילומטר לפני ספינת האויב. הרגע הגורלי הגיע.

ספר אברמוב:

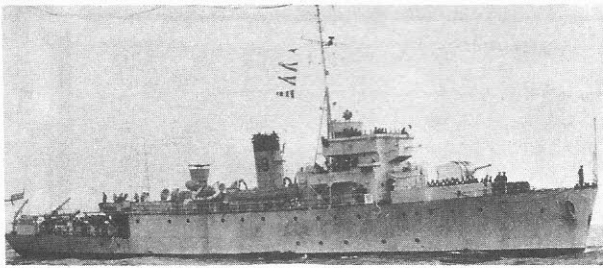
"זינקתי עם סירתי כקליע, במהירות של 70 קמ"ש, לעבר הדופן של "האמיר פארוק". הסירה השאירה שובל מים לבנים ומקציפים... המטרה הלכה וגדלה במהירות. ישבתי צמוד למצוף וכוונתי אות סירת־התופת ללב אנית־הדגל. עוד 300 מטרים... 200 מטרים... אש בלתי מכוונת נתכה לעבר סירתי... 150 מטר... 100 מטר... האניה נראתה עצומת ממדים עתה, ואפשר היה להבחין את כל תויה בבירור, כשמלחים מבוהלים נראו מתרוצצים על הסיפונים. לאחר ששחררתי את ניצרת־המצוף ואת ידית ההפעלה של חומר־הנפץ, הטלתי את עצמי למים.

"אך עוד ושבר — המצוף לא משתחרר! אני בטוח שבהיותי במים אקרע לגזרים מהדף שיבוא מהאניה לאחר הפגיעה. אולם לפתע נתקלתי במצוף, בדרך נס. נראה שניתק לאחר־מכן. "לא שמעתי ולא הרגשתי כל התפוצצות, אך פתאם שמעתי בבירור רעש של חדירת מים וקול אופייני של שחרור קיטור. "האמיר פארוק" החלה מתכסה בעשן לבן וסמך, ותותחיה ירו אש־סתמית לכל הכיוונים. חרטומה עלה, ולפתע הודקפה והחלה שוקעת".

המשיך ורדי:

"יצאתי מיד לאחר אברמוב, אך בטעות הסתערתי גם אני על "האמיר פארוק", במקום על שולת־המוקשים. במרחק של 150 מטרים מהאניה, שלפתי את ניצרת הבטחון של חומר־הנפץ, ובמרחק של 90 מטרים בערך משכתי בידיית המצוף, אך המצוף לא נותק. הלמתי בו, ללא הועיל. ראיתי את עצמי נגרר למרכז הפיצוץ".

"באותו רגע קריטי, תוך שבריר של שניה, החלטתי לסובב את ההגה במלוא כוחי, כדי לבצע סיבוב שלם נוסף, ולהסתער שנית במלוא המהירות לעבר דופן אנית־הקרב, כשחומר־הנפץ עומד להתפוצץ בכל רגע. הזמן שעמד לרשותי היה כשלוש דקות וחצי. תוך עשיית הסיבוב המסחרר ראיתי קיטור פורץ מירכתי האניה. זו היתה הפגיעה המדויקת של אברמוב שחיסלה למעשה את אנית האויב. במרחק של 100 מטר מהאניה קפצתי למים, בלי שאדאג למצוף. כשעליתי על־פני המים מצאתי את עצמי בין מאות מצרים, כשלהבה גדולה עולה ממרכז האניה והיא כולה אפופה עשן. השתדלתי להתרחק מהמצרים, כשלפתע נתקלתי במצוף, עליתי עליו וציפיתי לסירת האיטוף".

שולת המוקשים שליוותה את "האמיר־פארוק"

אור זרקור מסנוור

מסיים סיפורו יוחאי בן־נון:

כאשר הבחנתי בטעותו של ורדי החלטתי להתקיף את שולת־המוקשים, שנותרה ללא מתקיף. לפתע שינתה שולת־המוקשים את כיוונה והחלה להתקרב אלי במהירות, כשהיא פותחת עלי באש מכל כליה. שלפתי את ניצרת הבטחון והסתערתי על האניה. לפתע נדלק בשולת המוקשים זרקור, ואורו סינוור את עיני לחלוטין. משכתי את ניצרת המצוף... אך הוא איננו משתחרר... אני מטיל את עצמי למים, אך הנני נגרר במים אחר החבל הקשור למצוף. למולי ניתק החבל לאחר 20 מטרים של גרירה, ועוד הספקתי לראות את חרטום אנית־האויב מטלטל באור לגובה מחמת ההתפוצצות. לא עבר זמן רב עד שאספה אותי סירת האיטוף".

סיפר את סיפורו יצחק ברקמן:

"כאשר הבחנתי ששתי סירות יוצאות לעבר "האמיר פארוק", זו אחרי זו, בניגוד למתוכנן, תיארתי לעצמי שורדי מתכוון לאסוף את אברמוב לסירתו, ולכן יצאתי לכיוון שולת־המוקשים. במרחק של 30—40 מטר הבחנתי בראשו של יוחאי, אספנו אותו והתרחקנו במהירות כשיורים עלינו מתותחי 20 מ"מ. היריות לא פסקו עד ששינינו את כיוון השייט".

"הסיבה לכך היתה פשוטה. שובל המים, אותו הותירה סירתנו בשעת תנועה מהירה, גילתה אותה. עם שנוי הכיוון הצלחנו להתחמק מתותחי שולת־המוקשים והתקדמנו לאנית־הדגל. לפתע שמענו קריאותיו של אברמוב, ולא הרחק ממנו שכב על המצוף ידידנו ורדי. עברנו בין מאות ימאים מצריים, ובשעה 1030 בלילה פנינו לכיוון אנית־האם, נרגשים ונסערים".

על הטבעת "האמיר פארוק" הוענק ליוחאי בן־נון "אות הגבורה" של צה"ל, ובהמשך השנים נתמנה למפקדו של חיל הים.

מימין לשמאל: רב־אלוף דורי, יצחק ברקמן, יעקב ורדי, דוד בן־גוריון, ראש הממשלה דאז, יעקב ריטוב, יוחאי בן־נון וזלמן אברמוב.

שבילי אימוץ

מאז מלחמת ששת הימים, עם התפרסותו של החיל בבסיסים רבים, ועם ריבוי ההפלגות בנתיביים רחוקים, מפעיל קומץ קטן של פעילים נמרצים מאות מתנדבים, עשרות מוסדות ציבוריים, ארגונים ומפעלים בחיפה, כדי להיטיב עם חייליו המאומצים.

תוך כדי שיתוף-הפעולה נוצר קשר חמים ומניב-ברכה בין חיילי היחידות לדואגים להם, לא רק כדי למלא תוכן ונועם את זמנם הפנוי בבסיסים ובכלי-השיט, אלא גם כדי להטות אוזן לפניותיו של החייל הבודד ולבעיותיו האישיות.

הספקת ריהוט למועדונים, מתן מקררים וממזגי-אוויר לאיזורים החמים, מכונות הקרנה רבות וסרטים לאין ספור לכלי השיט, הזרמת מקלטי רדיו מכל הסוגים לבסיסים, גינון מחנות והקצבות שונות לאי-רועים יחידתיים — אלה רק מעט מתרומותיהם הרבות.

הטיפול בהשגת כל אלה דורש מסירות ללא-קץ, זמן יקר, מאמץ אישי וממון רב. מה מריץ אותם לעשות מעשיהם הנדיבים בהתנדבות ובלהט נפשי?

שותפות הגורל, ובעיקר אהבת הזולת, הם המניעים הבסיסיים להזדהות העורף האזרחי החיפני עם חייליו שבגבולות הימיים. למעשה — זאת חזית אחת, והיא אשר תורמת להערכה הדדית מתמדת.

הענקת שי ליו"ר ועדת האימוץ, מר בנין, בהגיעו לגיל 70 — ילדו: גבי מלכה לוינזון, נציגת הוועד הארצי למען החייל, וקציני החיל

מר שלמה תבורי, יו"ר הוועד למען החייל, מקבל שי על סידור חדר תרבות באחד הבסיסים

בחדר התרבות של יחידת הצוללנים

מאזינים לדברי ברכה

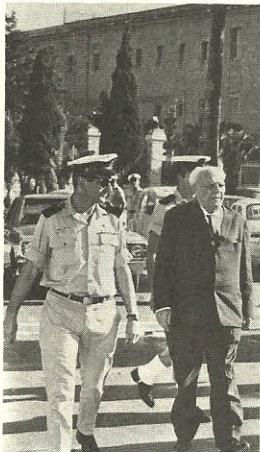
* באמצעות הוועד למען החייל תרם "אגוד השומרים" בחיפה חדר תרבות נאה לאחד הבסיסים של החיל. מזכיר אגוד השומרים במועצת פועלי חיפה הסביר, שעל אף התורמים אינם משופעים בעודפי תקציב, נחלצו להעניק את שיתרומתם משום הסמליות שבין שומרי הלילה ביבשה לבין בניהם השומרים על פני המים. לחדר התרבות ניתן ריהוט מובחר, מכשיר טלוויזיה ומקלט רדיו.

* עובדי משרד מס ההכנסה בחיפה הקדישו, ב"אמצעות הוועד למען החייל, את הסכום שנועד למסיבה, לצורך רכישת מקלטי רדיו, מאיכות מעולה, עבור בסיסים וכלישיט מרוחקים.

* במסגרת פעילותה של ועדת האימוץ העירונית תרם "אגוד הסוחרים" בחיפה עבור חדר התרבות של הצוללנים: ארון ספריה ובו כ-2000 ספרים, ריהוט נאה, מכשיר טלוויזיה ומקלט רדיו מובחר.

* חברת הבטוח "סהר" העניקה מקלט טלוויזיה כשי ליחידת הטרפדות של החיל, כאות הוקרה על שהצילה מטביעה את ספינת הדיג "שחף". לולא עזרתה של הטרפדת היתה הספינה טובעת.

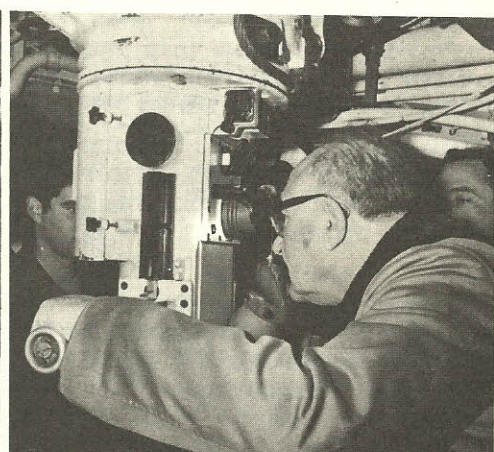
* צעירי חברת הנוער ע"ש אח"י "דקר" בקריית מלאכי הגישו שי ליחידת הצוללנות.

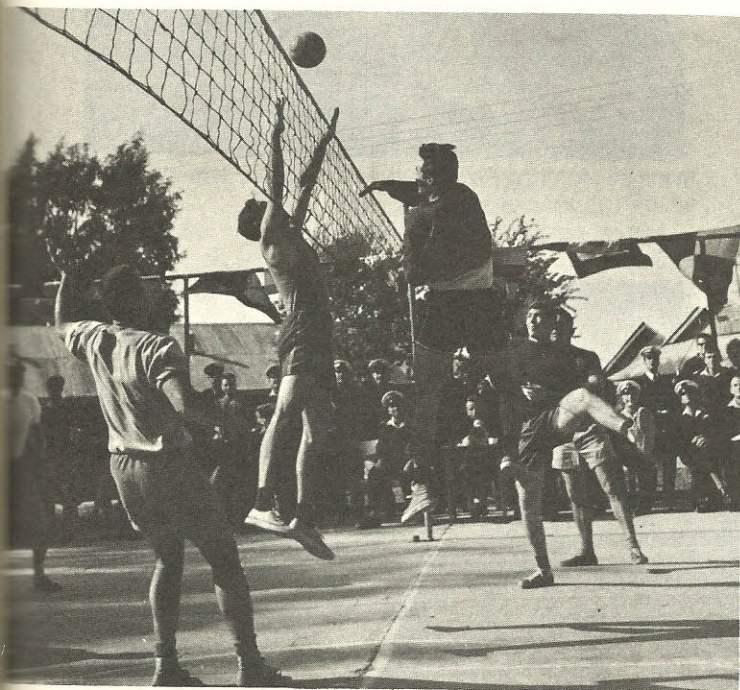
שר החינוך מר ארן
מבקר בחיליהם

שר הבטחון סוקר משמר כבוד

ראש הממשלה מר לוי אשכול ז"ל, בעת
ביקור בצוללת

מפקד ספינה בריטית
מבקר במפקדת החיל

הועד למען החייל מארח חיילי ח"י.

קצין חינוך ראשי מבקר ביחידת הצוללנים

הספורט בחיל

חלק ניכר מזמנן הפנוי של היחידות בחיל מוקדש לחינוך הגופני, לפעולות ספורטיביות שונות ולהתחרויות.

פעילות רבה זו הביאה להקמת מתקן מתחים באחד מבסיסי ההדרכה של החיל, וכן סופקו אביזרים לאמון ג'ודו וקרטה למדריכי הקומנדו הימי. בבסיס אשדוד הותקן מגרש ספורט משולב.

בחדשים האחרונים הרבו היחידות להתחרות ביניהן: — בתחרות כדור-סל נצחה קבוצת המספנה: בכדור-עף זכתה קבוצת מדריכי הקומנדו הימי; בכדור-רגל נצחה היחידה הבסיסית בתוצאה של 3:4. בריצת 100 מ' השיג סמל טוני תוצאה של 12,2 שניות, ובריצת 3000 מ' נצח ט' שמעון כספי, שעבר את המרחק ב-32,5:10 דקות.

בתום התחרויות העניק אחד המפקדים את המדליות לזוכים.

בית המלח

* בבית המלח נערך טקס צנוע לאחר שיפוץ מרכזי השכלה בבית. עם הרחבת שטחן של 3 כתות נוספו למעלה מ-100 מקומות לימוד. ראש ענף ההשכלה ציין בדבריו ברכתו, שמרכז זה נחשב כאחד ממוסדות הלימוד המסודרים והמאורגנים ביותר במדינה במתן שריוותיו למבוגרים, בשעות הערב.

ועי החיל · איוועי החיל · איוועי החיל

משלחת המגבית מצרפת על סיפון משחתת

סגן שר הקליטה מר אליאב בעת ביקורו בחיל־הים

שי לצוללנים מקבוצת נוער

עכש סיום קורס החובלים

מפקד החיל הדגיש, לעומתו, את המרכיבים הבסיסיים, אשר הופכים את כלי השיט לספינות מלחמה. זאת יושג, כאשר יוגשם השילוב בין האדם, המכונה והנשק.

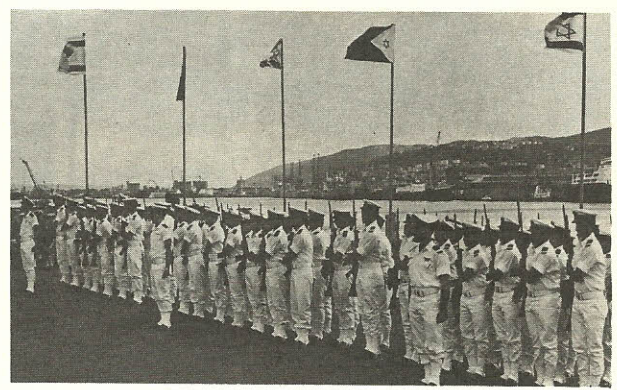
הידע מאפשר ניצול היתרונות הטקטיים של הספינות והכרת המערכות השונות של הכלי; חיוני גם להכיר את האויב על יתרונותיו וחסרונותיו. המסירות משמעותה — טיפול מתמיד בכלי השיט, כדי שיהיו תמיד בכוננות מלאה; ורוח הצוות תושג על ידי טיפוח רוחם של אנשי הספינה לקידום רמת לחימה גבוהה. על החובלים לשמש דוגמה לצוותים בכוננות לכל, ועליהם להצטיין בגישתם האנושית, המכבדת את האדם — סיכס מפקד החיל.

בתום דברי הברכה וסקירת מסדר החובלים ענד ראש המטה הכללי את סיכות החובלים לחניכים המצטיינים, ומפקד הקורס והמדריכים ענדו אותם ליתר בוגרי הקורס.

אכן, תוספת נכבדה ורבת משקל לסגל הקצונה של החיל.

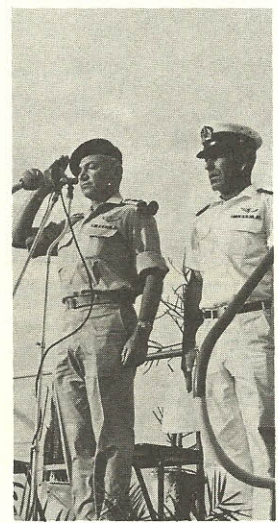
אחר הפלגת אימונים של בוגרי קורס החובלים, למשך כמה שבועות באגן הים התיכון, ולאחר ביקורים במלי חו"ל כשגרירים בלתי מוכתרים של המדינה, ניצבו המסיימים בטכס מרשים, באחד הבסיסים של נמל חיפה.

מאחריהם התנדדו קלות כלישיט שונים והספינות החדשות, כשעל סיפניהן ימאים ומפקדיהם בתלבושתם החגיגית, מוסיפים לאוירת השמחה הכללית. זהו ציון דרך חדשה לבוגרי הקורס. מרגע זה ואילך הם חזלים להיות חניכים ומתחילים שלב חדש בהתקדמותם הימית.

רבים נאספו במקום הטכס, אליו הוזמנו ההורים ובני המשפחות, גם נציגי צה"ל ומוסדות בטחוניים, נספחים ועתונאים. הנה חותכת את האויר שריקה חדה של משרוקית רבי-המלחים, המבשרת את בואם של ראש המטה הכללי, מפקד החיל והנלווים אליהם. החובלים ממתחים עצמם זקופים, נשמעים פקודות והסברים לקהל.

בתחילת הטכס הבלית ראש המטה הכללי את חלקו הרב של החיל בשמירת גבולות המדינה. הגבול הימי התארך, ומלבד הפתעותיו וסכנותיו המחייבות מקצועיות מירבית, הרי עומד צי ישראל מול אויב, המתנכל לריבונתנו. יתרוננו של החיל הוא בעיקרו באיכות לוחמו, אשר יפעילו כלים חדשים וחדשים המעידים על התעצמותו לקראת מבחן, אם יבוא.

חידושים ימיים

ים של צינורות על מיכלית הדלק החדישה "אוניברס אירלנד",
בת 312,000 טון. נבנתה ביפן.

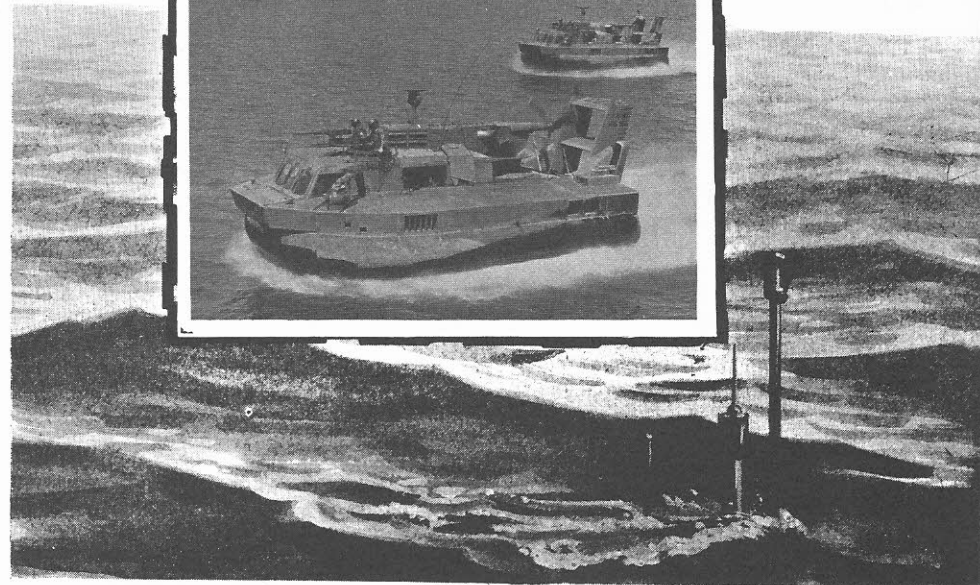
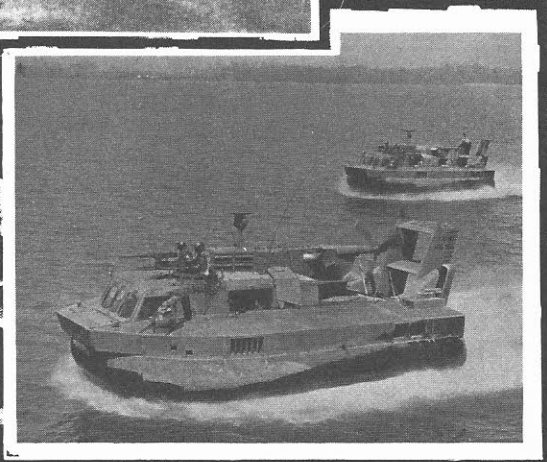
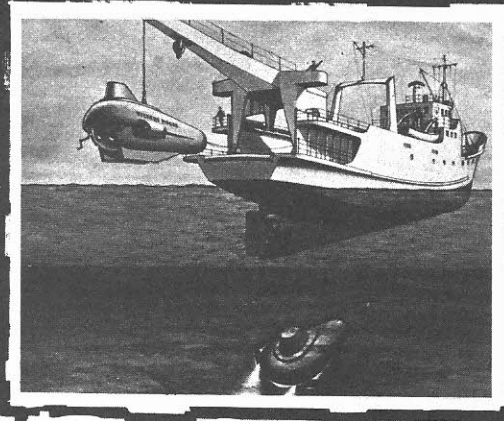
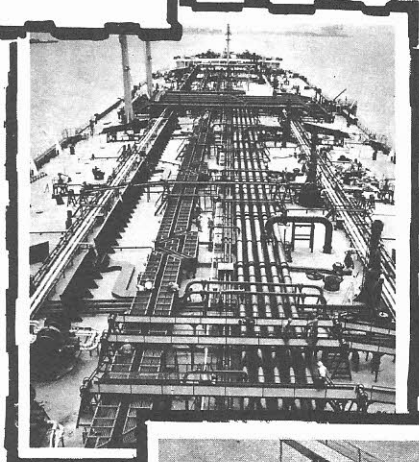
צוללת מתוצרת קנדה בת-צוות של 3 איש. מיועדת למבצעים שו-
נים ופעולות הצלה על פני קרקע הים. היא מופעלת ע"י סוללות
ומהירותה עד 5 קשר. בבניה דגמים שיגיעו לעומק עד 2000 מטרים.
בצילום — תיאור גרפי של אנית האם, וכן פעילות הצוללת על
קרקע הים.

צוללת זעירה מתוצרת ארה"ב. מיור
עדת לאנשי צפרדע. היא בעלת כשר
תמרון רב, ומהירותה 2,5 קשר.
משקלה חצי טון. אורכה כ-13 מטר
והיא מופעלת ע"י סוללות.
הצוללת מסוגלת לצלול עד לעומק
של 50 מטרים, ומיועדת לחיפושים,
למחקר ולהצלה.

כלי רחף חדיש מדגם SK-5 מתור-
צרת ארה"ב. משקלה 5 טון, ומהירו-
תה מעל 40 קשר.
הכלי מונע ע"י טורבינת גז בעלת
הספק של 1150 כ"ס.
אורכה — 13 מטרים, רוחבה — 7
מטרים וגובהה מעל פני המים — 5
מטרים.

בספנות הישראלית

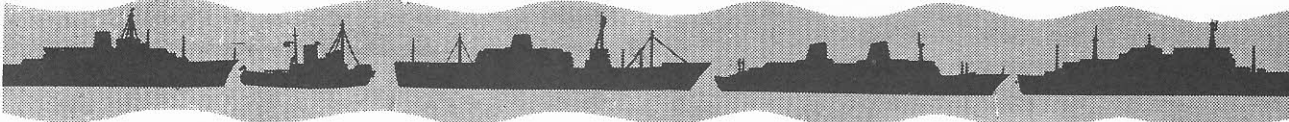
השנה שחלפה היתה רווחית לספנות. הפדיון הגיע לחצי מיליארד לירות לעומת 365 מיליון לירות בשנים האחרונות. כתוצאה מכך הוזמנו, בין היתר, מיכליות-דלק ענק בנפח של 270 אלף טונות כל אחת.

בצי הסוחר משרתים כיום כ-5000 ימאים — 38% מהם זרים. העתודה הצעירה לצי, ב-15 בתי-ספר שונים במדינה, מסתכמת ב-2000 תלמידים.

בפיתוח נמלים הושקעו ב-7 השנים האחרונות 240 מיליון דולר, ובשנים הקרובות יושקעו 70 מיליון דולר נוספים.

בסוף שנת 1968 מנה צי הסוחר הישראלי 111 אניות, בנפח כולל של 1,5 מיליון טונות, בהן הושקעו 350 מיליון דולר. חלקו מכלל הובלות סחיר-חוץ של המדינה, כולל אניות חכורות ע"י חברות ישראליות, מגיע ל-61%, ויש בכך הישג נכבד.

בהתאם לתכניות משרד התחבורה, יעלה צי הסוחר בשנות ה-70, בנפח של 3 מיליון טונות מעמם בקירוב, וההשקעה הכוללת תסתכם בחצי מיליארד דולר. יש לציין, שבשנים האחרונות התפתח ענף אניות הקירור, וכיום יש בצי הישראלי 14 אניות מסוג זה ועוד 9 נמצאות בבניה ותכנון. יהיו להן, בעתיד הקרוב, ערך רב בתובלת הקירור הבינלאומית.

* משלחת צוללים משותפת, מישראל ומאנגליה, ביצעה סקר ומיפוי באי האלמוגים, המרוחק 10 קילומטרים דרומה לאילת. מגמתה לחשוף את סודותיו של האי — גיזרת פרעון — הנחשב לאחד הנמלים הקדומים בעולם.

* צוללים מחברי האגודה לארכיאולוגיה תתי-ימית, העלו מן הים בחוף כפר-זמיר (סמיר) בקרבת חיפה, שורה של מימצאים: כד עשוי עופרת, חלק של עמוד-אבן, ששימש בתקופה קדומה כמשי-קולת נגדית במנוף ספינה, עוגן רומי-ביזנטי, וכן חלקי כדים ביוזנטיים עשויים חרס.

* שרידי ציוד מספינה עתיקה, מהמאה החמישית, נתגלו בים לא הרחק מהחוף, ליד תל-שקמונה. מהים נמשו כעשר מטבעות, קערה חרס ביוזנטית, ועוד שרידים אחרים.

* מימצאים מתקופת ההיקסוס נתגלו בחפירות ביבנה-ים: ביניהם שרידי מתחם מבוצר, המתייחס לתקופה האמורה (1500 — 1720 לפני הספירה), וקברים עתיקים של יהודים.

* תחנה למחקר באוקיאנוגרפיה נפתחה באילת, ותעסוק בפיתוח מחקרים בתחומי הגיאולוגיה הימית, אוקיאנוגרפיה פיסיקלית, הכימיה והבקטריאולוגיה. מדעני התחנה מבקשים לרכוש ציוד אלקטרוני, לצורך האונה לצוללים של בעלי-חיים ולצילומים באמצעות טלוויזיה.

רסיסים

* ספינות המשמר החדשות והמהירות, שהוזמנו ביפאן עבור משטרת החופים בישראל, הגיעו לחיפה באניה "יפר". על כל ספינה ישרת צוות של ששה איש. שמות הספינות: "קדמה", "ימה", "צפונה" ו"נגבה".

* שמונה דייגים לבנוניים ושתי סירות נתפסו במימי ישראל מול נהריה על-ידי משמר משטרת החופים, שסייר באיזור. בחקירתם סיפרו הדייגים, בני 50 — 30 שנה, כי הגיעו למימי נהריה לצורך דיג.

* הצי הסובייטי בים התיכון — להגנת מדינות ערב. האדמירל הרוסי ניקולאי סרגייב הדגיש בראיון עם כתב איטלקי, כי האניות הסובייטיות עוסקות בפעולות פיטרול בים התיכון, לא רק כדי להגן על ברה"מ ועל מדינות "ברית וורשה", אלא גם להגנת מדינות ערב, ידידותיה, נוכח הסכנה של "התגברות התוקפנות הישראלית"...

* שרי ההגנה בנאט"ו יסדו כוח ימי חדש באגן ים התיכון, שיהיה בכוננות מלאה מול הפעילות המתגברת של בריה"מ בים זה. בכוח זה תשתתפה אניות מלחמה של ארה"ב, בריטניה איטליה, יוון ותורכיה, שתהיינה כפופות לפיקודו של מפקד הכוחות הימיים של נאט"ו בדרום אירופה. יהיה זה כוח נפרד מן הצי השישי האמריקני. צרפת לא תשתתף בכוח ימי זה, על אף שהקשרים בינה לבין נאט"ו תקינים.

* אנית מלחמה אלקטרונית לנאט"ו פותחה באח"ר רונה ותשא את השם "טיפוס 70". תהיה זאת אנית קרב בעלת 3600 טונות, מצוידת בטילים מונחים ותאויש ע"י צוות של 250 איש. היא תיעור במתקניה האלקטרוניים לאיסוף והערכה של אינפורמציה טקטית ותפעל נגד מטרות בים וביבשה. מחירה 175 מיליון ל"י.

* להקת חיל הים ביצעה רוב הופעותיה ביחידות מרוחקות. היא הועסקה לאורך התעלה והופיעה בפני חיילים מול פורט סעיד, במפרץ שלמה, בגדה המערבית ובפני הלוחמים ברמת-הגולן. בשהותם באחד המשקים בעמק-הירדן, "נתכבדו" בהפגזה ונאלצו לבלות במקלט, בתוכו בדרו את הנוכחים, כל עת שנמשכה ההפגזה.

ובחופשה העיקר שלא יכירו לאיזה יחידה אתה שייך.

י ל צ ם

כשאחד הסמלים על אחת הספינות הטריד את חברו יתר על המידה, התריס לעומתו זה האחרון: "שתוק, ילצ"ם".
 "מה פתאם ילצ"ם?", תמה הראשון.
 "אלה הם ראשי-תיבות — יש לי צרות משלי"...

פקודה לירות פגז

עם ביקורה של משלחת המגבית היהודית במשחתת החיל, התעכב אחד מנציגיה ליד אחד התותחים הכבדים.
 "מה מחיר פגז אחד?", שאל את מלווהו איש החיל.
 "130 דולר" — באה התשובה.
 הנציג לא הרהר הרבה, הוציא פנקס צ'קים ורשם את הסכום. בהגישו למלווהו המופתע, ביקשו: "תן פקודה למפקד התותח לירות פגז אחד, לדוגמה"...

ג'ים אחי"כים

מנשקים את האדמה

לאחד מקציני צה"ל, שיחידתו זכתה בפרס המשק של צה"ל, ניתנה אפשרות להפליג באחת הטרפדות. "נתמזל" לו ים סוער — ים 7. לאחר ההפלגה ירד מן הספינה חוור וירקרק במראהו, ובקושי מלמל:

"כעת מובן לי למה עולים חדשים, בהגיעם למולדת דרך הים, מנשקים את רגבי אדמת ישראל".

למען המולדת

לאחר הפלגה בטרפדת, שטולטלה עוות על גלים זועפים, קבל אחד מקציני פמליתו של קצין חינוך ראשי: — "אני מוכן למות למען המולדת, אך לא להקיא למענה"...

1000 פרסים לנוויי "נוערכות ים"

רשימת הזוכים

טיסה לאילת והפלגה למפרץ-שלמה

בנימין סוגבקר — דימונה שיוכן 227/5
ארז נבו — קרית ביאליק, קרן היסוד 9

הפלגה בטרפדת

איונשטיין נדעון — יחיעם 17 ק. ביאליק
נבע אברהם — שפירא 3 רמלה
הלמן יהושע — הית 4 ק. אונג
וויסמן נבריאף — שינקין 9 נבעתיים
זרובסקי אריה — הרצל 37 תל-אביב
נהרי אמנון — חודה 715 נוה עמל הרצליה

הפלגה במשחתת

איונר הדר — הצפורן 8 נוה מנן
איונברון חן — עמק היתים 3 חיפה
אלון רחל — ת.ד. 8503 ת"א-יפו
באור יהודה — אלנבי 116 חיפה
בזכובת שלמה — 147-9 מעלות
ברלין יעל — יפו 100 חיפה
בר תקוה חיים — עציון 10 ק. ים
גולדשטיין יעקב — פרוסטין 6-1 ק. אתא
גולדשטיין אברהם — ויטלן 30 יפו
גלזברג אפרים — המנינים 122 חיפה
גולדשמיט פאול — ת.ד. 3002 חיפה
גרנפלד משה — זאב יאובך 5 נתניה
גרינשטיין יוסי — כפר יהושע
גרמטיק יהואל — מושב צפורי
דויטש מכאל — ת.ד. 17 רעננה
דודי עזרא — לאון בלום 6-14 רמת-הגדר חיפה
הרשקוביץ מנחם — הרצל 74 חיפה
יוס יצחק — ליסין 1 ק. אליעזר חיפה.
ויס סלביק — גולובינה 6 יד המעביר תל-אביב
זלברנינג פסח — ז'בוטינסקי 31 חולון
זק אבשלום — המנינים 8 ק. אונג
זרובבל מרדכי — סירון 17 נבעתיים
זרובציק מיכאל — נורדאו 2 אזור
טאווינגר איתמר — ההסתדרות 5 נבעתיים
כהן דוד — הגליל 3 ק. ביאליק
כץ טובה — רדך חברון 137 ירושלים
לימור בנימין — מושבה עתלית
מנחם ליבוביץ — המאספים 24 תל-אביב
למל אברהם — המוסדים 8 ירושלים
לנגס משה — המלכה שלומציון 19 ת"א

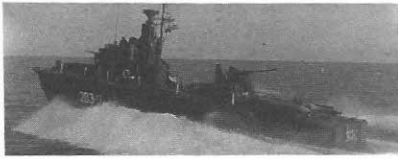
מצלר עמוס — צפורי 9 ק. ביאליק
מקובר אלכסנדר — טרומפלדור 36 באר שבע
מרקוס יהודה — השילוח 37 חיפה
מרקו אורי — רח' ק.ק.ל. ת.ד. 37 נדרה
מרקוביץ יוסי — נלכוע 24 עפולה
מרקוס יהושע — ק. חיים רם י"א 42 חיפה
משיטה משה — ניר ננים 7-1 ק. אתא
משולם יעקב — משעול הרקפת איד כרמיאל
נמרוד יוסי — רח' אלנבי 132 חיפה
נעים יהודה — ברנדצקי 24 נתניה
סטרומצה אלי — שלמה בן יוסף 14 עכו
סלע אלון — הכרזים 13 ק. ביאליק
ענמי יעקב — בךעמי 13-24 ק. אתא
עובד יעקב — רח' ד' בית-ענתבי טבריה
עופר איתמר — מושב קידרון
עזרת ינאל — דוד המלך 21 ת"א
עראי רחמים — סילבר 6-77 חיפה
פינל ברציון — שכון עממי 26-צפת
פלאי דודון — יעקב קרול 14 פתח-תקוה
פנקובסקי מנחם — חיסדא 6 קטמון ירושלים
פרחי רפאל — ישראל מרוזין 11 שכ' עממי יפו
צבי אורי — רש"י 2 פתח-תקוה
קייש יהושע — בצרון דאר בצרון
שושני עזרא — חרות 35 רמת-גן
שחורי דליה — יל"ג 2 חיפה
שטילר רפאל — אורן 17 חיפה
שטייר בעז — אבנר 1 רמת-גן
שטרן מרדכי — י"א 14 קרית חיים
שטרן מנחם — ויתקין 13 רמת-השרון
תמיר מרים — מודיעין 26 רמת-גן

ביקור בכלי שיט בחיפה

נסים, חזן מאיר, חייה דוד, חנן דירי, טל פנחס, טסלר יעקב, לבון רוני, ליפשיץ יוסף, לביא יאיר, לוי יעקב, מטלמן שרה, מרצל אבא, נחמנוביץ אברהם, נחמני רמי נתנון דב, סלצקי שלמה, סרודיו יורם, פלג נחום, פליט ראובן, פרי אינון, פרנקל דוד, פשי נורה, קאופמן שמואל, קליין מנחם, קליין עמיר, רב יוסף, רוזן אורי, רוזולט זרטי, רוזנר אליהו, שווק ניסן, שור נסים ואריה, שחר דוד, שטיין משה.

אדלר דן, אורט ספריה, אליאש עתלית, אלפרוביץ יואל, בזכרים יוסף, בילו משה, בריאון איתן, ברישי דב, בזכרים אילון, בנארי עמיקם, בן יהודה יהורם, בן צור מרדכי, בצלאל משה, בנגד יצחק, ברנד צבי, נכיש נפתלי, גולדצקי יהושע, גולדשטיין אברהם, גולד-שטיין בני, גורפינקל צילה, גרשו שלמה, גרנד ירון, דר רי יעקב רא"ל, האופט יורם, הונינספלד אליהו, ונן יעקב, וולף טובה, וולף יעקב, וקסמן שרה, ורד אוהר, זיידר יעקב, זכריה אילן, זמיר אברהם, חוקי

חידון לזהוי טרפדות חיל הים

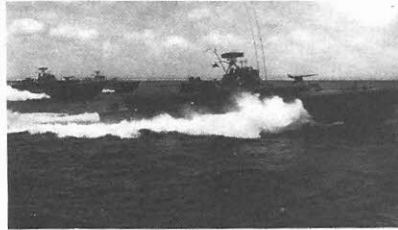
3

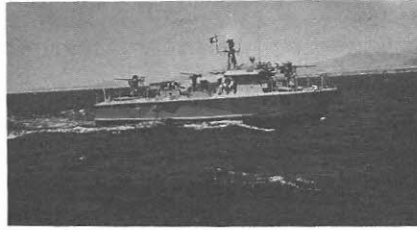
2

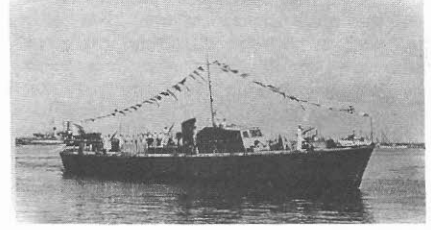
1

6

5

4

בין ששת הצילומים בראש העמוד, מופיעות שלש טרפדות/ספינות-משמר ישראליות, אשר תוכל למצוא בבטאון זה. ציין את שלושת הטרפדות הישראליות בגלויה הרצ"ב, והעבר אותה למערכת "מערכות-ים". — (אין צורך בבול דואר). בין הפותרים נכונה יוגרלו 3 ספרים מהוצאת "מערכות".

חלק ומקומו במבנה הדגם. לחץ על קוי הקיפוף — שים לב לטימון של קיפוף מעלה: התחל לגזור את החלקים לפי הסדר הנתון בהנחיות. פעל לפיהן והעזר בעמוד השרטוטים המוקטנים של החלקים לזיהוי המספרים והפרטים השונים לאחר החיתוך. בעלי ידיים זריזות וסבלנות מרובה יכולים לנסות להרכיב גם דגם מוקטן.

ג. הדבקה — מרח דבק בשכבה אחידה ודקה בעזרת המכחול הדק או הגפרור המחודד. הדבק מיד את החלקים תוך הקפדה על התאמה מלאה; את עודף הדבק הנלחץ החוצה נגב במטלית. אל תנגב באצבעותיך; שמור את ידיך נקיות. לחץ בקלות ובסבלנות עד שהדבק ייבש.

חלק ג' — חיזוק לירכתיים.

1. הדבק מספרי 1 אחד על משנהו ומספר 2 על מספר 3.
2. חרר בסיכה ארבעת הפינות של משטח ד-10 והצמד את החיזוק בין תחתית האניה לכסוי הירכתיים בתוך הפינות המחוררות.

חלק א' — חיזוק לחרטום

1. הדבק מספרי אחד על משנהו ומספרי 2 גם כן. מספר 3 הדבק על מספר 4.
2. חרר בסיכה את ארבעת הפינות של משטח ב-19 והצמד את החיזוק בין תחתית האניה לכסוי החרטום בתוך הפינות המחוררות. מספר 5 יהיה בצד העליון ומופנה לחרטום האניה ורכיני ההרמית נוטה ימינית ויש להדביק

נא להכליל אותי בין מנויי בטאון חיל-הים "מערכות ים"

למנויי "מערכות ים" החדשים

שם ומשפחה

ולשלחו אלי לפי הכתובת

עיר/כפר

שכונה

מס'

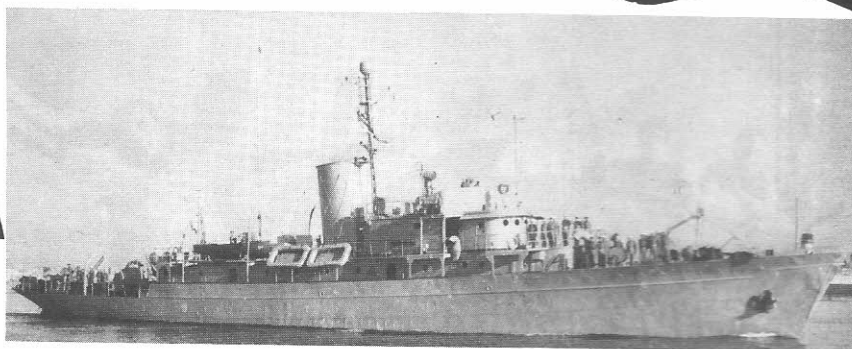
רחוב

רצ"ב סך — 4 ל"י בהמחאה — דמי מנוי לשנה עבור 6 חוברות (לכל חוברת דגם של כלי שיט לבניה עצמית).

תאריך.....

קורות אח"י מעוז

ק.24

עלה על סיפון האניה צוות השתלטות ממשחתת בריטית, דרוכה לקרב. תוך כדי גילויי התנגדות הורד דגל הונדורס והונף דגל תכול-לבן. לבסוף נאלצה האניה לשנות כוון ולהיכנס לנמל חיפה, שהיה נתון בעוצר. המעפילים הורדו והאניה צורפה לצי ה"צללים, שהוקם ליד שובר-הגלים הראשי של נמל חיפה.

כשנה וחצי לאחר-מכן, בעיצומה של מלחמת הקוממיות, הובאה "בן-הבט" אל הרציף הצבאי והוכנסה לשירות פעיל של חיל-הים.

בצוותה היו כ-70 איש. היא חומשה ב-4 תותחי נ.מ. 20 מ"מ ותותח 3 אינץ'. והשתתפה במשימות שונות עם אח"י הגנה (ק-20) ואח"י ווג' ווד (ק-18). באוקטובר 1948 הובילה על סיפונה סירות נפוצות אשר הטביעו את אנית הדגל של הצי המצרי "האמיר פארוק", ופגעו בשולת-המוקשים המצרית, מול חוף עזה.

משך מבצע "יואב" השתתפה גם בהצלת אנית המעפילים "נרקיס" שטבעה בקרבת נמל בירות, כשעל סיפונה 100 נוסעים.

היא המשיכה בשירות פעיל עד לאחר תקופת קדש.

אניה וסיפורה, כלישיט והדרך שעשה. "סיתרה", "אבריל", "בן-הבט", "מעוז" — אלה מעט שמות ספינת-טיולים, שהשאיר רה את רישומה על תולדות חיל-הים. סיפורה מתחיל לפני 1947, אך את קורותיה נוכל, כפי שהן גלומות בשמונה שנות שירותה את עם ישראל ומדינתו. מה נפתלות דרכי הגורל.

ספינה זו, שנבנתה במפעלי קרופ בגרמניה צורך בידור ועינוג, היתה במרוצת השנים לאנית מעפילים, המסיעה את שרידי השואה מאירופה לארץ-ישראל. לאחר ששירתה ב"משמר-החופים של הצי האמריקני, במלחמת העולם השנייה, נמכרה "סיתרה" לחברת ספנות ניו-יורקית. בדצמבר 1946 יצאה הספינה את נמל ניו-יורק, כשהיא מניפה את דגל הונדורס. שמה הוסב ל"אבריל", ומספר אנשי צוותה — 19 איש, רובם יהודים. במרס 1947 יצאה את הנמל ה"צרפתי דבוק, כשעל סיפונה 600 מעפילים, ושמה "בן-הבט", על שמו של הסופר והמחזאי, שהקדיש את הכנסות מחזהו "דגל נולד", לממן את חכירתה.

לאחר שבעה ימי הפלגה גילו אותה שלוש משחתות בריטיות, במרחק 50 מילין מחופי הארץ. בצהרי יום שבת, 9 מרס 1947,

להקת חיל-הים
בתכניתה
”..וביום השלישי”

מערכות ים
בטאון חיל הים